แนวทางการจัดทำ

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อทดลองใช้สำหรับ

ช่วงชั้นที่ 3

(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ

สิงหาคม 2550

แนวทางการจัดทำ

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 3 ช่วงชั้นที่ 3

ชุดแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หนังสือทั้งหมด 6 เล่ม

1. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 1 ช่วงชั้นที่ 1
2. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 2 ช่วงชั้นที่ 2
3. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 3 ช่วงชั้นที่ 3
4. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 4 ช่วงชั้นที่ 4
5. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 5 การศึกษานอกโรงเรียน
6. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 6 อาชีวศึกษา

จัดทำโดย คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ด้วยความร่วมมือของ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2550

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์โดย คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามผลิตเพื่อจำหน่ายไม่ว่ารูปแบบใดๆ แต่สามารถผลิตเพื่อแจกเป็นวิทยาทานได้ โดยทำจดหมายขออนุญาตมายัง สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ / โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ชุดแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และช่วยให้ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระสามารถสอน หรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีความหมายให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น และตามภูมิสังคมของสถานศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสมของตัวอย่างที่เสนอให้ทดลองใช้ ในด้านเวลาการสอน/เนื้อหาสาระ/และกิจกรรมการเรียนรู้

คำนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภายใต้สภาวการณ์ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ได้น้อมนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน จัดทำ **ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

คณะทำงานฯ ได้ร่วมกับภาคีต่าง ๆ จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ *"สร้างคน สร้างสังคมสู่ความพอเพียง : ประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน"* ในเดือนตุลาคม 2549 เพื่อให้ครูและบุคลากรในวงการศึกษา ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน ร่วมระดมความคิดเห็นยกร่างตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในทุกระดับ และได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับร่างชุดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเดือนพฤศจิกายน 2549 โดยมีผลผลิตเป็นชุดเอกสาร 6 เล่ม แยกตามแต่ละช่วงชั้น รวมถึงอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน และจะได้นำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ไปทดลองใช้และวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาที่สนใจอาสาสมัครร่วมเป็นเครือข่าย*สถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เพื่อร่วมพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และจะได้ให้สถานศึกษาทั่วประเทศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันในปีการศึกษา 2550 เป็นต้นไป

คณะทำงานฯ ใคร่ขอขอบคุณ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง ภาคีขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทุกท่านที่มุ่งมั่น และทุ่มเท กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในการจัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนี้จนสำเร็จเกินความคาดหมาย

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

สิงหาคม 2550

คำชี้แจงประกอบการใช้

1. คณะผู้จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะผู้จัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนจากสถานศึกษาในสังกัดต่างๆ ทั้งของภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 132 คน ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และสมัครเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ *"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"* สู่การเรียนการสอน โดยผ่านการคัดเลือกจากคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนให้เข้าร่วมในการดำเนินงาน

2. หลักคิดในการจัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 สาระหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภายใต้มาตรฐาน ส 3.1 ซึ่งกำหนดให้ *"เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ"* โดยมีมาตรฐานช่วงชั้นแยกได้ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 - 2 ส 3.1 (4) เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
- ช่วงชั้นที่ 3 - 4 ส 3.1 (5) เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ประยุกต์กับชีวิตประจำวันได้

2.2 การจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เริ่มจากการจัดทำ***ร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง*** โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำ***หน่วยการเรียนรู้หลัก*** ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ***ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง***แบบสหวิทยากร หรือบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

2.3 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ได้เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม และปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของการใช้ *คุณธรรมนำความรู้* ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

3. ขั้นตอนการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ / แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย / แผนการจัดการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของสถานศึกษา แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (2) สาระการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) สื่อ / แหล่งการเรียนรู้ (5) การวัดและประเมินผล

3.2 การจัดทำ*หน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* มีขั้นตอน ดังนี้

- เริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ และกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา
- วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้
- เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน
- กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผล ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ (1) ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน (2) ผู้เรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน (3) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (4) ผู้เรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง

4. วิธีการใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ก่อนอื่น ผู้ใช้ต้องทำความเข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้ ในการสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสามารถศึกษาได้จาก ภาคผนวก ก และภาคผนวก ข ท้ายเล่ม หรือศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org

4.2 หลังจากนั้น ผู้ใช้ต้องทำการศึกษาร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยทำความเข้าใจสาระที่ควรสอนในแต่ละชั้นปีที่จะนำไปใช้สอน อย่างเป็นองค์รวม และศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมของทุกช่วงชั้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงพัฒนาของหลักสูตรโดยรวม

4.3 ในการนำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนนั้น ผู้สอน*สามารถปรับ*เวลาการสอน เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา โดยให้ยึดมาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีเป็นหลัก

4.4 อย่างไรก็ดี หากผู้สอนพบว่า มาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีที่นำเสนอ โดยคณะทำงานฯ มีปัญหาในการนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดสาระในการสอน หรือหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่จะเสนอให้ปรับปรุง *ร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง* หรือมาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปี เพื่อให้สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้สอนสามารถเสนอข้อคิดเห็นต่อคณะทำงานฯ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงได้

4.5 เมื่อได้ทดลองใช้ *ร่างหลักสูตร* และ *ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้* ไประยะหนึ่งแล้ว ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมในการเสนอข้อชี้แนะในการปรับปรุง ร่างหลักสูตร และ *หน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้* ให้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จริงได้มากยิ่งขึ้น โดยสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งดำเนินการโดยคณะทำงานฯ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

เนื่องจากการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ *เน้นการใช้งานได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม* เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนในแต่ละสาระ สามารถสอนหรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีความหมาย จึงได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาต่างๆ ที่สนใจ อาสาสมัครร่วมเป็น*เครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 นี้ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนา*ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* ให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่

5.1 การปรับปรุงร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง หรือมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี

5.2 การปรับใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้หลัก หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น ตามภูมิสังคมของสถานศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสมของตัวอย่างที่เสนอให้ทดลองใช้ในด้านเวลาการสอน / เนื้อหาสาระ / และกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 การพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระอื่นๆ ของแต่ละชั้นปีที่ยังไม่ได้จัดทำในครั้งนี้

ทั้งนี้ คณะทำงานฯ จะได้มีการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างบุคคลากรที่เกี่ยวข้องจาก*เครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ของเศรษฐกิจพอเพียง* ในภูมิภาคต่างๆ ประมาณช่วงต้น - กลางปี 2550 เพื่อร่วมพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นซึ่งจะได้แจ้งให้สถานศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสนใจ ได้ทราบต่อไป

สารบัญ

คำนำ ก

คำชี้แจงประกอบการใช้ ข

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1

แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง 2

หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม 3

วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) 4

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ 13

ผังมโนทัศน์ ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1(5) 16

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ตามรอยพ่อต่ออายุทรัพยากร 17

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การจัดการทรัพยากรด้วยเศรษฐกิจพอเพียง 18

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 35

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง บ้านคือวิมานของเรา 37
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บ้านในฝัน 81
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน 83

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รอบรั้วบ้านเรา 97

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รอบรั้วบ้านเรา 100

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 107

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำประพันธ์เพื่อชีวิต 109
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวในกระถาง 118

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 133
เรื่อง ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โครงงานร่วมพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 136

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 153
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่ 155
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร 162

คณะผู้จัดทำ หลักสูตรบูรณาการ 170

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน 173

ภาคผนวก ก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ 175

ภาคผนวก ข แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ 197

แนวทางการพัฒนาหลักสูตร
บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. วิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
   กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. วิเคราะห์สาระ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

   มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีดุลยภาพ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ / มาตรฐาน / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง
4. จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรายปี (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)
5. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

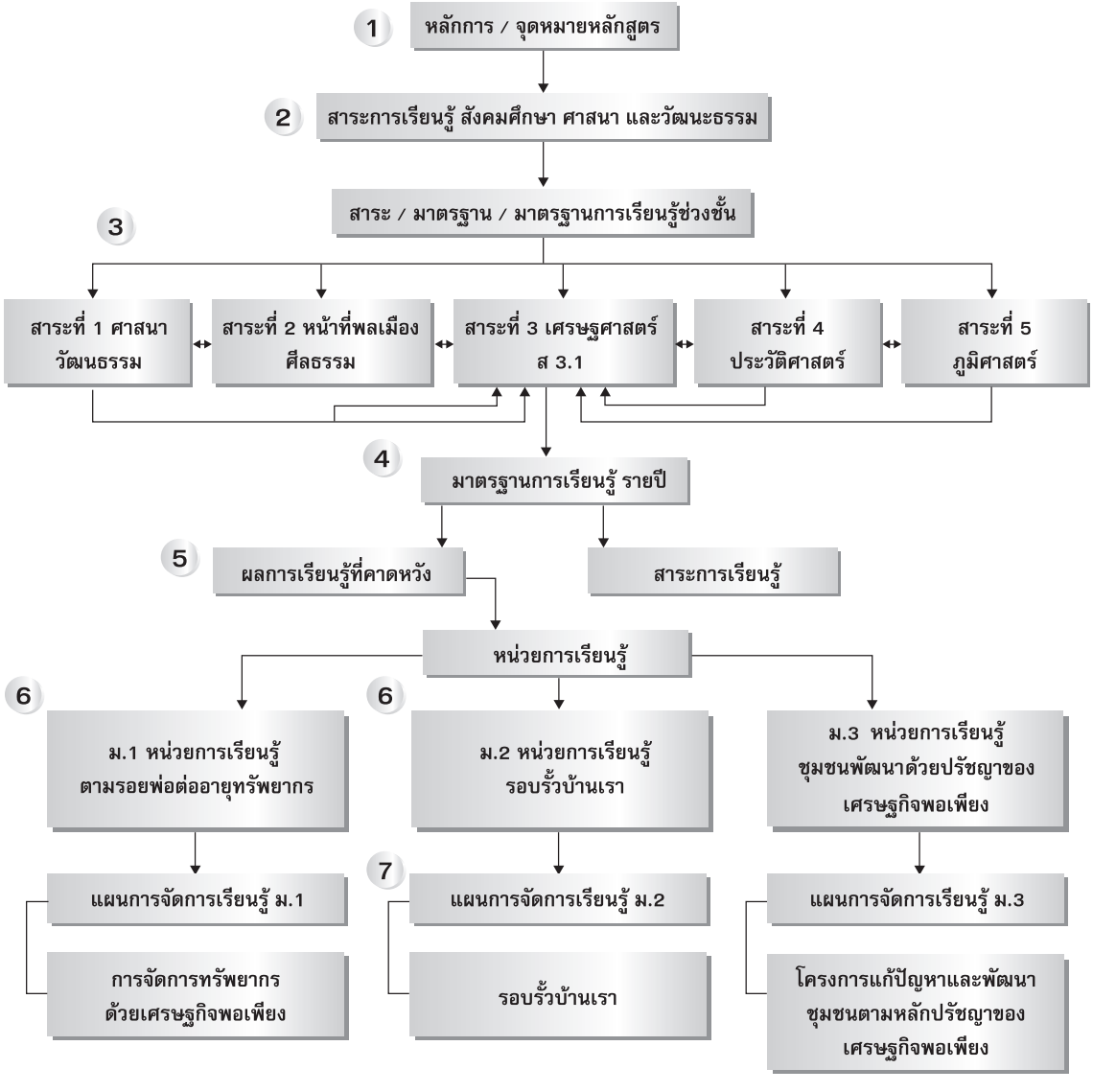

หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

(ร่าง) มาตรฐานเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง แยกตามชั้นปี
ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย และหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรม บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจแนวทางพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. สามารถนำหลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน	2. เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการ
เศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน
สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)

1. ภาษาไทย

ท 1.1(1) : สามารถอ่านอย่างมีสมรรถภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์กว้างขวางขึ้น เข้าใจสำนวนและโวหารการบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมาและสาธก สามารถใช้บริบทการอ่านสร้างความเข้าใจ การอ่านและใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์และมีความรู้กว้างขวางขึ้น นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

ท 1.1(2) : สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ประเมินค่าทั้งข้อดีและข้อด้อยอย่างมีเหตุผลโดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย พัฒนาการอ่าน สามารถเล่าเรื่องย่อได้ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และใช้การอ่านในการตรวจสอบความรู้

ท 2.1(1) : สามารถเขียนเรียงความ ย่อความเขียนอธิบายชี้แจงแสดงความคิดเห็นแสดงการโต้แย้ง เขียนรายงาน และเขียนเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งใช้กระบวนการเขียน พัฒนางานเขียน

ท 2.1(2) : มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียนและการศึกษาค้นคว้า รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงข้อความได้อย่างประณีต สนใจการศึกษาค้นคว้า รวบรวม บันทึกข้อมูล นำวิธีการของแผนภาพความคิด จัดลำดับความคิดและพัฒนางานเขียนตามขั้นตอนในการนำเสนอในรูปแบบของงานเขียนประเภทต่างๆ

ท 3.1(1) : สามารถสรุปความจับประเด็นสำคัญวิเคราะห์ วินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สังเกตการณ์ใช้น้ำเสียง กริยาท่าทางการใช้ถ้อยคำของผู้พูดและสามารถ แสดงทรรศนะจากการฟัง และดูสื่อรูปแบบต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ

ท 3.1(2) : สามารถพูดนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์และการประเมินเรื่องราวต่างๆ พูดเชิญชวน อวยพร และพูดในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมมีเหตุผลใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน น่าฟัง ตามหลักการพูด มีมารยาท การฟัง การดู และการพูด

ท 4.1(3) : สามารถใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นสร้างความเข้าใจโน้มน้าวใจ ปฏิเสธ เจรจาต่อรองด้วยภาษาและกริยาท่าทางที่สุภาพ ใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรอง และลำดับความคิดเห็นก่อนพูด และเขียน

ท 4.1(4) : เข้าใจธรรมชาติของภาษา การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยทำให้ภาษาไทยมีวงคำศัพท์เพิ่มขึ้น ตามความเจริญทางวิชาการและเทคโนโลยี

ท 4.1(5) : สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ กลอน และโคลง โดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์

ท 4.1(6) : สามารถร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านและบทกล่อมเด็กในท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า

ท 4.2(1) : สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ระดมความคิด การประชุม การวิเคราะห์ การประเมินการทำงาน และใช้เทคโนโลยี การสื่อสารพัฒนาความรู้และใช้ในชีวิตประจำวัน

ท 4.2(2) : เข้าใจระดับของภาษาที่เป็นทางการและภาษาที่ไม่เป็นทางการและใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย

ท 4.2(3) : ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาบุคลิกภาพสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ยกย่องผู้ใช้ภาษาไทย อย่างมีคุณธรรมและวัฒนธรรม เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่างๆ ในสังคม

ท 5.1(1) : สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภท กลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพินิจวรรณคดีและวรรณกรรมพิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง

2. คณิตศาสตร์

ค 1.1(3) : เข้าใจเกี่ยวกับอัตราส่วนร้อยละและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

ค 2.1(1) : บวก ลบ คูณและหาร จำนวนเต็ม เศษส่วนทศนิยม เลขยกกำลัง และนำไปใช้แก้ปัญหาได้

ค 1.3(1) : เข้าใจเกี่ยวกับการประมาณค่าและการนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ค 2.1(1) : เข้าใจเกี่ยวกับพื้นผิวและปริมาตร ของรูปเรขาคณิตและสามมิติ

ค 2.1(2) : เลือกใช้หน่วยการวัดในระบบต่าง ๆ เกี่ยวกับความยาวพื้นที่ และปริมาตรได้อย่างเหมาะสม

ค 2.2(2) : ใช้การคาดคะเนเกี่ยวกับการวัดในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ค 5.1(1) : กำหนดประเด็นเขียนข้อคำถาม กำหนดวิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ค 5.1(3) : นำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสม อ่านแปลความหมายและวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำเสนอข้อมูลได้

ค 5.3(1) : ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารทางสถิติ และใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นประกอบในการตัดสินใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ค 5.3(2) : เข้าใจถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการนำเสนอข้อมูลสถิติ

ค 6.1(1) : ใช้วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหาได้

ค 6.1(2) : ใช้ความรู้ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ค 6.2(1) : สามารถแสดงเหตุผลโดยการอ้างอิง ความรู้ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง หรือสร้างแผนภาพ

ค 6.3(1) : ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสารความหมายและนำเสนอได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ค 6.4(1) : เชื่อมโยงความรู้เนื้อหาต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ และนำความรู้ หลักการ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ

ค 6.4(2) : นำความรู้และทักษะที่ได้จากเรียนคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในการดำรงชีวิต

ค 6.5(1) : มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน

3. วิทยาศาสตร์

ว 1.1(2) : สำรวจตรวจสอบ และอธิบายปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้และผลที่ได้จากการสังเคราะห์ด้วยแสง ความสำคัญของกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ว 1.1(4) : สังเกต สำรวจตรวจสอบ วิเคราะห์ และอธิบายพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า (แสง อุณหภูมิ น้ำ และการสัมผัส)

ว 1.1(5) : สืบค้นข้อมูล อภิปรายและนำเสนอเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพที่ใช้ในการขยายพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ เพิ่มผลผลิตของพืชและสัตว์ รวมทั้งผลของการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมอาหาร และการแพทย์

ว 1.1(6) : สำรวจตรวจสอบสารอาหารต่าง ๆ ที่รับประทานในชีวิตประจำวันและนำความรู้มาใช้ในการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนได้สัดส่วนเหมาะสมกับเพศและวัย

ว 1.1(7) : สืบค้นข้อมูล อภิปรายและอธิบายเกี่ยวกับสารเสพติด ผลของการใช้สารเสพติดต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และนำเสนอแนวทางในการป้องกันและต่อต้านสารเสพติด

ว 1.2(2) : สำรวจ สืบค้น ข้อมูล และอภิปรายความหมายหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุล และผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ และโทษ โดยเฉพาะโรคที่มีผลต่อสังคม

ว 2.1(1) : สำรวจตรวจสอบระบบนิเวศต่าง ๆ ในท้องถิ่นอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบนิเวศ การถ่ายทอดพลังงาน วัฏจักรของสาร และการเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากร

ว 2.2(1) : สำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เสนอแนวคิดการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งลงมือปฏิบัติในการดูแลรักษา แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ว 8.1(5) : วิเคราะห์และประเมินความสอดคล้องของประจักษ์พยานกับข้อสรุป ทั้งที่สนับสนุน หรือขัดแย้งกับสมมุติฐาน และความผิดปกติของข้อมูลจากการสำรวจตรวจสอบ

ว 8.1(8) : บันทึกและอธิบายผลการสังเกตการสำรวจตรวจสอบค้นคว้า เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ ให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ค้นพบ เมื่อมีข้อมูลและประจักษ์พยานใหม่เพิ่มขึ้นหรือโต้แย้งจากเดิม

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ส 1.1(2) : สามารถนำหลักธรรมศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข

ส 1.1(3) : รู้และเข้าใจความหมายประโยชน์และกระบวนการของการฝึกบริหารจิตเจริญปัญญา และใช้ในชีวิตประจำวัน

ส 1.2(1) : เชื่อมั่นในการทำความดีตามหลักจริยธรรมโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุน เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 1.2(2) : ตระหนักถึงการกระทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมจากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และนำเสนอเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 1.2(3) : ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการบริหารจิตและเจริญปัญญาและสามารถปฏิบัติได้

ส 1.3(1) : รู้และปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือโดยนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคมสิ่งแวดล้อม ในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้อง และประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 1.3(3) : มีทักษะในการบริหารจิตและเจริญปัญญา และนำมาใช้ในการคิดที่ถูกวิธี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ส 2.1(1) : ตระหนักถึงคุณค่าในการเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของตนเอง และบุคคลอื่นที่มีศักยภาพ ในการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

ส 2.1(2) : ตระหนักถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคมและประเทศ เข้าใจความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อคุ้มครองปกป้องตนเองและคนอื่นให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข ตลอดจนปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

ส 2.1(3) : เข้าใจระบบสถาบันทางสังคม เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตนเพื่อรักษาวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และของชาติ รวมทั้งเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่าง ของวัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

ส 2.2(2) : เข้าใจความเป็นมา หลักการ เจตนารมณ์โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รวมทั้งผลของการนำรัฐธรรมนูญมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนและตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องปฏิบัติตนตามบทบัติของรัฐธรรมนูญ

ส 3.1(1) : เข้าใจความหมายของเศรษฐศาสตร์ ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตโดยคำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างคุ้มค่าและมีคุณธรรม

ส 3.1(2) : รู้ความหมาย ความแตกต่าง และวิธีการนำทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ส 3.1(3) : สามารถตัดสินใจเลือกในฐานะผู้บริโภคโดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่า

ส 3.1(4) : เข้าใจและสามารถดำเนินการระบบสหกรณ์

ส 3.1(5) : เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

ส 3.2(1) : รู้และเข้าใจระบบเศรษฐกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจดำเนินการผลิตและบริการ

ส 3.2(3) : รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่และระบบของธนาคาร และสถาบันการเงิน

ส 4.1(3) : เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ศึกษาหาข้อสรุปและนำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทย และสากลอย่างมีวิจาราณ และมีความเป็นกลางเปรียบเทียบให้เห็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในประเทศไทยกับประเทศซีกโลกตะวันออกและทางตะวันตก

ส 4.2(1) : วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดี และข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

ส 4.2(3) : วิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์อารยธรรมในแหล่งต่าง ๆ ทั้งในโลกตะวันออก เพื่อเข้าใจภูมิปัญญาของมนุษย์ในอดีต อันจะเป็นแนวทางการพัฒนาผลงานที่มีคุณค่าในอนาคต

ส 4.3(1) : รู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเศรษฐกิจการเมือง การปกครองสังคม ศิลปวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในดินแดนต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

ส 4.3 (2) : คิดวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ส 4.3(3) : วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลงานของบุคคลสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

ส 5.1(2) : รู้จักใช้และเห็นคุณค่าของแผนที่ชนิดต่างๆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่และเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตประจำวัน

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

พ 1.1(2) : วิเคราะห์การเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนให้เติบโตสมวัย

พ 2.1(1) : ยอมรับและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และพัฒนาการทางเพศ

พ 2.1(2) : เข้าใจในคุณค่าของความเป็นเพื่อนความเสมอภาคทางเพศสามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น

พ 2.1(3) : เข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และวิธีปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพดี

พ 2.1(5) : รู้และเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ที่มีอันตรายถึงชีวิตและการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจกับปัญหาที่ตามมา

พ 3.2(1) : ออกกำลังกายและเลือกเข้าร่วมเล่นกีฬาตามความถนัดและความสนใจ

พ 3.2(3) : จำแนกและปฏิบัติตามกฎกติกาเพื่อความปลอดภัยและความสันติในการเล่นและการแข่งขันกีฬาที่ชื่นชอบ

พ 3.2(6) : ปฏิบัติตามขั้นตอนและตัดสินใจปฏิบัติตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายในการเล่นกีฬาเป็นทีมจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

พ 4.1(1) : วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมสุขภาพการป้องกันโรค และการดำรงสุขภาพ รวมทั้งร่วมดูแลสุขภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม

พ 4.1(4) : มีทักษะการจัดการกับอารมณ์ความเครียดและการฝึกจิต

พ 5.1(1) : เข้าใจและเห็นคุณค่าของกระบวนการสร้างเสริมความปลอดภัยให้ตนเอง ครอบครัวและชุมชน

พ 5.1(3) : ใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ

พ 5.1(4) : สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาเมื่อเผชิญภัยอันตรายและสถานการณ์ที่คับขัน

6. ศิลปะ

ศ 1.1(3) : ใช้กระบวนการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ประยุกต์ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และมีความรับผิดชอบ

ศ 1.1(6) : นำความรู้และวิธีการประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ที่ตนถนัดและสนใจไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ศ 1.2(2) : ซาบซึ้งเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย มีส่วนร่วมในการสร้างงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 2.1(3) : มีความรับผิดชอบและระมัดระวังในการใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรี

ศ 2.1(6) : สร้างสรรค์ทางดนตรีและนำความรู้ทางดนตรีไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวันได้

ศ 2.2(2) : มีส่วนร่วมและซาบซึ้งในกิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 3.1(3) : เลือกและประยุกต์ใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์มาใช้ในการแสดง

ศ 3.2(1) : สำรวจและทำความเข้าใจรูปแบบและวิธีการแสดงออกทางนาฏศิลป์และการละครตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ศ 3.2(2) : ซาบซึ้งเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เข้าใจคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ง 1.1(1) : เข้าใจความหมายความสำคัญประโยชน์ หลักการ วิธีการ ขั้นตอน กระบวนการทำงาน การจัดการสามารถทำงานและประเมินผลการทำงาน

ง 1.1(2) : เลือกใช้ซ่อมแซม ดัดแปลง เก็บบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงาน

ง 1.1(3) : สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน

ง 1.1(4) : ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มุ่งมั่น อดทน

ง 1.1(5) : ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

ง 1.2(1) : สามารถวิเคราะห์งานวางแผนดำเนินงานปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการดำเนินงาน

ง 1.2(3) : สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน จากแหล่งความรู้ต่างๆ

ง 1.2(4) : สามารถวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา สร้างทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหาตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสม และแก้ปัญหาตามแนวทางที่เลือก

ง 1.2(5) : มีความมุ่งมั่นทำงานจนสำเร็จ เห็นคุณค่าของการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุขและมีจิตวิสัยในการทำงานด้วยความประณีต รอบคอบ ปลอดภัยและสะอาด

ง 2.1(2) : เห็นประโยชน์และมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริต

ง 2.1(3) : รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประกอบอาชีพสุจริต

ง 3.1(2) : เข้าใจกระบวนการเทคโนโลยีในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือวิธีการเพื่อการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น

ง 3.1(3) : ออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์หรือวิธีการทดสอบปรับปรุงแก้ไขประเมินผลและเสนอแนวคิด กระบวนการและผลงานอย่างคุ้มค่าถูกวิธี และปลอดภัย ยอมรับความคิดเห็น และผลงานของผู้อื่น

ง 3.1(4) : เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่ได้จากเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในประเทศ ด้านคุณภาพ รูปแบบ วัสดุ ความสะดวกในการใช้ ความคุ้มค่าตัดสินใจเลือกและใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมในทางสร้างสรรค์

ง 4.1(5) : เข้าใจหลักการและวิธีการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ง 4.1(7) : ค้นหาข้อมูลความรู้และติดต่อสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ง 4.1(9) : ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสร้างชิ้นงานหรือโครงงานจากจินตนาการหรืองานที่ทำในชีวิตประจำวันอย่างมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบ

ง 5.1(1) : วางแผนเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

8. ภาษาต่างประเทศ

ต 1.1(4) : เข้าใจตีความและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเลคโทรนิคส์ เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในความสนใจในชีวิตประจำวัน

ต 1.2(2) : ใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น แสดงความต้องการของตน เสนอความช่วยเหลือและบริการแก่ผู้อื่น และวางแผนในการเรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ต 1.2(3) : นำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นและสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์

ต 2.1(1) : ใช้ภาษาและท่าทางในการสื่อสารได้เหมาะสมกับบุคคลและวัฒนธรรมเจ้าของภาษา

ต 2.2(3) : เห็นประโยชน์ของการรู้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้การเข้าสู่สังคมและอาชีพ

ต 2.2(5) : ตระหนักในคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมที่เรียน และนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม มาประยุกต์ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ต 4.1(1) : ใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย

ต 4.2(1) : ใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารในการทำงานและสมัครงานในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง

ต 4.2(2) : ใช้ภาษาต่างประเทศในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยรู้จักควบคุมตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นของตนอย่างเหมาะสมและเจรจาโน้มน้าวต่อรองอย่างมีเหตุผล

ต 4.2(3) : ใช้ภาษาต่างประเทศเฉพาะด้านเพื่อการสื่อสาร การจัดการด้านการเรียนการศึกษาต่อหรือด้านอาชีพ

ต 4.2(4) : ใช้ภาษาต่างประเทศเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ท้องถิ่น หรือประเทศชาติในการส่งเสริม หรือสร้างความร่วมมือในสังคม

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	เรื่อง ตามรอยพ่อต่ออายุทรัพยากร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	เรื่อง รอบรั้วบ้านเรา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	เรื่อง ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

“ตามรอยพ่อต่ออายุทรัพยากร”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผังมโนทัศน์ ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1(5)

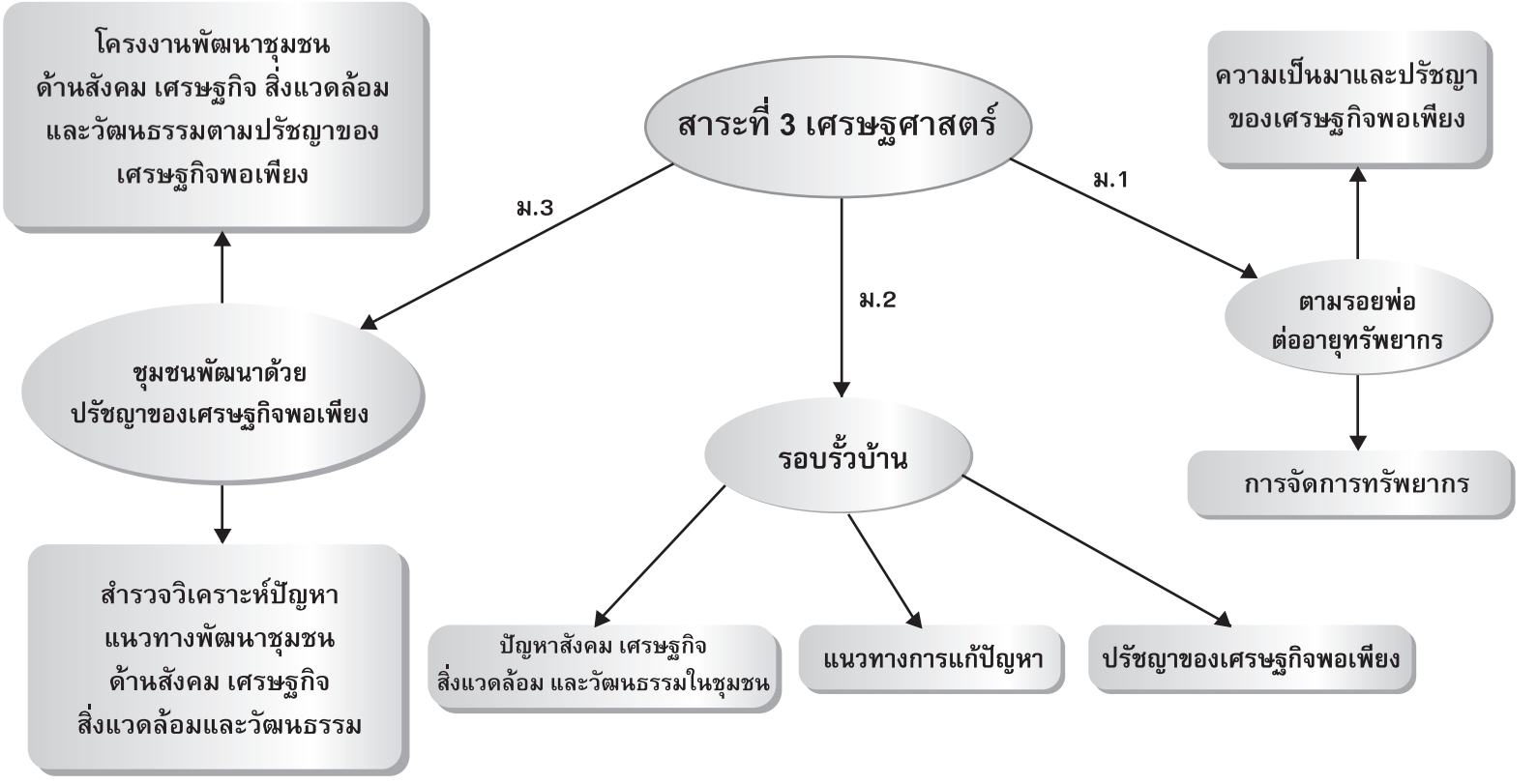

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง ตามรอยพ่อต่ออายุทรัพยากร

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้: ตามรอยพ่อต่ออายุทรัพยากร

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ส 3.1 (5) : เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างสมดุล และยั่งยืน

5. แผนการจัดการเรียนรู้

5.1 การจัดการทรัพยากรด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง การจัดการทรัพยากรด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจความหมายประวัติความเป็นมา หลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
2. สามารถนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในการบริหาร จัดการทรัพยากร อย่างสมดุลและยั่งยืน

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติ ความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ความหมาย หลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การประยุกต์ใช้หลักแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เช่น เวลา เงิน ไฟฟ้า น้ำ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง ต้นไม้ต่างๆ เป็นต้น อย่างสมดุลกับความจำเป็น และพอเหมาะกับอัตภาพของแต่ละคนในการดำเนินชีวิต

1.2 การมีเหตุผล

มีเหตุผลในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ว่าทำไม่ต้องใช้ หากใช้มากเกินไปหรือน้อยเกินไป หรือใช้อย่างไม่ระมัดระวัง จะเกิดผลกระทบอะไรทั้งประโยชน์และโทษ คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะได้ไม่ประมาท ไม่ดำเนินชีวิตด้วยความเสี่ยง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองให้มีความพอเพียงยิ่งๆ ขึ้น

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- ใช้สติ ปัญญา ในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด
- มีความเพียรในการประหยัด อดทนในการดำรงชีวิต
- มีจิตใจคิดเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- เข้าใจความหมายและหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง
- รอบรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากร
- รอบคอบในการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนดูภาพ หรือชมวีดีทัศน์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันว่าพระองค์ท่านทรงงานที่ไหน ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง
2. นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเห็น หรือชมจากโทรทัศน์ หรืออ่านข่าวเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของพระองค์ท่าน

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง " พอกินพอใช้ " แล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ครูและนักเรียนร่วมกันเชื่อมโยงคำสำคัญที่มีในใบความรู้ที่ 1 เช่น ประหยัด ระมัดระวัง ความพอกินพอใช้พึ่งตนเอง เพื่อเห็นว่า เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนอย่างไร
2. ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับเรื่องความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
3. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียนอภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้
   - 3.1 เศรษฐกิจพอเพียงมีความเป็นมาอย่างไร
   - 3.2 เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร
   - 3.3 ความพอประมาณในการใช้ชีวิตคืออะไร ยกตัวอย่าง
   - 3.4 การมีเหตุผลหมายถึงอะไร จงยกตัวอย่าง
   - 3.5 ภูมิคุ้มกันที่ดีคืออะไร จงยกตัวอย่าง

3.6 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องอาศัยเงื่อนไขอะไรบ้าง และเงื่อนไขเหล่านี้มีความสำคัญอย่างไร

3.7 นักเรียนจะนำหลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนและมอบหมายให้ศึกษาใบความรู้ที่ 3 ซึ่งเป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์ เรื่อง “สคบ. แฉยังพบผู้ประกอบการตุกติกอื้อ” และร่วมกันวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

   6.1 จากข่าว อะไรคือปัญหา

   6.2 ปัญหาเกิดจากสาเหตุใด

   6.3 เกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

   6.4 แนวทางแก้ปัญหานี้จะทำอย่างไร

   6.5 นักเรียนจะใช้หลักการจากแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ไขประเด็นศึกษานี้ได้อย่างไร ให้นักเรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและการใช้ความรู้และคุณธรรมในการแสดงแนวทางแก้ปัญหา

7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
8. แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจทรัพยากรในบริเวณโรงเรียน ว่ามีอะไรบ้าง ทรัพยากรแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร (ในกรณีนี้นักเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร ประเภทของทรัพยากร ประโยชน์และที่มาของทรัพยากร)
9. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (คุ้มค่าหรือไม่ ประหยัดหรือไม่ ใช้ให้ได้ประโยชน์และนำมาสู่ความสุขหรือไม่) ปัญหาของการใช้ทรัพยากรก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง
10. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดและนำเสนอเป็นแผนผังความคิด เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่สำคัญเช่น ดิน น้ำ ต้นไม้/ป่าไม้ ไฟฟ้า น้ำมัน ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าควรจะเป็นพฤติกรรมใด
11. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน และให้กลุ่มอื่นๆ แสดงความคิดเห็น
12. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตั้งเป็นชุมนุม หรือชมรม สำรวจพื้นที่ในบริเวณโรงเรียนวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นสรุป

1. ครูเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรกับหลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ครูให้นักเรียนเขียนแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยตั้งชื่อเรื่องเอง เช่น
   - 2.1 การใช้จ่ายตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของข้าพเจ้า
   - 2.2 การบริหารทรัพยากร "ไฟฟ้า" ของครอบครัวข้าพเจ้า
   - 2.3 การใช้เวลาตามหลักพอเพียงของข้าพเจ้า

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ตั้งแต่พุทธศักราช 2493 - 2546) ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง)
2. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ใบงานที่ 3 เรื่อง สคบ. แฉยังพบผู้ประกอบการตุกติกอื้อ
4. อินเตอร์เนต
5. ชุมชน

การวัดผล ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	1. แบบประเมินสังเกตการณ์ - ทำงานกลุ่ม - แบบประเมินการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	**ระดับคุณภาพ** **ดี** : อาสาช่วยงาน เสนอแนะ กล้าคิดกล้าทำ เป็นผู้ไม่นิ่งดูดาย เสียสละ ฯลฯ **ปานกลาง** : ต้องบอกและกระตุ้นจึงทำ **ปรับปรุง**: ต้องบังคับจึงทำ
2. ตรวจแบบทดสอบ	2. แบบทดสอบ	**ระดับคุณภาพ** **ดี** : ตอบได้ชัดเจนถูกต้องทุกข้อ **ปานกลาง** : ตอบได้ชัดเจนถูกต้องบางข้อ **ต้องปรับปรุง** : ตอบได้ไม่ชัดเจนถูกต้องบางข้อ

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
3. การตรวจผลงานนักเรียน	3. แบบประเมินผลงานนักเรียน	**ระดับคุณภาพ** **ดี** : ได้คะแนน 9 - 10 **ปานกลาง** : ได้คะแนน 8 - 6 **ต้องปรับปรุง** : ได้คะแนนต่ำกว่า 5

กิจกรรมเสนอแนะ

1. นักเรียนศึกษาหาข้อมูลของชุมชนที่พัฒนาบนพื้นฐานหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำเป็นสมุดภาพ
3. ให้นักเรียนติดตามข่าวด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมทางสื่อต่างๆ เลือกนำเสนอหน้าชั้นเรียนวันละ 1 ข่าว
4. นักเรียนร่วมกันจัดทำแฟ้มข่าว ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ใบความรู้ที่ 1
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เรื่อง ความพอกินพอใช้

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ และแสดงความคิดเห็น

ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มี ความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน

ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

จากหนังสือ ประมวลคำในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : มกราคม 2549

ใบความรู้ที่ 2
เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ แล้วตอบคำถาม

เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- **แนวคิดหลัก**
  เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์
- **เป้าหมาย**
  มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
- **หลักการ**
  ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

- **เงื่อนไขพื้นฐาน**
  - จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน
  - การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

- **นิยามของความพอเพียง**

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

- **เงื่อนไขเพื่อให้เกิดความพอเพียง**

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้พอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมพื้นฐาน

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและ ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชี

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, หนังสือเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร 2549.

ใบความรู้ที่ 3
เรื่อง สคบ. แฉยังพบผู้ประกอบการตุกติกอื้อ

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์ข่าวแล้วนำไปอภิปรายตอบปัญหา เพื่อร่วมกันวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาของตนและชุมชน

สคบ. แฉยังพบผู้ประกอบการตุกติกอื้อ

ผู้สื่อข่าวรายงานจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เปิดเผยว่า 10 เดือนแรกของปีงบประมาณ 49 (ต.ค. 48 - ก.ค. 49) เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบพฤติกรรมผู้ดำเนินธุรกิจ 33,916 ราย พบว่ามีผู้กระทำความผิด 670 ราย หรือ ร้อยละ 2 ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของร้านขายทองคำที่ไม่ติดป้ายราคารับซื้อขาย หรือไม่ติดฉลากความบริสุทธิ์ของทองให้ถูกต้อง รองลงมาเป็นการโฆษณาที่เข้าข่ายเกินความจริง และการติดป้ายโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในลักษณะเชิญชวนให้ดื่ม เป็นต้น

นอกจากนี้ สคบ. ได้ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนโดยดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจ 209 ราย เป็นค่าเสียหาย 155 ล้านบาท แบ่งเป็นการโฆษณาเกินความจริงหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิด 11 ราย สินค้าที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่ติดฉลากให้ถูกต้อง 147 ราย เอาเปรียบผู้บริโภคด้านสัญญาและอสังหาริมทรัพย์ 387 ราย และอื่นๆ 1 ราย พร้อมทั้งปรับผู้กระทำความผิด 136 ราย เป็นเงิน 7.4 ล้านบาท ทั้งนี้ช่วง 10 เดือนแรกของปีงบประมาณได้ทราบข่าวดีว่า สคบ.ชนะการดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการแทนผู้บริโภคที่เดือดร้อน 371 เรื่อง จำนวน 2,199 ราย เป็นวงเงิน 612 ล้านบาท เช่น ศาลมีคำพิพากษา 91 เรื่อง และถอนเรื่องหรือมีการประนีประนอมยอมความ เป็นต้น

ทั้งนี้ ช่วงที่ผ่านมาประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปัจจัยต่างๆ มากมาย เช่น ความขัดแย้งทางการเมืองช่วงรัฐบาลรักษาการชุดก่อน ปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว ราคาน้ำมัน และอัตราดอกเบี้ยปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องออกไปตรวจสอบผู้ประกอบการอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เพื่อป้องกันผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการถูกหลอกลวง หรือถูกเอารัดเอาเปรียบเพิ่มเติมอีก

ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 25 กันยายน 2549 หน้า 8

ใบความรู้ที่ 4
สำหรับครู

<u>คำชี้แจง</u> : ในการสอนเรื่องนี้ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนสอนอย่างมีความหมาย มีประโยชน์ และมีค่าสำหรับนักเรียนในการนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ควรสอดแทรกแนวการตอบคำถามที่สอดคล้องกับการนำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง (ตาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ไปปรับใช้

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. **ความพอประมาณ**
   - สำรวจ รู้ และวางแผนการอุปโภคและบริโภคของตน
   - รู้สภาพรายได้รายจ่ายของตนเอง
   - รู้ตนเอง ไม่ใช้สิ่งของเกินฐานะ
   - ใช้สิ่งของที่คุ้มค่าเหมาะสม
2. **ความมีเหตุผล**
   - รู้สิทธิพื้นฐานผู้บริโภค
   - ควรรับรู้ข่าวสารที่ทันสมัย
   - รู้จักวิเคราะห์การโฆษณาที่ถูกต้อง
   - รู้จักใช้เงินอย่างมีเหตุผล
   - การซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ
3. **ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ มีความรู้ในเรื่องราคาของสินค้า และรู้จักเลือกซื้อสินค้าที่คุณภาพ วิธีการเลือกใช้ นอกจากนี้ยังรู้จักใช้สินค้าอย่างคุ้มค่าและไม่ฟุ่มเฟือย
   - เห็นความสำคัญของการออม
   - มีความรับผิดชอบต่อสังคม
   - มีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์
   - มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น
   - ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สายด่วน 1166

4. ภายใต้เงื่อนไข

4.1 ด้านความรู้

- รู้สิทธิพื้นฐานผู้บริโภค ควรให้รับรู้ข่าวสาร การโฆษณาที่ถูกต้อง
- รู้การวางแผนในการใช้จ่ายการเลือกซื้อของบริโภคและอุปโภค
- วิธีการเลือกซื้อเลือกใช้สิ่งของบริโภคและอุปโภค
- ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

4.2 ด้านคุณธรรม

- ความมีระเบียบวินัย
- ความรักความสามัคคี
- ความเสียสละ เมื่อพบบุคคลที่ถูกเอาเปรียบควรช่วยเหลือ แนะนำแจ้ง สคบ. สายด่วน 1166
- มีจิตสาธารณะ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

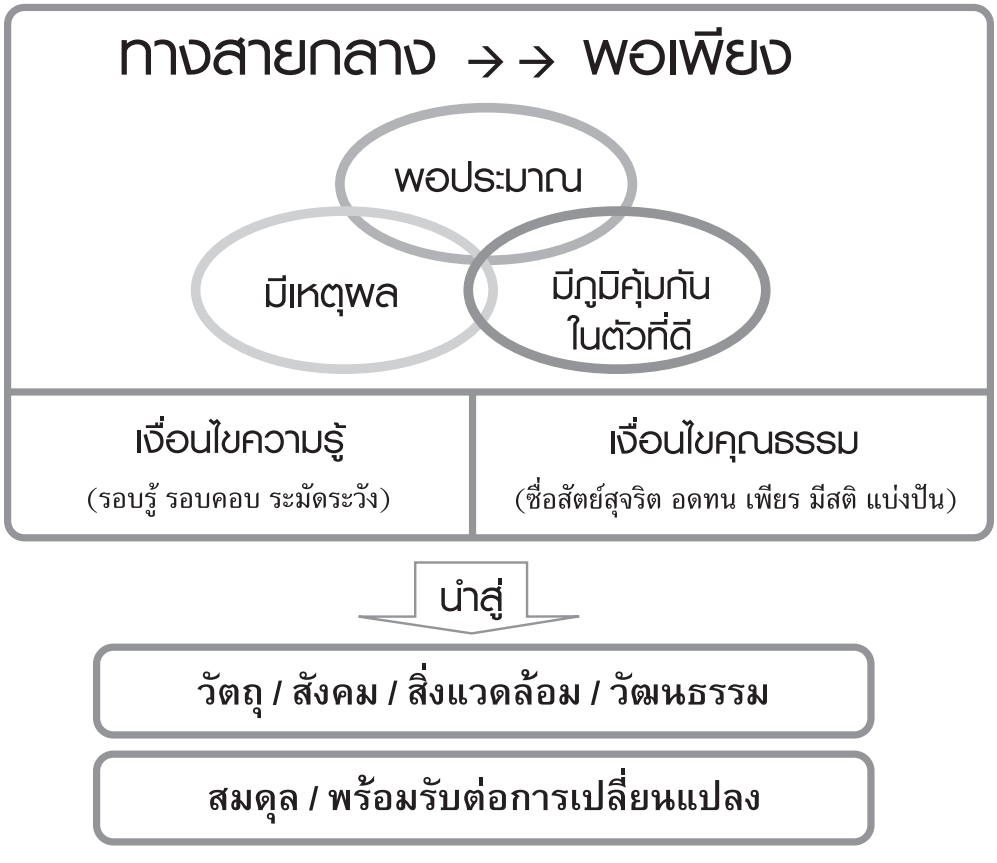

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

<u>คำชี้แจง</u> จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงอะไร

   .....

   .....

   .....

2. ถ้าคนเราไม่มีความพอเพียง

   2.1 ความพอประมาณ เกี่ยวกับการใช้ทรัพย์ของตน จะเป็นเช่นไร .....

   .....

   2.2 ถ้าไม่มีเหตุมีผลจะเป็นคนอย่างไร .....

   .....

   2.3 ทำไมคนเราต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว .....

   .....

   2.4 ถ้าเราไม่มีความรู้จะเกิดผลกระทบต่อตนเองและสังคมอย่างไร .....

   .....

   2.5 หากคนที่อยู่ในสังคมไม่มีคุณธรรมสังคมนั้นจะเป็นเช่นไร .....

   .....

3. แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้าง .....

   .....

4. นักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ควรมีความพอประมาณในด้านใด

   4.1 .....

   4.2 .....

   4.3 .....

5. ถ้านักเรียนอยู่ในสังคมที่ขาดระเบียบจะสร้างภูมิคุ้มกันตัวเองอย่างไร

   .....

   .....

6. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ทำตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วคืออะไร

   6.1 .....

   6.2 .....

   6.3 .....

7. ยกตัวอย่างปัญหาในสังคมที่นำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการแก้ปัญหา ได้แก่

.....

.....

.....

8. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง มีอะไรบ้าง จงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการประเมินพฤติกรรมและตอบแบบทดสอบของนักเรียน

ชื่อ.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....เลขที่.....

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินพฤติกรรม					แบบทดสอบ		
		การร่วมกันวางแผนการทำงาน	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี	แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	ยอมรับข้อสรุปและผลงานของกลุ่ม	รวมจำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									
12.									
13.									
14.									
15.									

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

แบบประเมินพฤติกรรมและตอบแบบทดสอบของนักเรียน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายวิชา.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินพฤติกรรม					แบบทดสอบ		
		ความพอประมาณตน	ความมีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	มีคุณธรรม	รวมจำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
คะแนน	3	2	1

สรุปผลการประเมิน

ผลการประเมินได้ 3 คะแนน แสดงว่า ผ่าน
ผลการประเมินได้ 2 คะแนน แสดงว่า ผ่าน
ผลการประเมินได้ 1 คะแนน แสดงว่า ไม่ผ่าน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ภาษาไทย “บ้านคือวิมานของเรา”
กลุ่มสาระการเรียนรู้	ศิลปศึกษา “บ้านในฝัน”
กลุ่มสาระการเรียนรู้	การงานอาชีพและเทคโนโลยี “การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง บ้านคือวิมานของเรา
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เพื่อให้นักเรียนอ่านและจับใจความสำคัญเกี่ยวกับหลักแนวคิดพอเพียง
2. ให้นักเรียนเล่าถึงความเป็นมาหรือแนวคิดพอเพียง
3. ให้นักเรียนเขียนความเรียงนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักแนวคิดพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. การจับใจความสำคัญ
2. ประวัติความเป็นมาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
3. การเขียนความเรียงการประยุกต์ใช้หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- สามารถอ่านจับใจความและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ชัดเจน ได้ตามเวลาที่กำหนด
- สามารถนำเสนอเรื่องราวและตัวอย่าง การนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม กับอัตภาพของแต่ละคน / ครอบครัว / ชุมชน

1.2 การมีเหตุผล

เข้าใจและสามารถอธิบายเหตุผลของการนำหลักพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ โดยสามารถยกตัวอย่างประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหากนำไปปรับใช้ และโทษที่อาจจะเกิดขึ้นหากไม่ดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียง

1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

- เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ว่ามีอะไรบ้าง และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางตลอดเวลา
- รู้จักวิธีการดำเนินชีวิตที่ไม่เสี่ยง ไม่ประมาท

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- มีสติในการใช้ชีวิต รู้จักผิดชอบชั่วดีในการคิด พูด ทำ
- มีความเพียร ความรับผิดชอบ ความอดทน ในการเขียนรายงานอย่างสร้างสรรค์

2.2 เงื่อนไขความรู้

- สามารถอ่านจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน
- ลำดับความคิดในการเล่าเรื่องได้อย่างเป็นขั้นตอน
- เขียนความเรียงได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย
- การนำเสนอเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และนำไปสู่ความสุขร่วมกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครู อ่านนิทานเรื่อง “พระราชาที่ 1 ในโลก” นักเรียนช่วยกันสรุปใจความสำคัญ โดยครูใช้คำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับใคร มีแนวคิดสำคัญอย่างไร
2. ครูทบทวนความรู้ การสรุปใจความสำคัญ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนอ่านใบความรู้เรื่องที่มาและหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เล่าที่มาและสรุปใจความสำคัญ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนอ่านเรื่องสั้น “วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง” และจับใจความสำคัญ
3. สุ่มนักเรียนเล่าเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน และนักเรียนคนอื่นแสดงความคิดเห็นตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นสรุป

นักเรียนเขียนความเรียง เรื่อง การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของข้าพเจ้า

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. นิทาน เรื่อง “พระราชาที่ 1 ในโลก”
2. เรื่องสั้น เรื่อง “วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง”

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัด

1. สังเกตการจับใจความสำคัญตรวจแบบฝึกกิจกรรม
2. ประเมินชิ้นงานการเขียนความเรียง

เครื่องมือการวัดผล

1. แบบฝึกกิจกรรม
2. ชิ้นงานการเขียนความเรียง

เกณฑ์การประเมิน

ชิ้นงานการเขียนความเรียง

เกณฑ์การประเมิน

ผู้ประเมิน เกณฑ์การประเมิน	เพื่อน	ตนเอง	ผู้ปกครอง	ครู
1. เขียนความเรียงถูกต้องตามรูปแบบการเขียน				
2. มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่กำหนด				
3. ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์				
4. ใช้ภาษาสำนวนโวหารได้เหมาะสมสละสลวย				

ระดับคุณภาพ

1. เขียนได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบการเขียน

คะแนน

- เขียนไม่ถูกต้องตามรูปแบบการเขียน ให้ระดับคะแนน 1
- เขียนถูกต้องตามรูปแบบการเขียนบ้าง ให้ระดับคะแนน 2
- เขียนถูกต้องตามรูปแบบการเขียน ร้อยละ 70 ให้ระดับคะแนน 3
- ไม่มีข้อผิดพลาดในรูปแบบการเขียน ให้ระดับคะแนน 4

2. มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่กำหนด

- เนื้อหาเรียบง่าย เนื้อความไม่มีความต่อเนื่อง คติเตือนใจไม่หลากหลาย ให้ระดับคะแนน 1
- เนื้อหาน่าสนใจ ขาดความต่อเนื่อง คติเตือนใจไม่หลากหลาย ให้ระดับคะแนน 2

3. เขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

- เขียนผิด ตก หล่น เติม มากกว่า 10 คำ
  ให้ระดับคะแนน 1
- เขียนผิด ตก หล่น เติม น้อยกว่า 10 คำ ไม่เกิน 6 คำ
  ให้ระดับคะแนน 2
- เขียนผิด ตก หล่น เติม น้อยกว่า 6 คำ
  ให้ระดับคะแนน 3
- ไม่มีข้อผิดพลาดด้านการเขียน
  ให้ระดับคะแนน 4

4. ใช้โวหารในการเขียนได้อย่างเหมาะสม

- ใช้โวหารในการเขียนเพียงอย่างเดียว
  ให้ระดับคะแนน 1
- ใช้โวหารในการเขียนตั้งแต่ 2-3 โวหาร
  ให้ระดับคะแนน 2
- ใช้โวหารในการเขียนครบถ้วน
  ให้ระดับคะแนน 3
- ใช้โวหารในการเขียนครบถ้วนและมีความสละสลวย
  ให้ระดับคะแนน 4

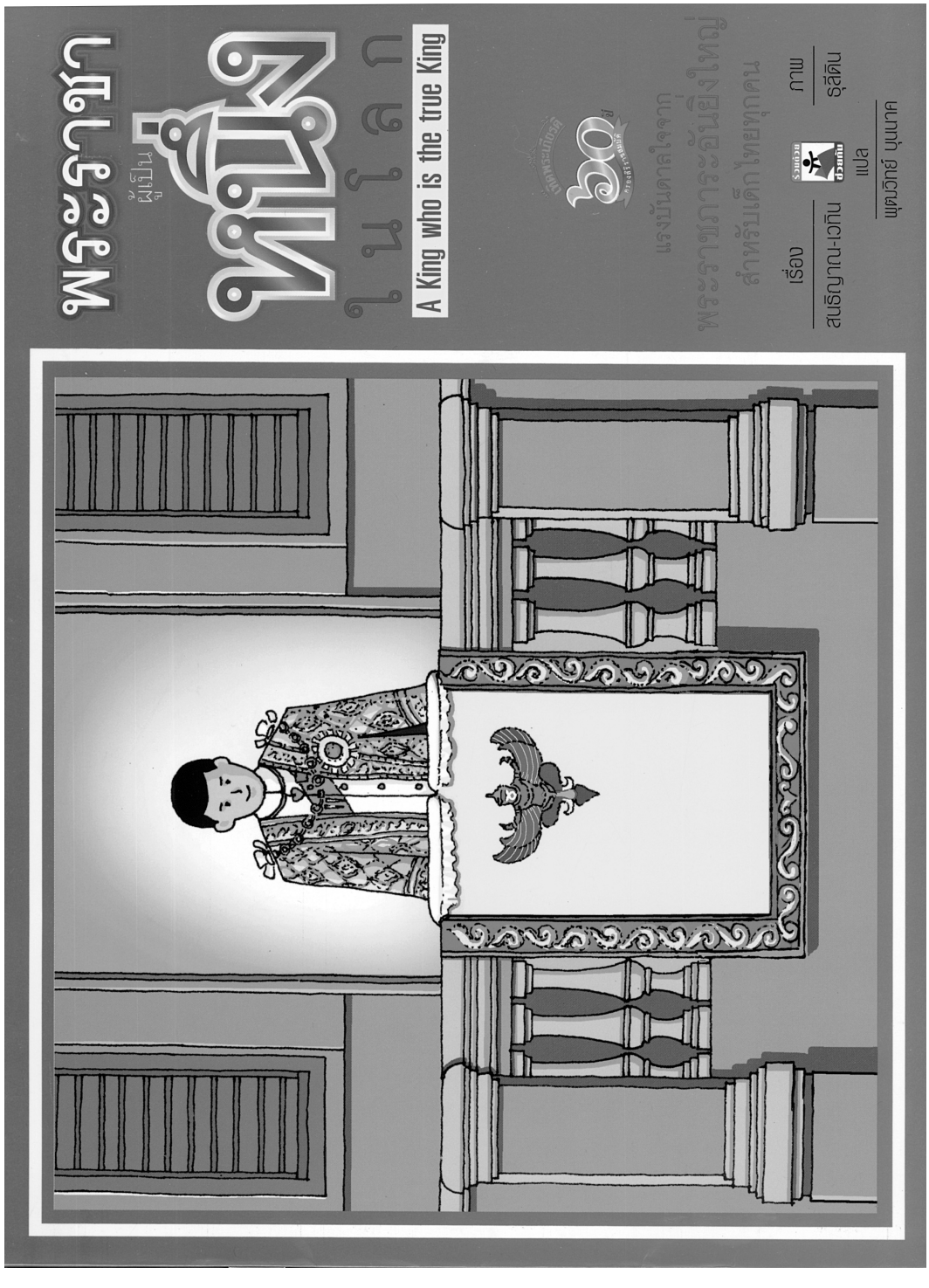
กษัตริย์ที่แท้จริง
A King who is the true King
ภาพ
ธรัติน
เรื่อง
สนธิญากน-เวทิน
แปล
นนทกิ่ง ยมดฤติ์ฑ
กษัตริย์ที่แท้จริง
แรงบันดาลใจจาก
กษัตริย์ที่ทุกคน
สำหรับเด็กไทยทุกคน

บทนำ

ในโลกนี้มีพระราชามากมาย
แต่มีพระราชาเพียงพระองค์เดียว
ที่เป็นพระราชาผู้ยิ่งใหญ่
เพราะมี "ชีวิต" ที่ยิ่งใหญ่
ชีวิตที่เต็มไปด้วย "ความทุกข์" ถาโถม
ชีวิตที่ต้องพบเผชิญ "อุปสรรค" นานัปการ
ซึ่งพระองค์ได้ฟันฝ่าและเอาชนะ
ด้วยพระปฏิภาณที่มุ่งมั่น
และด้วยพระราชภาระอันใหญ่หลวงที่ทรงแบกรับไว้
นี่คือเรื่องราวของพระราชาพระองค์นั้น

Preface

There are many king in this world.
But there is only one king
who can be confidently called "the great king".
He is the great king because he has lived a great "living" life,
not because of having the great amount of treasure
or because of his dominating power.
He has lived a life full of "sufferings",
a life full of difficulties and hardships.
Even though he bear heavy royal burdens,
he always fight and overcome all of them with his soaring aspiration.
And this following story is of the king to which we are refering
"a king who is the true king".

กาลครั้งหนึ่ง...

Once upon a time...

พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลก

A King who is the true King

แรงบันดาลใจจากพระราชภาระอันยิ่งใหญ่สำหรับเด็กไทยทุกคน

An aspiration for thai children from His Majesty the King's great burdens

เรื่อง	ภาพ	แปล
สนธิญาณ – เวทิน	ธุลีดิน	พุฒวิทย์ บุนนาค

ภาพทุกภาพที่ปรากฏในนิทานภาพเรื่องนี้เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่สื่อแทนพระราชภาระอันยิ่งใหญ่เท่านั้น

All pictures which illustrate this story are merely a group of symbols helping to depict the great amount of burdens of His Majesty the King.

ในอาณาจักรเล็กๆ ที่งดงามราวกับสวรรค์

...in a little heavenly beautiful kingdom,

เจ้าชายน้อย พระองค์หนึ่งได้เติบโตขึ้น
ท่ามกลางความรักความอบอุ่น

...there was a little prince who was looked after with great warmth of loves.

พระองค์เป็นที่รักของ พระบิดา พระมารดา
และมีความสุขในวัยเยาว์กับเจ้าหญิงและเจ้าชาย
ผู้เป็นพี่ที่พระองค์รักยิ่ง

Apart from being adored by both his father and mother, our little prince also had a happy youthful time together with his brother and sister - the elder prince and princess who he loved so much.

แต่แล้ว วันหนึ่งเทพแห่งความมืด นาม **"มรณะ"**
ได้พรากเอาพระบิดาของพระองค์ไป
ชั่วนิรันดร์

But in one day, a god of terror known as 'death' brought the life of the prince's father to an end.

ท่ามกลางความโศกสลด
พระมารดาได้พาพระองค์ พร้อมทั้งเจ้าชายเจ้าหญิงผู้พี่
หลีกลี้ไปอยู่ในหุบเขาอันแสนไกล

With the sense of grief over the loss of her husband, the prince's mother decided to exile herself, along with her three children, to live in a distant valley.

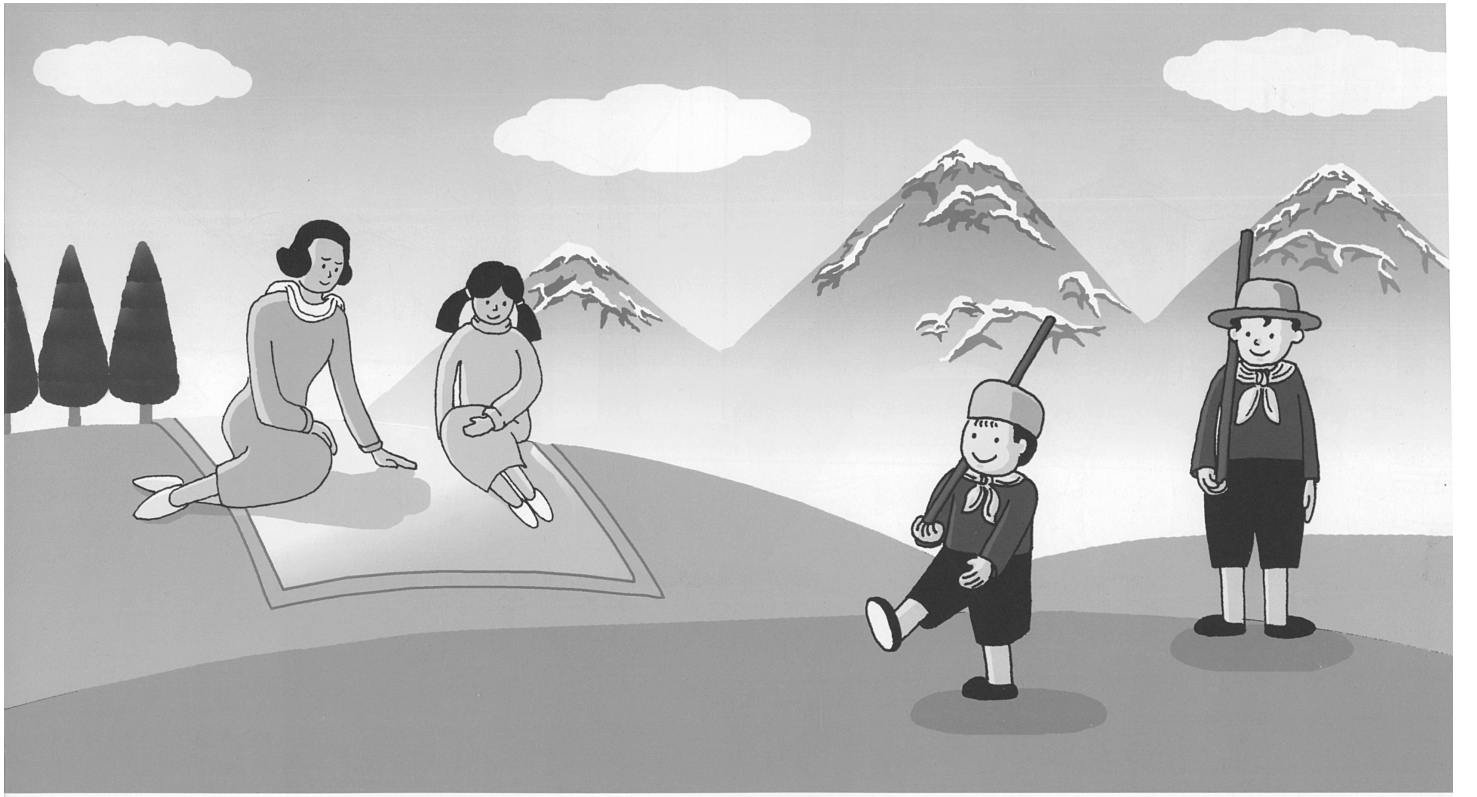

ในหุบเขาอันงดงาม
เจ้าชายน้อยได้เจริญวัยขึ้นด้วยความรัก
และการอบรมที่ดียิ่งจาก **พระมารดา**

Our little prince grew up in that beautiful valley with great care and love from his mother,

ได้ร่วมเล่น และเรียนกับ **พระเชษฐา**
จนวันหนึ่งพระเชษฐาของพระองค์ได้รับการทูลเชิญให้ขึ้น
เป็นพระราชาแห่งอาณาจักร

and he always enjoyed playing and learning with his beloved brother and sister.

แต่เทพแห่งความมืด นาม **"มรณะ"**
ได้กลับมาลักพาตัวพระเชษฐาของพระองค์ไปเสียอีกคนหนึ่ง

But in short time, 'death', the same god of terror, returned to steal our young new king away like he had done with the prince's father.

พระองค์ได้รับการทูลเชิญ
ให้เป็นพระราชาพระองค์ใหม่
ท่ามกลางความเสียใจเป็นที่สุด

In the moment of great sorrow, our prince -the late king's only brother- was asked to succeed to the throne.

เจ้าชายหนุ่มได้กลับไปมุ่งมั่นศึกษา
ศิลปวิทยาการต่างๆ เพื่อให้พร้อมกับการเป็นพระราชา

To prepare himself thoroughly for being a good king, the young prince had to return to study a lot of academic subjects.

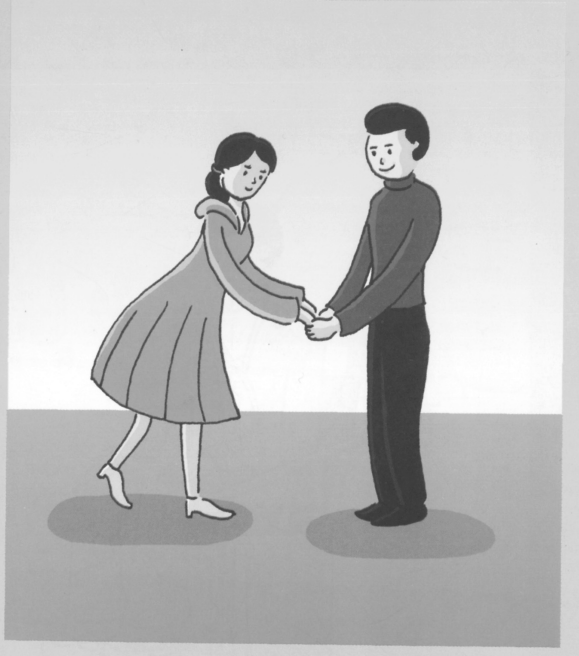

ขณะนั้นเอง
พระองค์ได้พบรักกับ**เจ้าหญิงผู้งดงาม**
และได้อภิเษกสมรสกัน

That gave him a chance of falling in love with a young graceful princess and wedding to her.

เมื่อถึงวันที่พระองค์ขึ้นเป็นพระราชา
On the day that his official coronation was held,

พระองค์ได้ให้สัญญากับทุกคนในอาณาจักรว่า
our young king made a promise to all of his subjects that...

"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม"
"I will virtuously rule over this land with dhrama."

และไม่เคยลืมคำกล่าวนี้เลย
Ever since, he has never forgotten

นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา
his promise even once.

พระราชา และ **พระราชินี**
มิได้ใช้ชีวิตสุขสบายอยู่ในพระราชวัง

However high are their estates, the king and the queen had never enjoyed living exclusively in their palace.

ทั้งสองพระองค์ได้ออกเดินทางไปทั่วทุกที่ในอาณาจักร
เพื่อเยี่ยมเยือนทุกคน

It was usual with them to travel to every corner of the kingdom, observing whether their people were still living well.

ในถิ่นกันดาร
พระองค์ได้พบหมู่บ้านร้างที่แทบไม่มีใครอาศัยอยู่เลย

One day the king went out into a barren region and found a village almost completely abandoned.

"ทุกคนไปไหนกันหมด" พระราชาได้ถามกับชาวบ้าน
เพียงส่วนน้อยที่ยังคงอาศัยอยู่ที่นั่น

"Where have the other villagers gone?", the king asked the remainders.

ชาวบ้านได้บอกกับพระราชาของพวกเขาว่า
มีปีศาจแห่งความมืด ที่ชื่อ **"ความโลภ"**
ได้เที่ยวมาชักชวนคนให้ออกไปจากหมู่บ้าน

They told their king that peoples had been lured for a while by a dark devil named 'Greed' to abandon their homevillage.

"ชาวบ้านส่วนใหญ่พากันละทิ้งหมู่บ้าน
ไปอยู่ใน **"นครแห่งความฟุ่มเฟือย"**
กันหมดแล้ว"

"Most of the villagers already took their leaves to live in the 'Never enough City' , Your Majesty."

พระราชาได้ครุ่นคิดแล้วมอบ
"เมล็ดพันธุ์แสงสว่าง"
แก่ชาวบ้าน

The king pondered over the matter and gave the villagers 'the seeds of light', saying that "All these will help getting rid of all darkness from here."

ชาวบ้านที่เหลืออยู่ต่างพากันนำ "เมล็ดพันธุ์" ที่พระราชามอบให้มาปลูกจนเติบโตเป็น **"ต้นไม้แสงสว่าง"** ที่แผ่กิ่งก้านใหญ่โต สว่างไสวไปทั่วทุกทิศ

Then all those remainders tried to plant 'the seeds' with which they were invested. In short time, the land that had been barren were grown over with 'the trees of light' keeping extending their huge branches, twigs, and leaves.

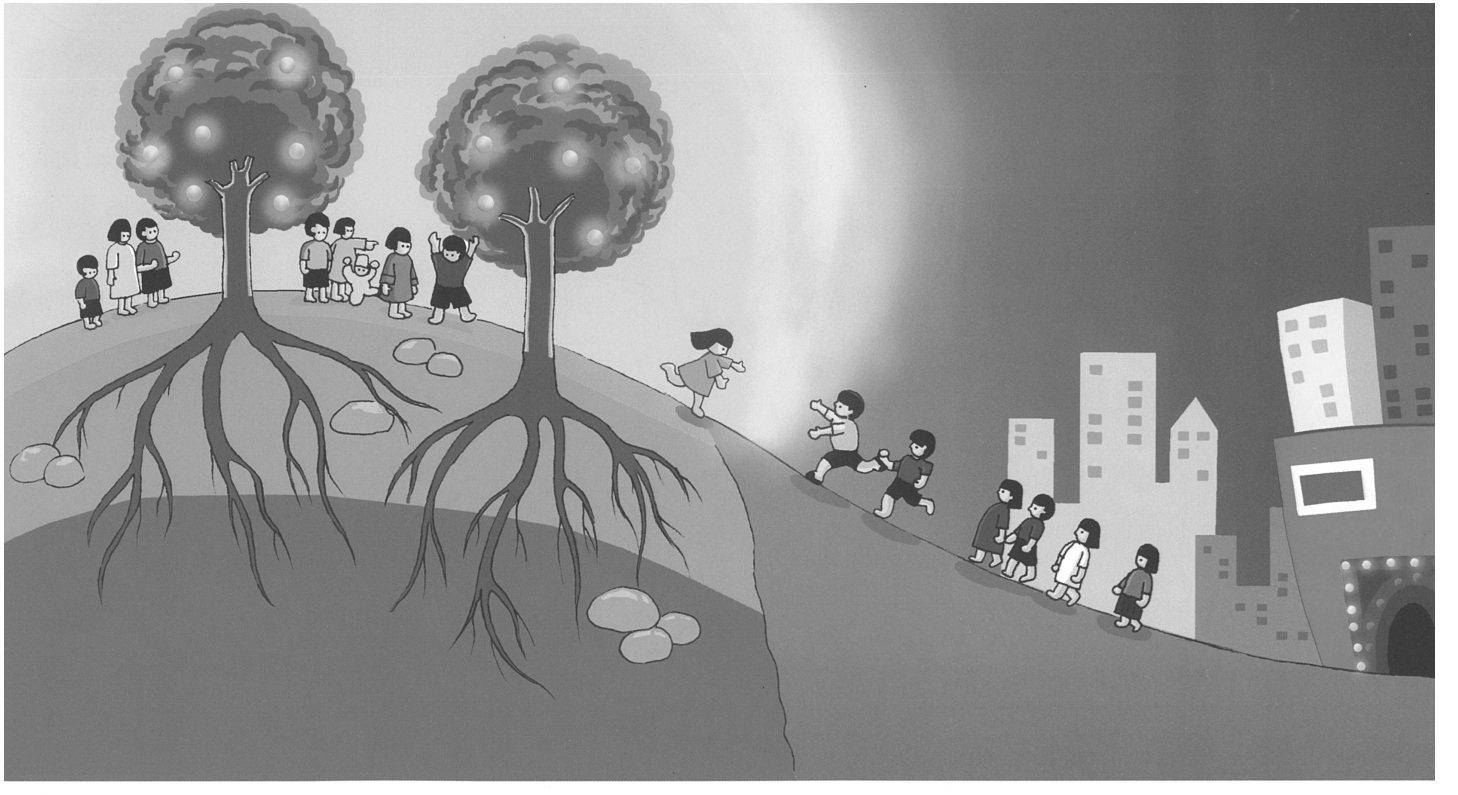

พระองค์บอกกับทุกคนว่า
"ต้นไม้แสงสว่าง" นี้มีชื่อว่า **"พอเพียง"**

The king told everyone that 'Enough' is the name of this 'tree of light'.

แสงสว่างจากต้น "พอเพียง" ได้ส่องไปไกล
ถึง "นครแห่งความฟุ่มเฟือย" ชักนำหลายคนที่มองเห็น
ให้เดินทางหวนกลับคืนสู่หมู่บ้าน

The light emitted from the 'Enough' trees, travelling so far that it reached the 'Never enough City' , invited peoples who saw it to travel back to their homevillage.

แต่เจ้าปีศาจยังไม่ยอมแพ้
ต่อมา ปีศาจแห่งความมืด นาม **"ความหลง"**
ได้ออกมายุแหย่ให้ชาวเมืองแตกแยก

Still, The devil waited to fight back. It happened that another dark devil named 'Delusion' plotted to make the people's harmony break into pieces

แบ่งฝักแบ่งฝ่าย
เหตุขัดแย้ง ลุกลามบานปลาย
จนถึงขั้นทะเลาะกันใหญ่โต

so that they began to divide themselves into fractions being in conflict with each other. The conflict developed, eventually, to almost become a war.

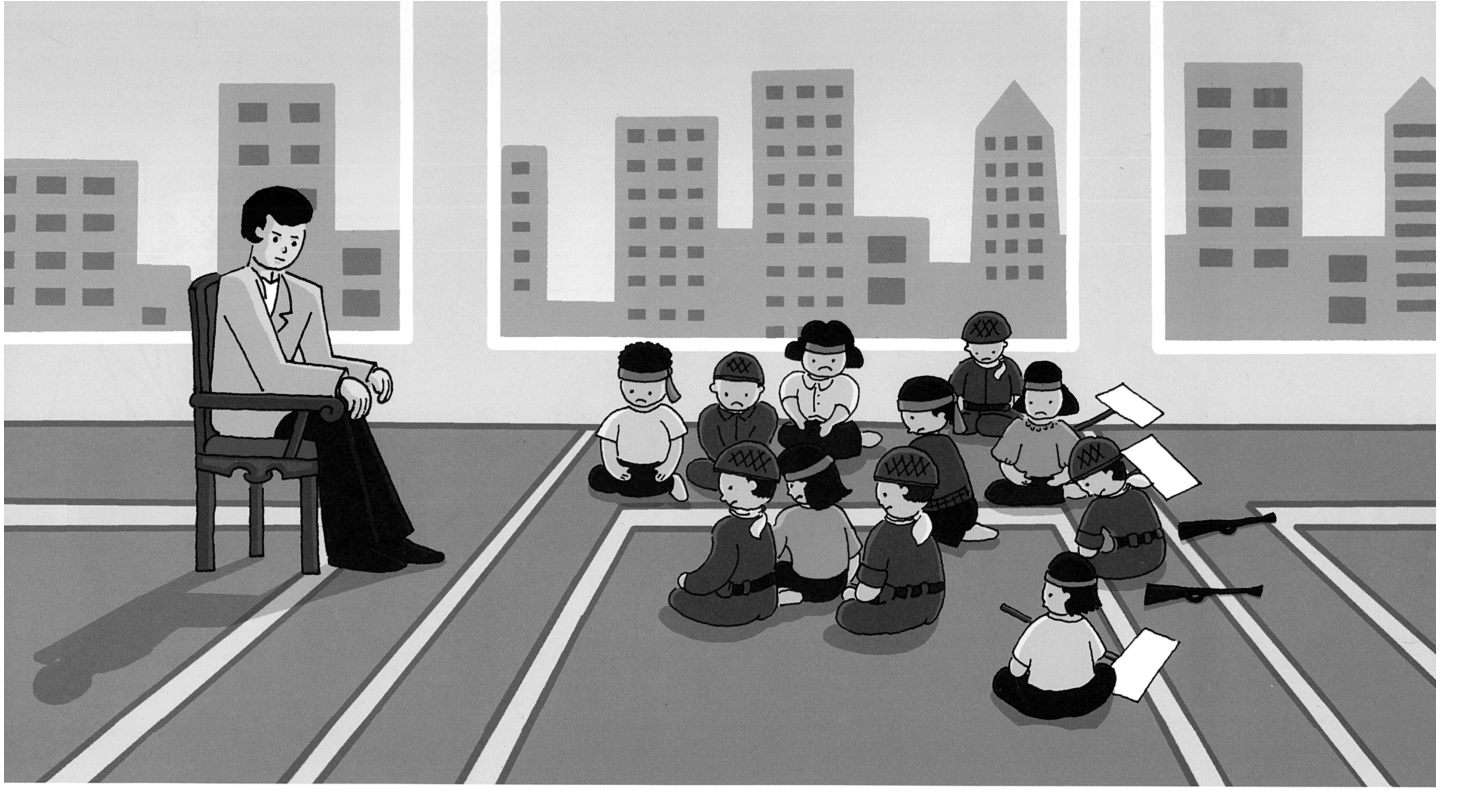

พระราชาได้ออกมาขัดขวางเจ้าปีศาจ
ด้วยการให้ **"สติ"** กับทุกคน

Once more the king came up against this problem by 'reminding' everyone that...

"ชัยชนะบนซากปรักหักพัง คือ ความพ่ายแพ้"
ทุกคนที่ทะเลาะกันต่างก้มหน้ายอมรับฟังด้วยความสำนึกและเสียใจ

"Winning a victory with nothing left means losing."
All of the people fighting, then, accepted the truth of the king's kind warning with regret for their past misdeeds.

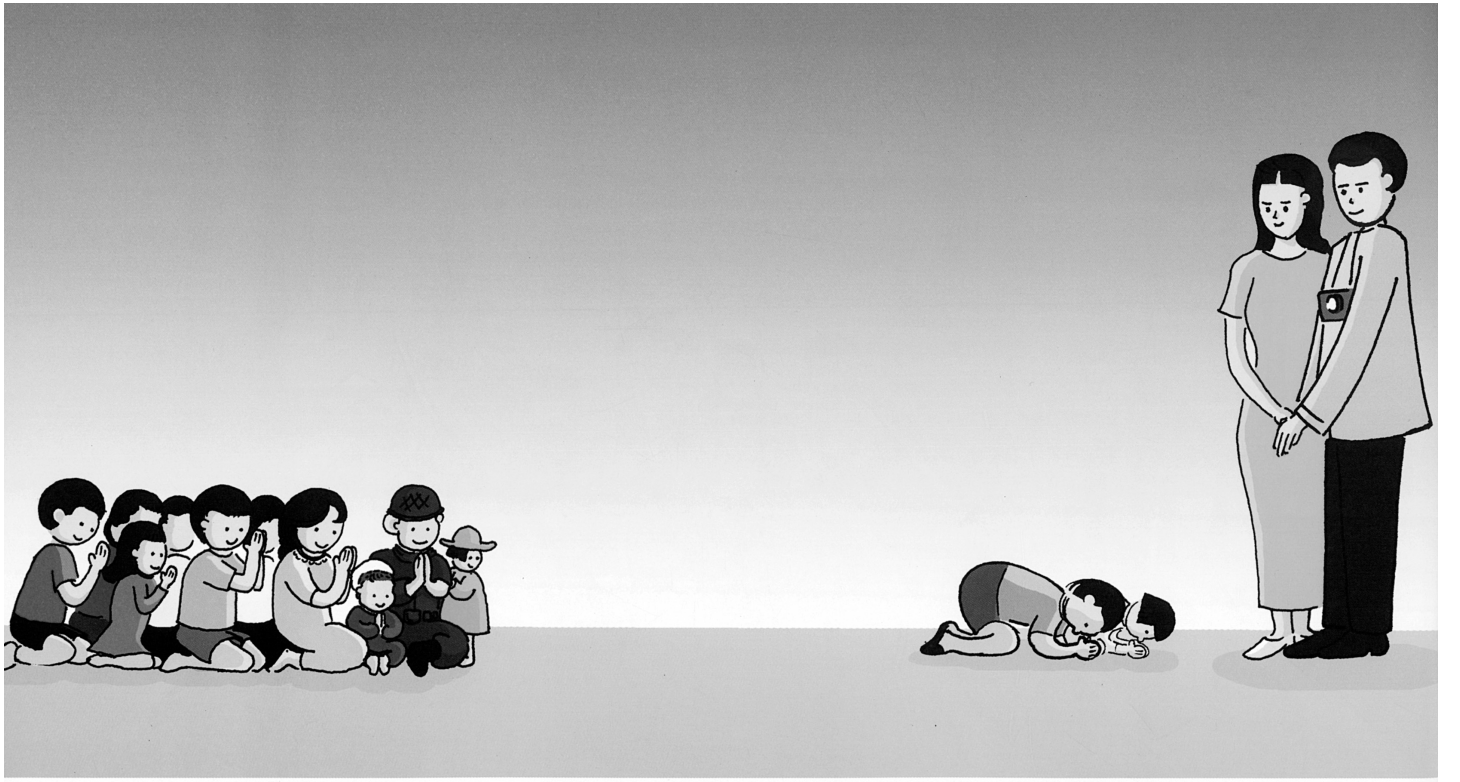

พระราชาและพระราชินีรักและเมตตาต่อทุกคนในอาณาจักรดุจดัง “ลูก”

The king and the queen loved and were kind to all of the people in their kingdom as if they were their own ‘children’.

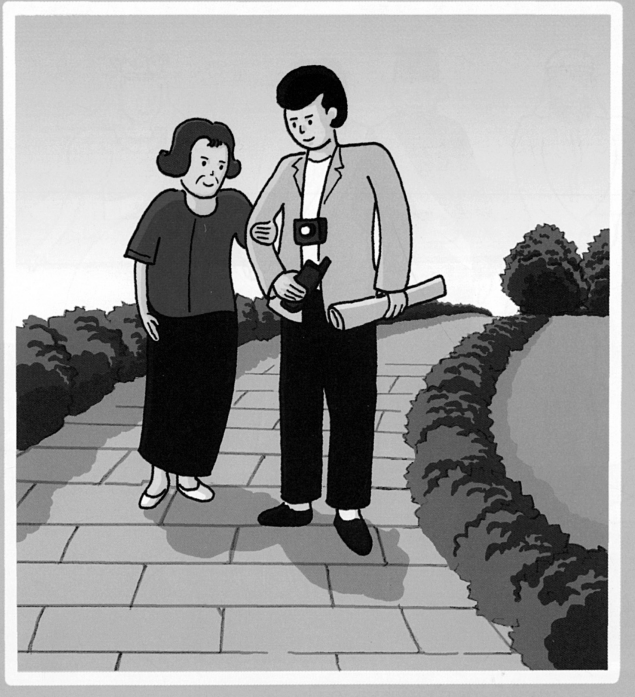

และพระองค์เองก็เป็น “ลูก” ที่ดีของพระมารดา

The king himself was the good son of his beloved mother.

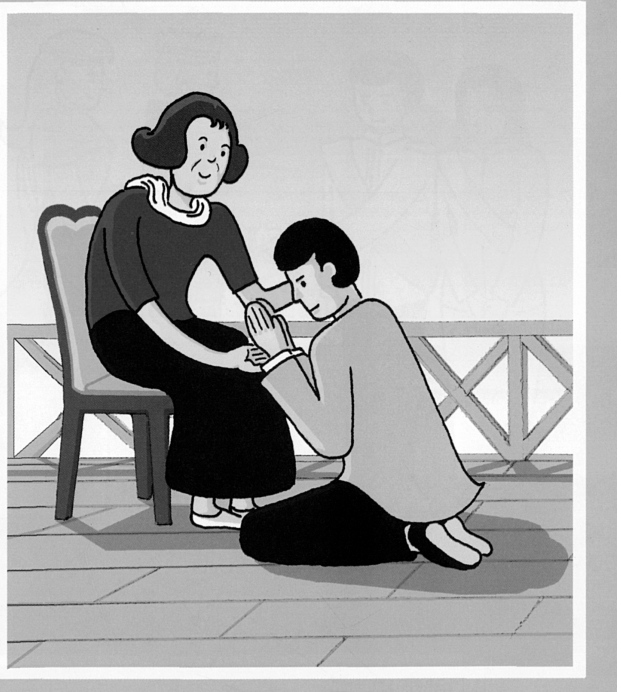

เป็น **พระราชาผู้ทรงกตัญญู**

He was the king with great gratitude.

ในเวลาต่อมา
พระราชาจากแว่นแคว้นน้อยใหญ่ได้เดินทาง
เข้ามาในอาณาจักร

He won a high reputation so that kings from all corners of the world came together to visit his kingdom

และได้ยกย่องว่าพระองค์เป็น
"มิตรที่รักและ**พึงเคารพยิ่งของพวกเรา"**

and praised him, with one accord, as "Our Friend and Our Most Respected Colleague"

และทุกคนในอาณาจักรต่างออกมาร่วมกันกล่าวสดุดีต่อพระราชาที่พวกเขารัก

“พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลก”

Then, All of the Kingdom's people came forth to wholeheartly praise their beloved great king as

‘a king who is the true king’,...

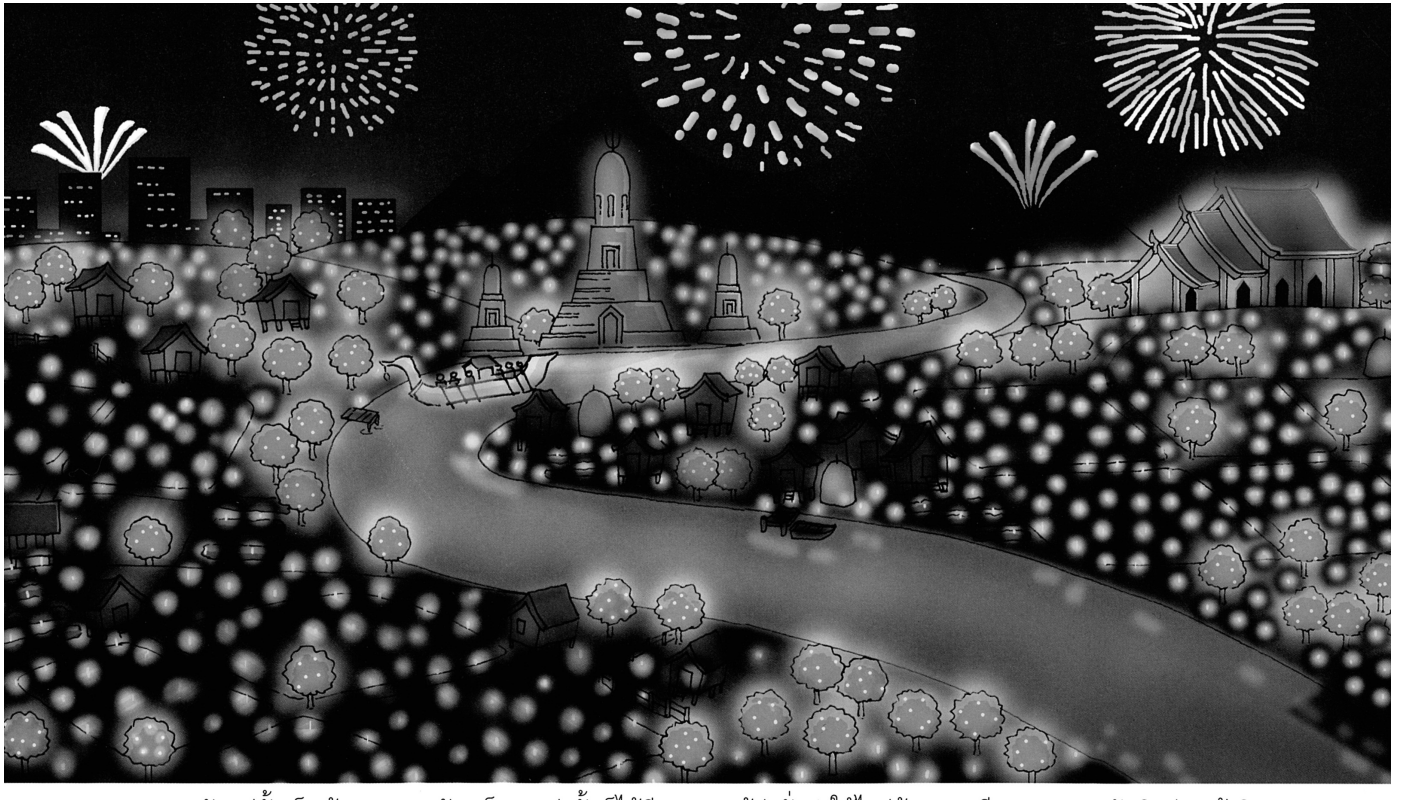

นับแต่นั้นเป็นต้นมา อาณาจักรเล็กๆ แห่งนั้นก็ได้มีพระราชาผู้มุ่งมั่นทำให้ไพร่ฟ้าทุกคนมีความสุขและสันติอย่างแท้จริง

ตราบชั่วกาลนาน

From then on , our little land has been ruled by the king ceaselessly trying to make all his peoples live truly happily and peacefully ever after.

คำตาม

นิทานภาพ "พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลก"

ด้วยสำนึกในพระราชภาระอันยิ่งใหญ่

นิทานภาพเรื่องนี้ได้แรงบันดาลใจมาจากพระราชภาระอันยิ่งใหญ่ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดช่วงเวลา ๖๐ ปีแห่งการครองราชย์ และคำถามที่ว่าเรา (ซึ่งเป็นคนรุ่นปัจจุบัน) จะถ่ายทอดบอกเล่าเรื่องราวของ "ชีวิต" ที่ยิ่งใหญ่ของพระองค์ท่านไปสู่เด็กๆ เยาวชน คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้อย่างไร ซึ่งรูปแบบ "นิทานภาพ" น่าจะเป็นการถ่ายทอดบอกเล่าเรื่องราวไปสู่พวกเขาได้ดีที่สุด

แรงบันดาลใจดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นข้อเขียนสั้นๆ ชิ้นหนึ่งที่ใช้ชื่อว่า "พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลก" และได้ตีพิมพ์ลงเป็นคำนำในหนังสือ "หนึ่งในโลก" และเป็นส่วนหนึ่งของบทความ "ความจงรักภักดี" ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙)

ต่อมาข้อเขียนสั้นๆ ชิ้นนั้นได้ถูกนำมาขัดเกลาและถ่ายทอดออกมาเป็นภาพด้วยความช่วยเหลือของหลายๆ คน โดยเฉพาะน้องๆ บัณฑิตเอก "วรรณกรรมเด็ก" ที่ออกแบบ "characters" และ "story board" ในเบื้องต้น

ด้วยความสำนึกและไม่อาจเอื้อมที่จะทำสิ่งใดๆ อันจะเป็นสิ่งที่ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท เราจึงมีความเห็นพ้องกันว่า "ภาพ" ต่างๆ ที่ปรากฏนั้นจะต้องเป็นเพียง "สัญลักษณ์"

ภาพ "พระราชา" เป็นสัญลักษณ์ถึง "พระราชภาระอันยิ่งใหญ่"

ภาพ "เด็กๆ" เป็นสัญลักษณ์แทน "พสกนิกร"

ภาพ "ต้นไม้" เป็นสัญลักษณ์แห่ง "ความพอเพียง"

ภาพ "ปีศาจ" เป็นสัญลักษณ์แทน "อุปสรรค" ต่างๆ

ทั้งนี้เพื่อให้เด็กรุ่นต่อๆ ไปซึ่งคุ้นเคยอยู่กับนิทานซึ่งเต็มไปด้วยสัญลักษณ์เหล่านี้จะได้ซึมซับลงในจิตใจของพวกเขาว่า พระราชาผู้ยิ่งใหญ่มิได้มีเพียงในนิทานเท่านั้น แต่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงด้วย อันจะทำให้พวกเขาน้อมสำนึกว่าสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำตลอดทั้ง "ชีวิต" ของพระองค์นั้นเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าอันมิอาจประมาณได้เพียงไรสำหรับพวกเขา

ด้วยใจน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

พระราชา ผู้เป็น หนึ่ง ในโลก

เรื่อง : **สนธิญาณ - เวทิน** ภาพ : **ธุลีดิน** แปล : **พุฒวิทย์ บุนนาค**

ISBN : 974-9785-95-9

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

พิมพ์และจัดจำหน่ายโดย
สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน
๒๘๗/๑๙๕ ซอยรามคำแหง ๒๑ (นวศรี) แขวงวังทองหลาง
เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทร. ๐-๒๗๓๐-๒๔๐๐ ต่อ ๕๑๑๑๙, ๕๑๐๒๘
e-mail : frombookers@yahoo.com

ประธานกรรมการ	บุญชัย เบญจรงคกุล
ที่ปรึกษา	นพพร ตุงคะรักษ์
บรรณาธิการอำนวยการ	สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม
รองบรรณาธิการอำนวยการ	สมชาย แสวงการ วิโรจน์ นันตะพานา
ผู้ช่วยบรรณาธิการอำนวยการ	จักรกฤษณ์ ทรัพย์พึ่ง
ผู้จัดการ	ศักดิ์ศรี บุญรังศรี
บรรณาธิการบริหาร	เวทิน ชาติกุล
บรรณาธิการอาวุโส	ธรรมนิต ขำนาญ
บรรณาธิการ	สุวิชา สุชีวคุปต์
ศิลปกรรม	วีณา ชนะชัย สุชาติ เทวาพิทักษ์
พิสูจน์อักษร	อุไรพร เพชรสิงห์ พัชรา ขำนาญ

พิมพ์ที่ พิมพ์ดีการพิมพ์
โทร. ๐-๒๙๑๙-๑๔๘๑
ราคา **๖๐** บาท

ในโลกนี้มีพระราชามากมาย

แต่มีพระราชาเพียงพระองค์เดียว

ที่มิได้ยิ่งใหญ่ด้วยทรัพย์ศฤงคารมากล้น

หรือยิ่งใหญ่ด้วยอำนาจครอบคลุมทั่วพื้นพิภพ

แต่พระองค์เป็นพระราชาผู้ยิ่งใหญ่

เพราะมี "ชีวิต" ที่ยิ่งใหญ่

ชีวิตที่เต็มไปด้วย "ความทุกข์" ถาโถม

ชีวิตที่ต้องพบเผชิญ "อุปสรรค" นานัปการ

ซึ่งพระองค์ได้พ้นผ่าและเอาชนะด้วยพระปฏิภาณที่มุ่งมั่น

และด้วยพระราชภาระอันใหญ่หลวงที่ทรงแบกรับไว้

นี่คือเรื่องราวของพระราชาพระองค์นั้น

"พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลก"

ถวายความจงรักภักดี โดย

กลุ่มบริษัทเบญจจินดาโฮลดิ้ง จำกัด

บริษัท ยูไนเต็ด ดิสทริบิวชั่น บิซซิเนส จำกัด (UD)

บริษัท ยูไนเต็ด เทเลคอม เซลส์ แอนด์ เซอร์วิสเซส จำกัด (UTEL)

บริษัท ยูไนเต็ด อินฟอร์เมชั่น ไฮเวย์ จำกัด (UIH)

บริษัท เลิร์น ทูเกเธอร์ จำกัด

ISBN 974978595-9

9789749785959

ราคา ๖๐ บาท

ลิขสิทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หากต้องการผลิต ดัดแปลง ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เท่านั้น
เลขที่ ๙๖๒ ถ.กรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๐-๔๐๘๕ หรือ ๓๓๒๖ โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๖๑๒๗
Website : http://www.sufficiencyeconomy.org

วิถีชีวิตแบบ เศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง : สมจิตร หุตะเสวี

รางวัลเหรียญทอง(สื่อต้นแบบ)
การประกวดสื่อการเรียนการสอน

ระดับช่วงชั้นที่ ๓
(มัธยมศึกษาตอนต้น)

วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง : สมจิตร หุตะเสวี
ครู ค.ศ. ๒ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร

จัดทำโดย : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ : ๙๗๔-๙๔๒๓๗-๓-๙

พิมพ์ครั้งแรก : เมษายน ๒๕๔๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรื่อง : สมจิตร หุตะเสวี

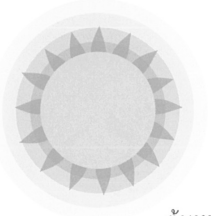

เช้าวันอาทิตย์ที่แสนสบายในช่วงปลายฝนต้นหนาวครอบครัวของเรารับประทานอาหารร่วมกัน หลังจากรับประทานอาหารเสร็จ พ่อเอ่ยปากชวนทุกคนไปนั่งที่ระเบียงหน้าบ้าน เมื่อนั่งพักได้สักครู่พ่อก็เอ่ยปากขึ้นว่า

"ลูกรู้ไหมว่าตอนนี้ สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนใหญ่เป็นอย่างไร"

"หนูรู้ว่าตอนนี้ของแพงขึ้น อย่างเช่น ข้าวที่โรงอาหารของโรงเรียนขึ้นราคา ค่ารถแพงขึ้น เพราะน้ำมันขึ้นราคา"
น้องเอยลูกสาวคนเล็กพูดขึ้น

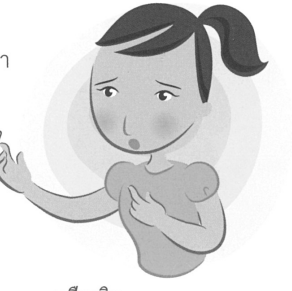

พี่เอ๋ย ลูกสาวคนโตก็พูดเสริมว่า
"เพื่อนหนูเล่าว่าพ่อเขาตกงาน หางานใหม่ไม่ได้ เพื่อนกลุ้มใจ กลัวจะไม่มีเงินเรียน"

แม่พูดแทรกขึ้นมาว่า
"แม่ว่าชีวิตทุกวันนี้คนเราดิ้นรนมากเหลือเกิน และใช้ทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือย คนมีความอยากสูง ชอบกิน ชอบเที่ยว แม่เห็นเด็กนักเรียนที่แม่สอน ใช้โทรศัพท์มือถือ โกรกสีผม ทาเล็บมือ ทาปาก ทำสารพัดอย่างทั้งๆ ที่โรงเรียนก็มีระเบียบห้าม"

ขณะที่คนในครอบครัวกำลังพูดคุยกันอยู่นั้น ก็มีผู้หญิงคนหนึ่งพาเด็กน้อยวัยไม่เกิน ๕ ขวบ ๓ คนเข้ามาหา

"ท่านนายอำเภอคะ ฉันมาขอความเมตตา ฉันจนมาก ลูกๆ ฉันทิ้งหลานไว้ให้ฉันเลี้ยง เขาไม่เคยมาเยี่ยม ไม่ส่งเงินมาให้ฉัน จึงต้องอาศัยขอเขากินไปวันๆ พวกชาวบ้านแนะนำให้มาขอความช่วยเหลือ จากท่านนายอำเภอ"

พ่อจึงซักถามรายละเอียดและนัดให้ไปที่อำเภอเพื่อขึ้นทะเบียนคนจน และหาทางช่วยเหลือตามระเบียบราชการต่อไป

แม่มองหน้าเด็กน้อยที่หน้าตาเกรอะกรังด้วยน้ำมูกและขี้ตา ยายของเด็กบอกว่าไม่มีน้ำอาบเพราะน้ำฝนหมด และน้ำในสระข้างบ้านก็แห้ง เราจึงช่วยอาบน้ำให้เด็กน้อยทั้งสาม หาเสื้อผ้าให้ใส่ให้กินนม และให้เงินยายไปร้อยบาท

หลังจากยายคนจนพาหลาน
กลับไปแล้ว พ่อก็มองหน้าลูกๆ
นานอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงเอ่ยปากว่า
"นี่คือภาพส่วนใหญ่ของชาวชนบท
ในปัจจุบัน ที่หนุ่มสาวพากันเข้าไปทำงาน
ในเมือง ทิ้งคนแก่เฝ้าบ้าน เมื่อมีลูกก็ฝากให้
พ่อ แม่เลี้ยง บางรายก็ส่งเงินมาให้บ้าง บางราย
ก็หายหน้าไป ปู่-ย่า ตา-ยาย ก็เลี้ยงหลานตามมีตามเกิด
เด็กได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วน มีร่างกายอ่อนแอ คนแก่
ที่เฝ้ารอคอยการกลับมาของลูกหลานก็มีจิตใจเหงาหงอย
เด็กขาดพ่อแม่เอาใจใส่ใกล้ชิดก็ติดเพื่อน และมักถูก
ชักจูงไปในทางที่เสียหาย บางรายติดยา จึงหลอกหรือทุบตี
ข่มขู่เอาเงินจากปู่-ย่าที่เลี้ยงดู เด็กผู้หญิงบางคนชอบใช้
ของราคาแพง ชอบเที่ยวเตร่จึงขายตัวจนเสียอนาคต"

ทุกคนนั่งฟังพ่อพูดด้วยความรู้สึกหดหู่ใจ น้องเอยเอ่ยขึ้นว่า "แล้วเราจะทำอย่างไรกัน จึงจะทำให้ทุกชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น" แม่จึงพูดว่า" *เรื่องนี้ทุกคนในชาติต้องร่วมมือกัน ไม่ว่าคนรวยหรือคนจน คนรวยจะบอกว่าเราไม่เกี่ยวไม่ได้ เพราะทุกอย่างกระทบถึงกันหมด เช่น คนจนไม่มีจะกิน ก็ก่อให้เกิดปัญหา อาชญากรรม เราจึงต้องรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รู้จักลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและอาจหารายได้เสริม*

ชาวชนบทบางแห่งนำโครงการเกษตร *"ทฤษฎีใหม่"* ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ คือ การใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตัวเอง โดยมีที่ดินพอประมาณ มีการวางแผนในการจัดสรรที่ดินของตน ขุดสระเพื่อให้มีน้ำใช้ มีการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช ทำนา พอเหลือกินเหลือใช้จึงขาย เรียกว่ามีวิถีชีวิตแบบพออยู่พอกิน พอพูดถึงคนอื่นแล้วเราก็ต้องเริ่มต้นที่ตัวเรา เพราะเมื่อเราช่วยเหลือตัวเองได้แล้วเราก็จะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ไหน...เราช่วยกันคิดซิว่าเราควรจะทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่ามีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

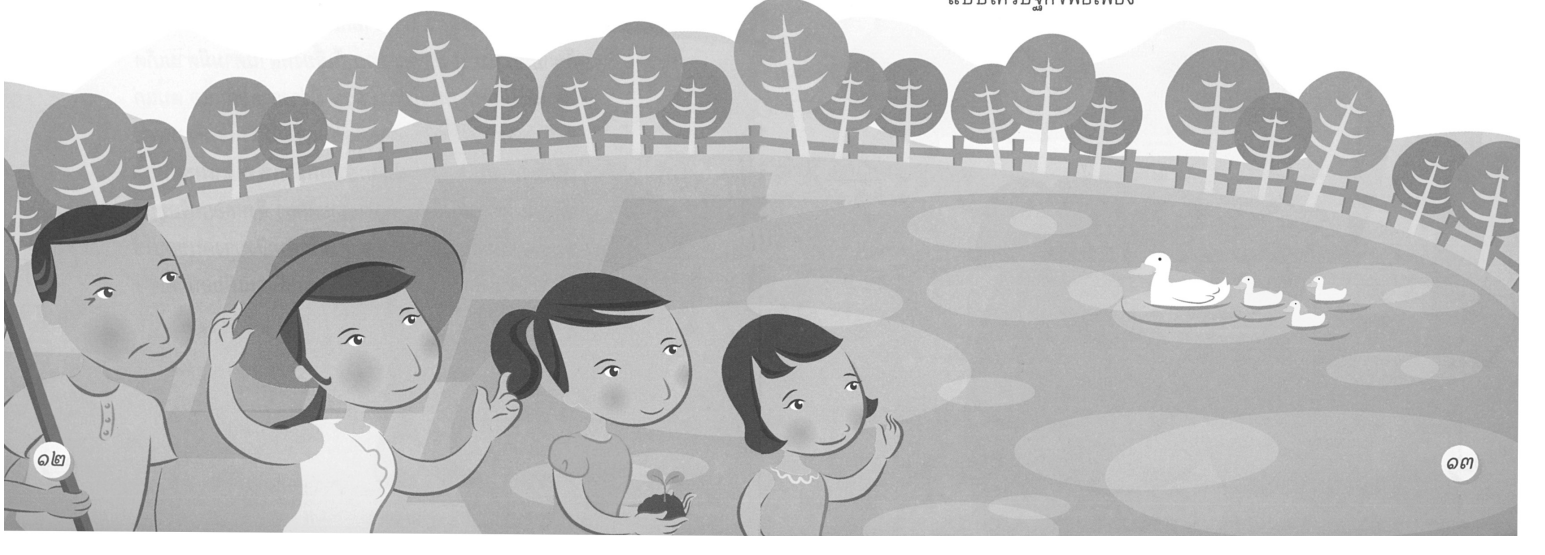

"หนูขอพูดก่อน" พี่เอ๋ยบอก "เราต้องประหยัดพลังงานทุกชนิด เพราะพลังงานส่วนใหญ่เอามาจากธรรมชาติ คนมีมากก็ใช้พลังงานมาก ธรรมชาติสร้างไม่ทัน มนุษย์ก็ช่วยสร้างไม่พอ เราจะเริ่มจากประหยัดไฟฟ้า ด้วยการเปิดไฟเท่าที่จำเป็น ไม่เปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ ไม่เปิดตู้เย็นบ่อยๆ ไม่เปิดคอมพิวเตอร์ทิ้งไว้เกิน ๑๕ นาที ไม่เปิดวิทยุทิ้งไว้ทั้งคืน เปิดแอร์ที่อุณหภูมิ ๒๕ องศา และไม่คุยโทรศัพท์นานเกินไป"

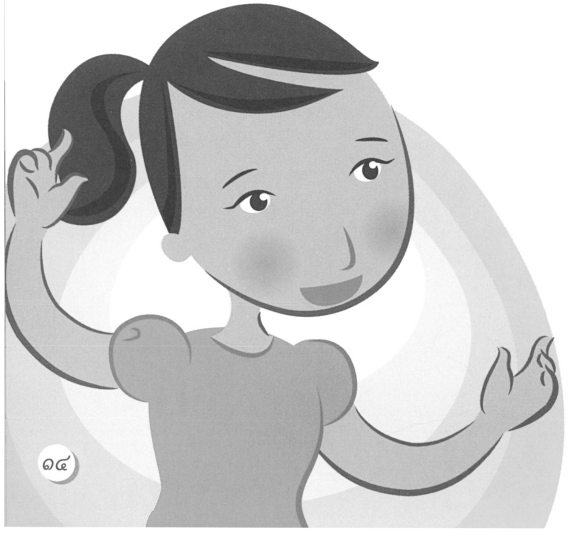

"โอ้โฮ พี่เอ๋ย แย่งพูดหมดเลย" น้องเอยบ่น *"หนูว่าเราต้องรู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายด้วย มันจะทำให้เรารู้ว่าเราได้จ่ายในสิ่งที่เกินความจำเป็นอะไรบ้าง และก่อนจะซื้ออะไรหนูจะคิดก่อนว่ามันจำเป็นหรือไม่ หนูจะไม่ซื้อเพราะความอยาก เวลาซื้อของมาต้องใช้กินหรือใช้ให้หมด ไม่กินทิ้งกินขว้าง"*

"สำหรับตัวแม่เอง เวลาจะขับรถไปไหน แม่จะคิดถึงเส้นทางที่จะไป และธุระที่จะทำ จะได้เป็นการประหยัดเวลา ส่วนพวกเราเวลามีอะไรที่ต้องทำ ต้องบอกกันล่วงหน้า เราจะได้วางแผนถูก การประหยัดไม่ใช่ประหยัดแต่เรื่องเงิน เราต้องรู้จักประหยัดเวลา ประหยัดอารมณ์ เพราะหากทำอะไรไม่ทัน ไม่สำเร็จ ก็อาจหงุดหงิด" แม่พูดขึ้นบ้าง *"แล้วพ่อล่ะ จะทำอะไรบ้าง"*

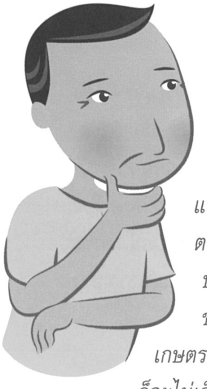

"ตัวพ่อ หรือ" พ่อทำท่าคิด "พ่อก็จะอุดหนุนสินค้าในท้องถิ่น เช่น พ่อจะใส่ผ้าทอมือในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีรายได้ และยังเป็นการเชิญชวนให้คนอื่นมานิยมตาม เวลาพ่อออกไปประชุมชาวบ้านหรือประชุมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ก็จะบอกให้ชาวบ้านลดการใช้สารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ ก็จะเป็นการลดต้นทุน ชาวบ้านก็จะไม่เจ็บป่วย พ่ออยากให้เขาดูแลบ้านเรือนให้สะอาด ขยันออกกำลังกาย ร่างกายจะได้แข็งแรง ไม่ดื่มเหล้า ลูกรู้ไหมว่าการที่พ่อไม่ดื่มเหล้าทำให้ลูกน้องหลายคนเกรงใจ จึงค่อยๆ เลิกดื่มเหล้า มีลูกน้องบางคนมาบอกพ่อว่า หลังจากเขาเลิกดื่มเหล้า เขาสามารถประหยัดเงินได้ถึงเดือนละ ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ บาท"

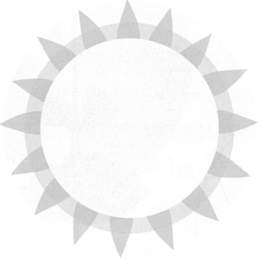

"เยี่ยมจริงๆ" น้องเอ๋ย และน้องเอย ตะโกนขึ้นพร้อมกัน เราจะเริ่มดำเนินชีวิตแบบ *"พออยู่ พอกิน"* ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปเลยนะจ๊ะ

"ดีมากเลยลูก พ่อ-แม่ ดีใจที่หนูคิดได้ การที่เราคิดถูก จะทำให้เราดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อชีวิตเราดี เราก็จะสามารถช่วยให้สังคมและประเทศชาติให้ดีได้"

แล้ว พ่อ-แม่ ลูก ก็หันหน้ามายิ้มให้กันอย่างมีความสุข กับการเริ่มต้นวันใหม่ . . . ด้วยใจที่ตั้งมั่น

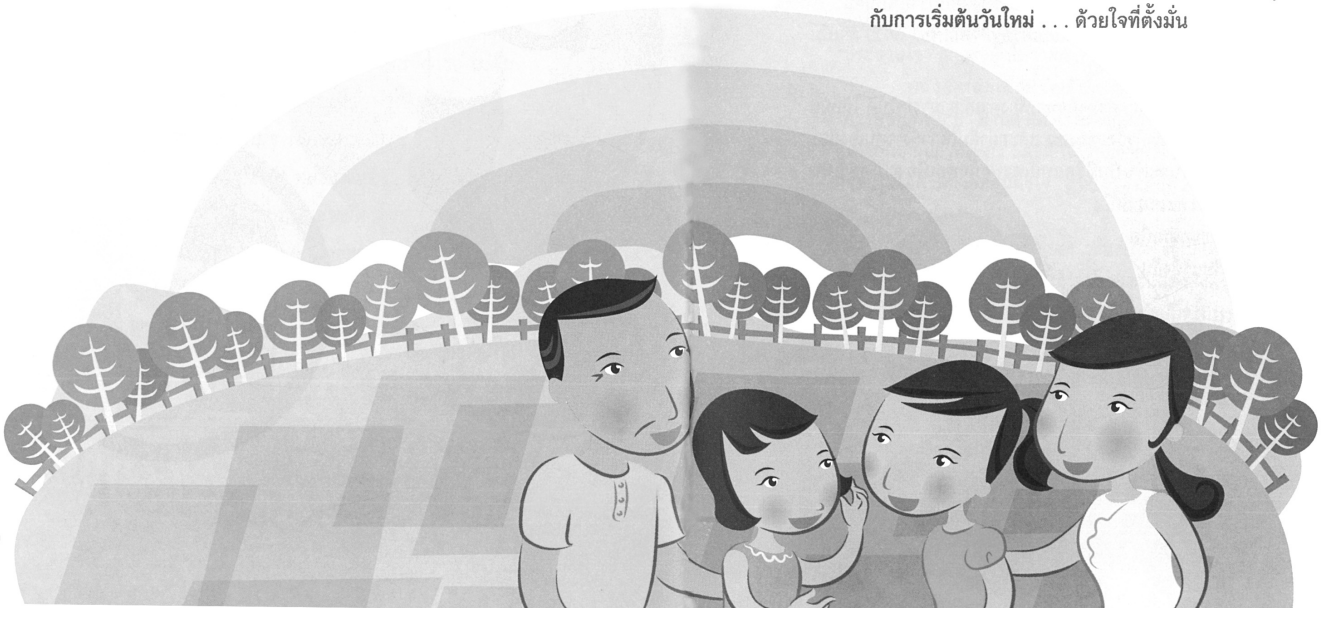

กิจกรรมท้ายเรื่อง

เมื่ออ่านเนื้อเรื่องจบแล้วให้ทำกิจกรรมในข้อ ๑ และ ๒

๑. ให้เลือกทำกิจกรรมในข้อ ๑.๑ - ๑.๔ ตามความสนใจ

- ๑.๑ แต่งบทสนทนาผ่านกลุ่มตัวละครที่หลากหลาย โดยยึดหลักความรู้ความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- ๑.๒ เขียนแสดงแนวคิดของท่านที่จะปฏิบัติตนอย่าง *"พออยู่ พอกิน"*
- ๑.๓ แบ่งกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดบทบาทและหัวข้อแก่ผู้อภิปราย เช่น ความหมายและที่มาของแนวพระราชดำริ *"เศรษฐกิจพอเพียง"* ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และประสบการณ์การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของผู้อภิปราย เป็นต้น
- ๑.๔ โต้วาทีในหัวข้อ *"ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ดีกว่า ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจฟองสบู่"*

๒. ให้ท่านดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามที่สามารถทำได้ ให้หมั่นสำรวจตนเอง จดบันทึกกิจวัตรของตน และอย่าลืมให้กำลังใจตนเองและคนรอบข้างที่มุ่งมั่นจะดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อดำเนินกิจกรรมไปได้ระยะเวลาหนึ่ง ควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สารจากผู้เขียน

"เรารักในหลวง" คือคำมงคลที่ประทับอยู่ในดวงจิตของพสกนิกรชาวไทย เฉกเช่นข้าพเจ้าที่รักเทิดทูนพระองค์ยิ่ง และได้ตั้งใจมั่นว่าหากมีโอกาสทำสิ่งใดที่เป็นการสนองพระเมตตาคุณที่พระองค์ทรงมีต่อปวงชนได้ก็จะขอใช้สติปัญญาของตนกระทำโดยไม่รั้งรอ

ดังนั้น เมื่อ สมศ. มีโครงการประกวดสื่อการเรียนการสอนรากฐานการเรียนรู้ *"เศรษฐกิจพอเพียง"* ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะเผยแพร่ "แนวพระราชดำริการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง" ออกไปสู่หมู่ชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทยที่จะเติบใหญ่เป็นกำลังสำคัญของชาติที่เราต้องเร่งมือกันสร้าง *"รากฐานชีวิต"* ของเขาเหล่านั้นให้แข็งแรง ข้าพเจ้าจึงได้ศึกษาทบทวนแนวพระราชดำริดังกล่าว นำมาผสานกับประสบการณ์การเป็นครู และรวบรวมความคิดของคนใกล้ตัวมาสร้างเป็นเรื่องราวจนเกิดเป็นหนังสือเล่มเล็ก *"วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง"* และขอให้ "ประสานใจ" ลูกสาวคนโตวาดภาพประกอบให้ (ต้นฉบับเดิม)

หนังสือเล่มเล็กนี้จึงเป็นการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับเรื่อง *"การพออยู่พอกิน"* ผ่านตัวละครในครอบครัวที่มีหลักการถูกต้อง เพราะผู้เขียนได้กลั่นกรองแล้ว และมีกิจกรรมท้ายเรื่อง ที่ผู้อ่านสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสมัครใจ และครูผู้สอนอาจนำไปดัดแปลงได้ตามความเหมาะสม

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ สมศ. เป็นอย่างสูงที่เป็นผู้จุดประกายความคิดของครูไทยคนหนึ่ง ให้ได้มีโอกาสแสดงสิ่งดีๆ ออกสู่สังคมไทยและเหนือสิ่งอื่นใด หากหนังสือเล่มเล็กนี้มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน ข้าพเจ้าขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

สมจิตร หุตะเสวี

สารจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำ "โครงการประกวดสื่อประกอบการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยสำนักงานฯ ได้มอบหมายให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นผู้ดำเนินการ

การดำเนินโครงการดังกล่าว มีผู้สนใจจากทั่วประเทศส่งผลงานเข้าร่วมประกวดทั้งสิ้น ๕๒๔ ชิ้นงาน จากนั้นคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อการสอน หลักสูตร และด้านการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา ผู้บริหารจากกระทรวงศึกษาธิการ และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยและภาคเอกชน ได้ร่วมกันตัดสินจนสามารถคัดสรรสื่อต้นแบบสำหรับการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการอาชีวศึกษา ที่ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละช่วงชั้นจำนวน ๕ ชิ้นงาน โดยเป็นสื่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ ชิ้นงาน ได้แก่ ช่วงชั้นที่ ๑ (ประถมศึกษาตอนต้น) ช่วงชั้นที่ ๒ (ประถมศึกษาตอนปลาย) ช่วงชั้นที่ ๓ (มัธยมศึกษาตอนต้น) ช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาตอนปลาย) และอีก ๑ ชิ้นงาน คือ ผลงานระดับการอาชีวศึกษา ซึ่ง สมศ. ได้พัฒนาสื่อเหล่านี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ และได้ผลิตเป็นสื่อต้นแบบขึ้นทั้ง ๕ ชิ้นงาน เพื่อเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานฯ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินโครงการครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะผู้ส่งผลงานเข้าประกวด และคณะกรรมการทุกท่าน ซึ่งทุกฝ่ายได้แสดงถึงความตั้งใจที่จะร่วมขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่เด็กและเยาวชน ซึ่งนับเป็นกลุ่มที่จะเป็นพลังและความหวังในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศของเราสืบไป นอกจากนี้ สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อที่สร้างสรรค์ขึ้นนี้ จะได้รับการขยายผลและนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาของเด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวางต่อไป

(นายอำพน กิตติอำพน)
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ใบความรู้ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ แล้วตอบคำถาม

เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- **แนวคิดหลัก**
  เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

- **เป้าหมาย**
  มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

- **หลักการ**
  ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

❑ **เงื่อนไขพื้นฐาน**

- จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน
- การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

❑ **นิยามของความพอเพียง**

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

❑ **เงื่อนไขเพื่อให้เกิดความพอเพียง**

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้พอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมพื้นฐาน

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและ ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, หนังสือเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร 2549.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บ้านในฝัน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ออกแบบการวางแผนผังบ้านตามหลักความงามของศิลปะสอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

องค์ประกอบของศิลปะ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

1.1 พอประมาณกับเวลาที่กำหนดในการออกแบบ

1.2 พอประมาณกับฐานะครอบครัวที่กำหนด

1.2 ความมีเหตุผล

สามารถอธิบายความหมายเหมาะสมของขนาดบ้าน แบบบ้าน และการกำหนดสภาพแวดล้อม บรรยากาศของบ้านที่ออกแบบว่ามีความเหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆ

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

บรรยากาศกับสภาพแวดล้อมที่พอเหมาะ ทำให้สมาชิกหรือเจ้าของบ้านไม่เดือดร้อนภายหลัง คือ ไม่มีความโลภ ไม่ทะเยอทะยาน ในสิ่งที่ไกลกว่าฐานะความเป็นอยู่

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ย่อมสร้างความสุขให้ครอบครัวได้

2.2 เงื่อนไขความรู้

องค์ประกอบศิลปะ ความรู้เกี่ยวกับภูมิสังคมที่ตั้งของบ้าน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทบทวนการใช้ประโยชน์จากทฤษฎีสี
2. รวบรวมตัวอย่างการใช้สีที่เหมาะสมสวยงามตามทฤษฎีสี
3. รวบรวมแบบบ้าน ห้องต่างๆ สภาพแวดล้อม สวนหย่อม
4. นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกออกแบบหุ่นจำลองบ้านในฝันตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งใช้สีให้เหมาะสม
   - รูปทรงภายนอก
   - สภาพแวดล้อม บรรยากาศ
   - รูปทรงภายใน
   - ห้องต่างๆ
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงาน และให้มีการแสดงความคิดเห็นตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

ตัวอย่าง รูปแบบ การจัดบ้าน ตกแต่งบรรยากาศ ห้องต่างๆ จากเอกสาร หนังสือบ้านและสวน ตกแต่งบ้านและข้อมูลจากอินเตอร์เนต

การวัดผลและประเมินผล

เครื่องมือการวัดผล

ชิ้นงานการออกแบบจัดบ้าน

วิธีวัด

ตรวจชิ้นงาน

เกณฑ์การประเมิน

การออกแบบบ้านในฝัน

ระดับคะแนน

18-20	ระดับคุณภาพดีมาก	หมายถึง	ใช้องค์ประกอบของทัศนศิลป์ได้ถูกต้องเหมาะสมกับการกำหนดสถานภาพของครอบครัว
15-17	ระดับคุณภาพดี	หมายถึง	ใช้องค์ประกอบทัศนศิลป์
10-14	ระดับพอใช้	หมายถึง	ขาดความเหมาะสม 1 เรื่อง
0-9	ระดับปรับปรุง	หมายถึง	ขาดความเหมาะสมมากกว่า 2 เรื่อง และไม่เหมาะสมกับสภาพของครอบครัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน มาใช้ในการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้านได้อย่างถูกต้องเหมาะสม น่าอยู่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความสำคัญประโยชน์ของการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
2. หลักในการจัดตกแต่งบ้าน และบริเวณบ้าน
3. องค์ประกอบในการจัดตกแต่งบ้าน และบริเวณบ้าน
4. การจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ ภายในบ้าน
5. การจัดแต่งบริเวณบ้าน

การบูรณาการกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- พอประมาณกับเวลาที่ใช้ในการดูแลรักษาและทำความสะอาดเครื่องประดับตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
- พอประมาณกับแรงงานของสมาชิกในครอบครัวที่จะช่วยกันจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
- พอประมาณกับงบประมาณและสถานะของครอบครัว

1.2 ความมีเหตุผล

- สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ประหยัดรายจ่ายของครอบครัว
- ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า
- บ้านและบริเวณบ้าน สะอาดเป็นระเบียบ สวยงามน่าอยู่

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- สมาชิกในบ้านทุกคนมีสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี
- เกิดการประหยัดและออม
- ครอบครัวอบอุ่น มีความสามัคคี

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- ความรับผิดชอบในการทำงาน
- ความขยัน อดทน
- ความสามัคคี
- ความประหยัดและออม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- รอบรู้หลักในการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
- องค์ประกอบในการจัดตกแต่งบ้าน
- รอบคอบในการจัดตกแต่งบริเวณบ้าน และการเลือกใช้อุปกรณ์ตามความจำเป็นและเหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน ครูสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนี้
   - บ้านของนักเรียนมีสมาชิกจำนวนกี่คน
   - บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่เป็นบ้าน ทาวเฮาส์ บ้านชั้นเดียว หรือสองชั้น มีจำนวนห้องกี่ห้อง ได้แก่ห้องอะไรบ้าง
   - นักเรียนชอบห้องไหนมากที่สุดเพราะเหตุใด
3. นักเรียนซักถาม ครูอธิบายพร้อมกับให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน

ขั้นสอน

1. แบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6 - 7 คน เลือกหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ประสานงานภายในกลุ่มและเลขานุการเพื่อจดบันทึกการประชุม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มนั่งตามที่ครูกำหนดให้ เพื่อครูผู้สอนจะได้ดูแลให้คำปรึกษาในการศึกษาใบความรู้และทำใบงานได้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม เช่น
   1) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งห้องครัว
   2) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งห้องอาหาร
   3) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งห้องรับแขก
   4) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งห้องนอน
   5) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งห้องน้ำ ห้องสุขา
   6) กลุ่มที่เลือก เรื่อง การจัดตกแต่งบริเวณบ้าน

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ และนิตยสารบ้านและสวน แล้วสำรวจดูว่าการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้านอย่างไหน ที่จะเป็นแนวทางในการตกแต่งห้องต่างๆ ภายในบ้านและบริเวณบ้าน ตามหัวข้อที่กลุ่มเลือกไว้
4. นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันคิดวิเคราะห์ ค้นหาวิธีการ หลักการจัดตกแต่งห้องต่างๆ และบริเวณบ้าน ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ตกแต่งห้องต่างๆ อย่างมีความปลอดภัย
5. หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันค้นหาวิธีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี โดยเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ
6. ครูนำอภิปรายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ตกแต่งห้องต่างๆ อย่างประหยัดงบประมาณโดยเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับตกแต่งที่มีอยู่แล้ว ที่สามารถนำมาดัดแปลง แก้ไขให้นำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือนำวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับตกแต่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เพื่อจะได้ประหยัด เนื่องจากราคาสินค้าไม่แพงเท่าสินค้านำเข้า และให้คำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งาน ตลอดจนให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานอย่างรู้ค่าและถูกวิธีได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะบ้านที่อยู่ ครูสรุปและให้คำแนะนำเนื้อหาให้ครบถ้วนสมบูรณ์
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ ขั้นตอน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ใน การจัดตกแต่งห้องต่างๆ และบริเวณบ้าน ตามหัวข้อเรื่องที่ได้เลือกไว้ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงลงในใบงาน และให้นักเรียนทุกคน กลับไปตกแต่งห้องต่างๆ ภายในบ้านมาคนละ 1 ห้อง และส่งภาพถ่ายห้องที่จัดตกแต่งเสร็จเรียบร้อยส่งครูในสัปดาห์หน้า

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปการวางแผนจัดตกแต่งห้องๆ ต่างในบ้านและบริเวณบ้านหน้าชั้นเรียน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. แบบบันทึกการวางแผนจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ และบริเวณบ้าน
4. นิตยสารบ้านและสวน

การวัดผลประเมินผล

วิธีวัดผลประเมินผล

ตรวจใบงาน

ตรวจผลงาน

สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เครื่องมือวัดผลประเมินผล

แบบประเมินใบงาน

แบบตรวจผลงาน

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

ตรวจใบงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 50
ตรวจผลงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 50
สังเกตพฤติกรรม	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 60

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาความรู้เพิ่มเติมงานแสดงสินค้าตกแต่งบ้านที่จัดขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ

ภาคผนวก

- ใบความรู้
- ใบงาน
- แบบบันทึกการวางแผน
- แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม
- แบบประเมินใบงาน
- แบบประเมินผลงาน

ใบความรู้ที่ 1
เรื่อง การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน

การจัดตกแต่ง หมายถึง การจัดประดับ เพื่อความสวยงามของอาคารสถานที่ ทั้งภายในและภายนอกรวมทั้งบริเวณที่อยู่รอบ ๆ อาคาร

การตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน หมายถึง การทำให้บ้านและบริเวณบ้านสะอาด สวยงาม น่าอยู่อาศัย โดยการจัดองค์ประกอบทุกส่วนทั้งภายในและภายนอกของบ้านให้สอดคล้องตามหลักการทางศิลปะมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่

ประโยชน์ของการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน

การจัดตกแต่งบ้านมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้บ้านเกิดความสวยงาม สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่
2. ฝึกให้สมาชิกของครอบครัวมีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ พยายามทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ เพื่อประโยชน์ของตนเอง ต่อครอบครัว และสังคม
3. ทำให้สมาชิกมีความพอใจ เกิดความมั่นใจในตนเอง และภาคภูมิใจที่ทำงานบ้านได้สำเร็จ
4. ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวสามารถควบคุมดูแลการทำงานต่าง ๆ ภายในบ้านได้ง่าย
5. ทำให้สมาชิกของครอบครัวได้ประสบการณ์ในการทำงาน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
6. รู้จักรักษาความปลอดภัยในการทำงาน
7. รู้จักการประเมินการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไปในคราวหน้า
8. สมาชิกทุกคนในครอบครัว ได้ทำงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักในการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน

การจัดตกแต่งบ้านให้สวยงามน่าอยู่ ควรคำนึงถึงหลักดังนี้

1. ความปลอดภัย มีคนจำนวนมากที่ได้รับอุบัติเหตุที่เกิดภายในบ้านและบริเวณบ้าน ดังนั้นในการจัดตกแต่งบ้านควรระมัดระวังความปลอดภัยของสมาชิก โดยจัดวางสิ่งของเครื่องตกแต่งบ้าน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เครื่องตกแต่งบ้านที่แตกหักง่ายควรจัดวางให้เหมาะสม มีฐานรองรับสิ่งของที่จัดวางอย่างมั่นคง เพื่อไม่ให้หักหรือโค่นล้ม การเดินสายไฟและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า ในบ้านจะต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย เป็นต้น

2. ถูกสุขลักษณะและสะอาด การจัดตกแต่งบ้านควรจัดให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่วางสิ่งของบังทิศทางลม ไม่วางสิ่งของบังแสงสว่างเพราะจะทำให้รู้สึกร้อน อบอ้าว บ้านมืดทึบ ควรทำความสะอาดเครื่องเรือนและเครื่องตกแต่งบ้านเป็นประจำเพื่อสุขอนามัยของคนในบ้าน

3. ความสะดวกสบายและประโยชน์ใช้สอย การจัดตกแต่งบ้านจะต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของสมาชิกในครอบครัว เอื้ออำนวยให้สมาชิกได้พักผ่อนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก มีเนื้อที่สำหรับทำงาน เก็บสิ่งของ มีที่พักผ่อน มีสิ่งป้องกันความร้อน เช่น มูลี่ ผ้าม่าน เป็นต้น

4. ความมีระเบียบและความสวยงาม การจัดตกแต่งเครื่องเรือนควรมีความเป็นระเบียบ สิ่งของที่จัดวางมากเกินไปและไม่เป็นระเบียบทำให้ความสวยงามลดน้อยลง นอกจากนี้การตกแต่งบ้านควรนำการใช้สีที่เป็นหลักศิลปะมาใช้ ทำให้บ้านสวยงามน่าอยู่ยิ่งขึ้น นำดอกไม้ประดับมาตกแต่งบ้านเพิ่มความสดชื่นสวยงาม

5. ความประหยัด การจัดตกแต่งบ้านควรคำนึงถึงความประหยัดทั้งเวลา แรงงาน และเงิน โดยพิจารณาเรื่องเวลาในการดูแลรักษา ทำความสะอาด ราคาของสิ่งของที่นำมาใช้ตกแต่งบ้าน การใช้เครื่องทุ่นแรงจะทำให้ช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน แต่ก่อนจะซื้อควรพิจารณาความคุ้มค่าของการใช้สอยก่อนว่าเหมาะสมหรือไม่

องค์ประกอบในการจัดตกแต่งบ้าน

สิ่งที่จะช่วยให้การตกแต่งบ้านเรียบร้อย สวยงามและน่าอยู่มากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การใช้หลักทางศิลปะ การใช้หลักทางศิลปะมาช่วยในการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณจะบ่งบอกถึงรสนิยม อุปนิสัย และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเจ้าของบ้านได้เป็นอย่างดี โดยวางสิ่งของเครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งให้เกิดสมดุล ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบรูปทรง สัดส่วนของเครื่องประดับตกแต่ง นอกจากนี้การใช้สีก็เป็นองค์ประกอบทางศิลปะที่ช่วยดึงดูดความสนใจและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคน การใช้สีต้องใช้ให้เกิดความกลมกลืน และเหมาะสมกับพื้นที่โดยทั่วไป

2. เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ในการจัดหาเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งบ้าน ภาพถ่าย ภาพแขวนผนัง โคมไฟ แจกันดอกไม้มาประดับตกแต่งบ้านจะช่วยให้บ้านดูสวยงาม น่าอยู่ยิ่งขึ้น ซึ่งของประดับตกแต่งนี้เราสามารถที่จะประดิษฐ์หรือดัดแปลงมาจากวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น มาประดับตกแต่ง ทั้งนี้ของที่ประดับตกแต่งไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป

3. ต้นไม้ การนำต้นไม้มาเป็นส่วนประกอบในการจัดตกแต่งบ้านเป็นที่นิยมกันมาก เพราะทุกคนสามารถจัดหาได้หลายลักษณะ หลายประเภทตามควรแก่เวลาและสถานที่ที่จะอำนวยหากมีพื้นที่น้อยควรจัดในลักษณะสวนหย่อมหรือแม้ไม่มีเนื้อที่ก็สามารถจัดปลูกลงในกระถางหรือภาชนะสำหรับแขวนก็ได้

เอกสารอ้างอิง

เสาวนีย์ จักรพิทักและคณะ ง 001 งานบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2544

วรรณี วงค์พานิชย์ วิริวรรณ สรรพอาษา หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด, 2546

ใบความรู้ที่ 2
เรื่อง การจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ ภายในบ้านและการจัดตกแต่งบริเวณบ้าน

การจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ ภายในบ้าน

บ้านโดยทั่วไปจะมีห้องต่าง ๆ ไว้สำหรับทำกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย เป็นสัดส่วนการจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ ภายในบ้าน มีหลักดังนี้

3.1 การจัดตกแต่งห้องครัว

ห้องครัวเป็นห้องที่ใช้ประกอบอาหาร บางบ้านจะใช้มุมใดมุมหนึ่งของห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของบ้าน ขึ้นอยู่กับฐานะความเป็นอยู่และความต้องการของเจ้าของบ้าน ห้องครัวของเราจะอยู่ในลักษณะใดก็ตาม เราสามารถตกแต่งให้สวยงามเหมาะสมได้ ดังนี้

ภาพการจัดตกแต่งห้องครัว

1. จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก เช่น มีหน้าต่าง ช่องระบายอากาศ หรือเครื่องดูดควัน เป็นต้น
2. การใช้สีในห้องครัวควรเป็นสีที่ให้ความสว่างและสะอาดตา เช่น สีขาว สีฟ้าอ่อน เป็นต้น
3. จัดวางเครื่องปรุงต่าง ๆ ให้สะดวกต่อการหยิบใช้และเป็นระเบียบ เช่น จัดวางน้ำปลา น้ำตาล เกลือ บนชั้นวางเครื่องปรุง เป็นต้น
4. มีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาหารครบถ้วน เช่น เตา หม้อ กระทะ จาน ชาม ช้อน โดยจัดวางสิ่งของอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่ หยิบใช้ได้ง่าย
5. ควรจัดให้มีที่รองรับขยะ และเมื่อประกอบอาหารเรียบร้อยแล้ว ควรนำขยะออกจากห้องครัว เพราะขยะในห้องครัวส่วนใหญ่จะเป็นเศษผัก เศษอาหาร หรือของสด ซึ่งเน่าเสียง่าย หากทิ้งไว้จะเป็นที่เพาะพันธุ์แมลงวัน แมลงสาบ มด เป็นต้น

3.2 การจัดตกแต่งห้องอาหาร

ห้องอาหารเป็นห้องที่ใช้รับประทานอาหาร บางบ้านจะใช้เป็นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือ เย็บผ้าประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น ในการจัดห้องอาหารควรมีหลักการ ดังนี้

1. จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก เช่น มีช่องระบายอากาศ หรือมีหน้าต่าง

2. การใช้สีในห้องอาหาร ควรเป็นสีที่ให้ความรู้สึกเหมือนอาหารอุ่นอยู่ตลอดเวลา เช่น สีชมพูอ่อน สีส้มอ่อน เป็นต้น
3. การจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ ควรจัดวางให้สามารถเลื่อนเก้าอี้ลุกนั่งได้สะดวก
4. จัดวางเครื่องใช้ขณะรับประทานอาหารให้ครบ เช่น ผ้าเช็ดมือ ไม้จิ้มฟัน แก้วน้ำ เป็นต้น

ภาพการจัดตกแต่งห้องอาหาร

5. จัดหาภาพแขวนผนังประเภทอาหารหรือเกี่ยวข้องกับอาหารเพื่อเสริมบรรยากาศในการรับประทานอาหาร เช่น ภาพผักผลไม้ ภาพเครื่องดื่มต่างๆ

3.3 การจัดตกแต่งห้องรับแขก

ห้องรับแขก ควรอยู่บริเวณส่วนหน้าของบ้าน บางบ้านอาจจะใช้เป็นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง สนทนา เป็นต้น การจัดแต่งห้องรับแขกควรจัด ดังนี้

ภาพการจัดตกแต่งห้องรับแขก

1. จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก เช่น มีหน้าต่าง อาจจะติดตั้งพัดลมหรือติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อให้เย็นสบายไม่ร้อนอบอ้าว
2. การใช้สีในห้องรับแขกควรเป็นสีที่ให้ความสดใส สวยงามประเภทสีอุ่นหรือสีร้อน เช่น สีชมพูอ่อน สีส้มอ่อน เป็นต้น
3. การจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ ควรจัดวางเป็นกลุ่มเพื่อให้สะดวกต่อการสนทนา
4. ควรมีตู้สำหรับจัดวางสิ่งสวยงามแปลกตา หรือจัดวางสิ่งที่เชิดหน้าชูตาของบ้าน เช่น โล่เกียรติยศ เหรียเชิดชูเกียรติ รางวัลต่างๆ ที่สมาชิกในครอบครัวได้รับ หรือภาพที่สวยงานประทับใจ เป็นต้น
5. ควรจัดหาหนังสือรายปักษ์ นิตยสาร หรือจัดวางไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งใกล้ๆ เก้าอี้รับแขกเพื่อแขก สามารถหยิบอ่านได้สะดวกขณะรอสมาชิกในบ้าน

3.4 การจัดตกแต่งห้องนอน

ห้องนอนเป็นที่ส่วนตัวที่ให้ความรู้สึกสบายที่สุดของบ้าน ในการจัดห้องนอน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ภาพการจัดตกแต่งห้องนอน

1. มีความเป็นส่วนตัวไม่จัดให้ปะปนกัน เมื่ออยู่ในห้องนอนประตูสามารถปิดล็อกด้านในและปิดล็อกด้านนอกเพื่อความเป็นส่วนตัว
2. มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก เช่น มีหน้าต่าง ช่องระบายอากาศ มีพัดลม หรือเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น
3. การใช้สีในห้องนอนควรคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ โดยทั่วไปจะตกแต่งห้องนอนด้วยสีเย็น เพราะให้ความรู้สึกสบาย แต่สำหรับห้องนอนของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่สดใสอาจจะเลือกใช้สีโทนอบอุ่นก็ได้
4. การเลือกเครื่องเรือน เช่น เตียง โต๊ะหัวเตียง โต๊ะเขียนหนังสือ ควรให้มีขนาดเหมาะสมกับห้อง
5. การจัดวางเครื่องเรือนไม่ควรขวางทางเข้าออก โต๊ะเขียนหนังสือควรวางใกล้หน้าต่าง เพื่อจะได้รู้สึกเย็นสบายขณะเขียนหนังสือ ส่วนเตียงควรจัดวางให้ห่างจากฝาผนัง 1-2 ฟุต เพื่อสะดวกต่อการทำความสะอาด ส่วนตู้ควรจัดวางชิดฝาผนังไม่ปิดทับช่องลมและหน้าต่าง เป็นต้น
6. จัดให้มีสิ่งของเครื่องใช้ตามความจำเป็นและจัดวางในที่เหมาะสมและสวยงาม เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น วิทยุ นาฬิกา เป็นต้น

3.5 การจัดตกแต่งห้องน้ำ ห้องสุขา

ห้องสุขาสำหรับบ้านสมัยใหม่ในปัจจุบันนิยมสร้างไว้ตัวบ้าน อาจจะติดอยู่กับห้องนอน ห้องแต่งตัว โดยอาจจะจัดห้องน้ำและห้องสุขาอยู่ในห้องเดียวกัน เพื่อสะดวกต่อการใช้งาน การจัดตกแต่งห้องน้ำควรปฏิบัติ ดังนี้

ภาพการจัดตกแต่งห้องน้ำ/ห้องสุขา

1. ควรมีห้องน้ำให้เพียงพอสำหรับสมาชิก
2. มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก ควรจัดให้มีช่องระบายอากาศโดยให้ช่องระบายอากาศสูงเหนือศีรษะและมิดชิดไม่สามารถมองเห็นด้านในได้ เช่น ช่องระบายอากาศใช้กระจกฝ้า อิฐบล็อกแบบมีช่องระบายลม เป็นต้น

3. การใช้สีในห้องน้ำควรเป็นสีอ่อนเย็นตา เช่น สีเขียวอ่อน สีเหลือง สีฟ้าอ่อน สีชมพูอ่อน สีส้มอ่อน เป็นต้น และควรนำต้นไม้ประดับมาตกแต่งเพื่อความสวยงามสดชื่น
4. เครื่องใช้ในห้องน้ำ ห้องสุขา ควรจัดเตรียมให้พร้อม และควรมีที่สำหรับอาบน้ำ เช่น อ่างอาบน้ำ ถังใส่น้ำหรือฝักบัวอาบน้ำ นอกจากนี้ควรมีโถสุขา อ่างล้างมือ ชั้นวางของและกระจกเงา เป็นต้น

3.6 การจัดตกแต่งบริเวณบ้าน

บริเวณบ้าน ได้แก่ ส่วนที่อยู่รอบๆ ตัวบ้าน เช่น สนามหญ้า รั้วบ้าน ทางเดิน ทางระบายน้ำ ซึ่งสมาชิกทุกคนในบ้านควรช่วยกันดูแลตกแต่งให้สะอาดตา สวยงาม และสดชื่น ดังนี้

1. สนามหญ้า บ้านที่มีสนามหญ้าควรดูแลหมั่นตัดหญ้าอยู่เสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อความสวยงามและความปลอดภัยจากงู ตะขาบ เป็นต้น
2. หากมีหลุม มีบ่อหรือเป็นแอ่งน้ำขังควรถมให้เรียบร้อยเพื่อกันการหกล้ม หรือเป็นที่เพาะพันธุ์ยุง
3. บริเวณขอบสนามอาจจะปลูกต้นไม้ เช่น มะม่วง ชมพู่ ตะแบก หรือจัดสวนหย่อม หรือปลูกพืชสวนครัว เช่น มะเขือ พริก โหระพา เป็นต้น
4. ทางเดินในสนามควรจัดวางแผ่นหินเป็นทางเท้าเพื่อความสวยงาม สะดวก และไม่เหยียบหญ้า

ภาพการจัดตกแต่งบริเวณบ้าน

5. ถนนเข้าสู่ตัวบ้านเพื่อความสวยงามสดชื่น ควรปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เช่น เข็ม กุหลาบ บานชื่น ดาวเรือง เป็นต้น
6. ระเบียงหน้าบ้าน หรือมุมบ้านควรจัดวางไม้กระถางประเภทไม้ปลูกในร่ม เช่น พลูด่าง เขียวหมื่นปี วาสนา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

วรรณี วงค์พานิชย์ วิริวรรณ สรรพอาษา หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด, 2546

ใบงาน

เรื่อง การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน

กลุ่มที่ ..... ชั้น .....

รายชื่อสมาชิก 1. ..... 2. .....

3. ..... 4. .....

5. .....

คำแนะนำ

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน โดยหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ประสานงานภายในกลุ่มและเลขานุการเพื่อจดบันทึกการประชุม
2. หัวหน้ากลุ่มนำสมาชิกศึกษาใบความรู้ และนำสมาชิกอภิปรายสรุปเกี่ยวกับการจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน หลักการจัดตกแต่งห้องต่างๆ และบริเวณบ้าน เสร็จแล้วช่วยกันระดมความคิดวิเคราะห์วางแผนจัดตกแต่งห้องต่างๆ ตามที่กลุ่มเลือกตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสรุปผลลงในแบบวางแผนการจัดตกแต่งห้องต่างๆ และบริเวณบ้านข้างล่างนี้
3. ตัวแทนกลุ่มรายงานผลหน้าชั้นเรียน
4. นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับกลับไปจัดตกแต่งห้องต่างๆ ภายในบ้านของนักเรียนมาคนละ 1 ห้อง เสร็จแล้วถ่ายรูปนำภาพมาส่งครูในสัปดาห์หน้า

แบบบันทึกการวางแผนจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ และบริเวณบ้าน
เรื่อง การจัดตกแต่งห้องต่าง ๆ และบริเวณบ้าน

กลุ่มที่ ..... ชั้น ม.1 /.....
การวางแผนจัดตกแต่งห้อง.....

วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ที่ใช้ตกแต่ง ได้แก่

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

.....
.....
.....
.....
.....

งบประมาณ (รายละเอียดค่าใช้จ่าย)

.....
.....
.....
.....
.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

แบบประเมินใบงาน

กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	ความถูกต้องของเนื้อหา	การใช้ภาษาถูกต้อง	ความเป็นระเบียบ	ความสะอาดเรียบร้อย	ส่งตรงตามกำหนดเวลา	รวมคะแนน
	4	**4**	**4**	**4**	**4**	**20**
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

4 หมายถึง ดีมาก

3 หมายถึง ดี

2 หมายถึง พอใช้

1 หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน ดี

10 - 15 คะแนน พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ต้องปรับปรุง

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

“รอบรั้วบ้านเรา”

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เรื่อง รอบรั้วบ้านเรา

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ รอบรั้วบ้านเรา

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ส 3.1 (5)

4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ปัญหาของชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เสนอแนวทางแก้ไข และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. แผนการจัดการเรียนรู้

5.1 รอบรั้วบ้านเรา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง รอบรั้วบ้านเรา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายสภาพของปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
2. เสนอแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
2. วิธีแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. วิธีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- รู้จักสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของตัวเอง
- เข้าใจสภาพภูมิสังคมของชุมชน / สังคม รอบ ๆ ตัว
- สามารถแยกแยะ / วิเคราะห์ได้ว่าการดำเนินชีวิตของตนเอง สอดคล้องเหมาะสมกับอัตภาพของตนเอง / ครอบครัว / ชุมชน / สังคม ในด้านต่าง ๆ หรือไม่

1.2 ความมีเหตุผล

- เข้าใจปัญหาของครอบครัว / ชุมชน ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร เกิดจากพฤติกรรมไม่พอเพียงหรือไม่สอดคล้องกับหลักพอเพียงอย่างไร
- สามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ตามหลักคิดพอเพียงได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งจากภายในครอบครัว / ชุมชน และจากภายนอกว่าส่งผลกระทบอย่างไรต่อการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัว / ชุมชน
- สามารถนำเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- รู้จักผิดชอบชั่วดี รู้ควรไม่ควร
- ขยัน หมั่นเพียร อดทน และรับผิดชอบในการทำงาน

2.2 เงื่อนไขความรู้

- รอบรู้ปัญหา ครอบครัว / ชุมชน
- รอบคอบในการวิเคราะห์สาเหตุ เชื่อมโยงปัญหาและการเสนอแนวทางในการแก้ไข

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ครูนำเสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เช่น การฆ่าตัวตาย การลักขโมย ถูกตำรวจจับ และถูกลงโทษ ฯลฯ ให้นักเรียนฟัง ครูและนักเรียนสนทนาถึงสาเหตุและวิเคราะห์ปัญหาว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด (หนี้สิน การใช้เงินเกินตัว การไม่รู้จักประมาณ การขาดศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ฯลฯ)

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครู เชื่อมโยงสภาพปัญหาจากข่าว จากสื่อต่างๆ กับปัญหาในชุมชนที่นักเรียนเคยพบเห็นโดยระดมความคิดของนักเรียน จัดกลุ่มปัญหา เช่น ปัญหาด้านสังคม (สถานที่ตั้ง เสียงดัง แออัด กลิ่นเหม็น) ปัญหาการคมนาคม (รถติด) ปัญหาความปลอดภัย ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหายาเสพติด การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับวัย ปัญหาเศรษฐกิจ (การทำมาหากิน ความยากจน) ฯลฯ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนเลือกปัญหาข่าว 1 ปัญหา แล้วร่วมกันนำหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข (3 ห่วง 2 เงื่อน ซึ่งจะเป็นการทบทวนความรู้ที่นักเรียน เรียนมาแล้วในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)
3. ครูมอบหมายให้นักเรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาของเพื่อนนักเรียนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วจัดกลุ่มสภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ครูให้นักเรียนระดมความคิดร่วมกัน หรือค้นหาข้อมูลในชุมชน เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

5. ครูให้นักเรียนศึกษา “เกษตรทฤษฎีใหม่” อาจด้วยการให้วิทยากรในท้องถิ่นบรรยายประกอบสื่อ หรือให้ศึกษาเนื้อหาจากบทเรียนในหนังสือเรียน ครูสรุปเชื่อมโยงแนวคิด “เกษตรทฤษฎีใหม่” กับหลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. สรุปปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แนวทางการแก้ปัญหา โดยการเขียนคำขวัญ รณรงค์การแก้ปัญหารูปแบบต่างๆ ติดป้ายนิเทศในโรงเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. ให้นักเรียนจดบันทึกลงสมุด เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจ

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ข่าวจากหนังสือพิมพ์
2. ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เพื่อนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

การวัดผลประเมินผล

สังเกตจากการนำเสนอความคิดเห็นจากการศึกษาและสำรวจจากสภาพจริง

ใบความรู้สำหรับครู
เรื่อง เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรทฤษฎีใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่หนึ่ง เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวเพื่อให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยมุ่งจัดหาแหล่งน้ำในไร่นา มีอาหารเลี้ยงดูตนเอง และมีรายได้จากผลผลิตส่วนที่เหลือ โดยการแบ่งพื้นที่ทำกินออกเป็น 4 ส่วน อาศัยสูตร 30 / 30 / 30 / 10 แบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่เป็นขุดสระน้ำ / ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผักต่างๆ / ปลูกข้าว / ที่อยู่อาศัยและถนนหนทาง ซึ่งในกรณีที่เกษตรกรครอบครองพื้นที่ 15 ไร่ 30% ของพื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวก็จะคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 4 - 5 ไร่ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการแบ่งพื้นที่ทำกิน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของสภาพภูมินิเวศในแต่ละพื้นที่

กรณีการใช้นาข้าว 5 ไร่ สำหรับการสร้างแหล่งอาหาร และมีบ่อน้ำเป็นปัจจัยการผลิตในไร่นา เพื่อเป็นการพึ่งพาตนเองก็จัดเป็นกระบวนการเข้าสู่ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 แต่หากเน้นว่า มีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ และบ่อน้ำเท่านั้น เป็นการผลิตของเกษตรกรทั่วไป ยังไม่มีนัยมุ่งสู่ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร

ขั้นที่สอง คือการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ โดยเกษตรกรในพื้นที่ร่วมแรงในการผลิต จัดการตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถือเป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นสุดท้าย เป็นการสร้างความร่วมมือกับแหล่งเงินทุนและแหล่งพลังงานภายนอกเพื่อสนับสนุนด้านการลงทุน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม

อย่างไรก็ดี แนวพระราชดำริเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นเป็นตัวอย่างภาคปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างหนึ่ง ในขณะที่เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นๆ ได้นอกเหนือจากภาคเกษตรกรรม

จาก หนังสือนานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : กรกฎาคม 2549 (หน้า 14 - 15)

ใบงานที่ 1

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนสัมภาษณ์ปัญหาของเพื่อนร่วมชั้นและเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาซึ่งกันและกันอย่างน้อย 5 คน ใช้เวลา 20 นาที และบันทึกสรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
คนที่ 1	.....
.....	.....
.....	.....
คนที่ 2	.....
.....	.....
.....	.....
คนที่ 3	.....
.....	.....
.....	.....
คนที่ 4	.....
.....	.....
.....	.....
คนที่ 5	.....
.....	.....
.....	.....

ใบงานที่ 2

<u>คำชี้แจง</u> แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจปัญหาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และศึกษาวิเคราะห์จัดกลุ่มสภาพปัญหา พร้อมทั้งร่วมกันระดมความคิดแนวทางการแก้ไข และเขียนคำขวัญรณรงค์การแก้ปัญหารูปแบบต่าง ๆ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
ด้านสังคม	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
ด้านเศรษฐกิจ	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
ด้านสิ่งแวดล้อม	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
ด้านวัฒนธรรม	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ใบงานที่ 3

แบบสรุปปัญหาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ปัญหา	.....
.....	.....
2. ปัญหา	.....
.....	.....
3. ปัญหา	.....
.....	.....
4. ปัญหา	.....
.....	.....
5. ปัญหา	.....
.....	.....

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย "คำประพันธ์เพื่อชีวิต"
กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
"การปลูกผักสวนครัวในกระถาง"

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำประพันธ์เพื่อชีวิต
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจการแต่งกาพย์ยานี 11 ที่มีเนื้อหาส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. สามารถแต่งกาพย์ยานี 11 ที่มีเนื้อหาส่งเสริมการดำรงชีวิตด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ฉันทลักษณ์ กาพย์ยานี 11
2. สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- สามารถแต่งคำประพันธ์ตามศักยภาพของตนเองได้ตามเวลาที่กำหนด

1.2 ความมีเหตุผล

- สามารถวิเคราะห์ประโยชน์ของเนื้อหาในคำประพันธ์
- สามารถวิเคราะห์ประโยชน์ของการแต่งคำประพันธ์

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- มีความรักในภาษาไทย
- ชื่นชมในผลงานของตนเองและผู้อื่น
- สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- สร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองและผลงานมีคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม
- รับผิดชอบงานทั้งของตนเองและส่วนรวม
- มีความสามัคคีในหมู่คณะ
- มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน

2.2 เงื่อนไขความรู้

- รู้หลักการแต่งกาพย์ยานี 11
- รู้หลักการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง การใช้ความรู้ด้านภาษาไทย เช่น การแต่งคำประพันธ์ การเขียนเรียงความ มาเป็นสื่อถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยยกตัวอย่างคำประพันธ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตามที่กล่าวมาข้างต้น

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง กาพย์ยานี 11 และทำกิจกรรมในใบงานที่ 1 และ 2 เรื่อง การเล่นคำและข้อความในคำประพันธ์ ตามเวลาที่กำหนด ครูเฉลยโดยให้สมาชิกตรวจผลงานของตนเองอย่างมีคุณธรรม
2. ครูอธิบายข้อดีและข้อบกพร่องในการทำกิจกรรมที่ 1 และ 2
3. ระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในโรงเรียน เช่น การทะเลาะวิวาท ชู้สาว ยาเสพติด ฯลฯ แล้วเลือกปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ปัญหาตามหลักแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแต่งเป็นกาพย์ยานี 11
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกัน แต่งกาพย์ยานี 11 ที่มีเนื้อหาส่งเสริม หลักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ผลงานของกลุ่มอื่น 1 กลุ่ม ต่อ 1 ผลงาน ตามเกณฑ์การประเมินผลงานการแต่งกาพย์ยานี 11 แสดงความคิดเห็นต่อผลงาน จากนั้นตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการแต่งกาพย์ยานี 11 ที่มีเนื้อหาส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. นำเสนอผลงานเผยแพร่ในโรงเรียนและชุมชน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. แผนผัง ตัวอย่างกาพย์ยานี 11 และคำประพันธ์ต่าง ๆ
2. เอกสารแบบฝึกหัด เรื่อง คำคล้องจอง การเติมคำและข้อความในบทประพันธ์
3. ข่าว หรือเรื่องราวชีวิตของบุคคล

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลงานการแต่งกาพย์ยานี 11 ด้าน
   - ความถูกต้องตามฉันทลักษณ์
   - ความคิดสร้างสรรค์
   - ความไพเราะสละสลวยของภาษา
   - ประโยชน์และการนำไปใช้
2. ประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - ความร่วมมือในการทำงาน
   - ภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตาม
   - ความรับผิดชอบ
3. ประเมินพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล
   - ความรับผิดชอบ
   - มีวินัยในตนเอง
   - ความซื่อสัตย์
   - ความมีระเบียบในการทำงาน
   - มีความมานะ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน

ใบความรู้
เรื่อง แผนผังและตัวอย่างกาพย์ยานี 11

แผนผัง กาพย์ยานี 11

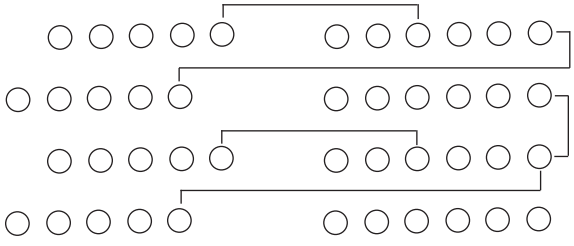

ตัวอย่าง กาพย์ยานี 11

องค์พระภูมิพล ทรงช่วยชนพ้นวิกฤติ
ชี้แนะทางชีวิต ด้วยเศรษฐกิจแบบพอเพียง
รู้จักพอประมาณ ต้องสู้งานอย่าคร้านเลี่ยง
ใช้ธรรมอย่าบ่ายเบี่ยง คู่ความรู้ดูสุขเอย

นางสมจิตร หุตะเสวี
ผู้ประพันธ์

กิจกรรมที่ 1
เรื่อง คำคล้องจอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเข้ากลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 5 คน หาคำคล้องจองกับคำที่ขีดเส้นใต้

ตัวอย่างคำคล้องจอง

ท่าดี ทีเหลว, หน้าใหญ่ ใจโต, หมูไป ไก่มา, ลูกเล็ก เด็กแดง

1. สุกเอา .....
2. ..... หมากแพง
3. อิ่มหมี .....
4. น้ำใส .....
5. หลังสู้ฟ้า .....
6. ..... ข่าก็แรง
7. น้ำพึ่งเรือ .....
8. ..... ลำบากท้อง
9. เก็บหอม .....
10. เอื้อเฟื้อ .....

กิจกรรมที่ 2
เรื่อง การเติมคำและข้อความในคำประพันธ์

ตอนที่ 1 <u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมช่วยกันเติมคำที่เหมาะสมและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี 11

สมศรีกับสมปอง	สองพี่ ..... รักใคร่กัน
สุข - ทุกข์ร่วมแบ่ง	ทุกคืนวันเป็นสุขใจ
ขยันตื่นแต่เช้า	หน้าไม่ ..... จิต .....
กวาดบ้านเอี่ยม.....	ช่วยกันไปใจเบิกบาน

ตอนที่ 2 <u>คำชี้แจง</u> นักเรียนช่วยกันเติมข้อความที่เหมาะสมและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี 11

ขอเชิชวนเด็กไทย	มีนิสัยรู้อดออม
.....	ขยันงานไม่คร้านหนี
ซื่อสัตย์และอดทน	.....
เมตตาเอื้ออารี	.....

แบบประเมินผลงานการแต่งกาพย์ยานี 11

ชื่อ ..... ชั้น..... เลขที่.....

<u>คำชี้แจง</u>

1. เกณฑ์การประเมิน

ดีมาก ให้ระดับคะแนน 4 คะแนน
ดี ให้ระดับคะแนน 3 คะแนน
พอใช้ ให้ระดับคะแนน 2 คะแนน
ควรปรับปรุง ให้ระดับคะแนน 1 คะแนน

2. กรุณาเขียนเครื่องหมาย / ในช่อง ☐ เพื่อแสดงฐานะของผู้ประเมิน

☐ ตนเอง ☐ ผู้สอน ☐ ผู้ปกครอง ☐ เพื่อน

รายการประเมิน	ระดับความสามารถ			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. ความถูกต้องตามฉันทลักษณ์				
2. ความคิดสร้างสรรค์				
3. ความไพเราะสละสลวยของภาษา				
4. ประโยชน์และการนำไปใช้				

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)
...../...../.....

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิก

1. ..... 2. .....
3. ..... 4. .....
5. .....

<u>คำชี้แจง</u>

1. เกณฑ์การประเมิน

ดีมาก	ให้ระดับคะแนน	4 คะแนน
ดี	ให้ระดับคะแนน	3 คะแนน
พอใช้	ให้ระดับคะแนน	2 คะแนน
ควรปรับปรุง	ให้ระดับคะแนน	1 คะแนน

2. กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ เพื่อแสดงฐานะของผู้ประเมิน

☐ ตนเอง ☐ ผู้สอน ☐ ผู้ปกครอง ☐ เพื่อน

รายการประเมิน	ระดับความสามารถ			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. ความร่วมมือในการทำงาน				
2. ภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตาม				
3. ความรับผิดชอบ				

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นรายบุคคล

ชื่อ ..... ชั้น..... เลขที่.....

<u>คำชี้แจง</u>

1. เกณฑ์การประเมิน

ดีมาก ให้ระดับคะแนน 4 คะแนน
ดี ให้ระดับคะแนน 3 คะแนน
พอใช้ ให้ระดับคะแนน 2 คะแนน
ควรปรับปรุง ให้ระดับคะแนน 1 คะแนน

2. กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ เพื่อแสดงฐานะของผู้ประเมิน

☐ ตนเอง ☐ ผู้สอน ☐ ผู้ปกครอง ☐ เพื่อน

รายการประเมิน	ระดับความสามารถ			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. ความรับผิดชอบ				
2. มีวินัยในตนเอง				
3. ความซื่อสัตย์				
4. ความมีระเบียบในการทำงาน				
5. มีความมานะ อดทน มุ่งมั่น ในการทำงาน				

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)
...../...../.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวในกระถาง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถปลูกผักสวนครัวในกระถางได้ถูกต้อง ประหยัด ปลอดภัย ตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. การปลูกผักในกระถาง

1.1 การวางแผนปลูกผักสวนครัว

1.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ปลูก

1.3 วิธีการปลูกผักสวนครัวในกระถาง

1.4 ตัวอย่างการปลูกผักสวนครัวในกระถาง

2. การปฏิบัติบำรุงรักษาผักสวนครัวที่ปลูกในกระถาง

2.1 การให้ปุ๋ย

2.2 การกำจัดศัตรูพืช

3. การเก็บเกี่ยว

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- พอประมาณกับเวลาที่ใช้ปลูก และดูแลรักษา เช่น การรดน้ำผัก
- พอประมาณกับสถานที่ ภูมิประเทศ
- พอประมาณกับแรงงานที่มีอยู่ในครอบครัว
- พอประมาณกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่

1.2 ความมีเหตุผล

- ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ประหยัดรายจ่ายของครอบครัว
- มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ได้ผักปลอดสารพิษไว้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- สุขภาพร่างกายแข็งแรง
- ปลอดภัยจากสารพิษที่ติดมาจากผัก
- เกิดการประหยัดและออม
- ครอบครัวอบอุ่น

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- ความรับผิดชอบในการทำงาน
- ความขยัน อดทน
- ความสามัคคีภายในกลุ่ม
- ความประหยัดและออม
- การแบ่งปัน
- จิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- วิธีการปลูกผักสวนครัวที่นักเรียนสนใจเลือกปลูก
- การเตรียมภาชนะปลูก
- การใช้ปุ๋ยชีวภาพ
- การดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. นักเรียนศึกษาตัวอย่างของจริงผักสวนครัวที่ปลูกในกระถาง จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ต้นกะเพรา ต้นตะไคร้ และต้นขิง ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ดังนี้
   - ผักสวนครัวทั้ง 3 ชนิด ชื่ออะไร
   - ต้นกะเพรา ต้นตะไคร้ ต้นขิง ปลูกโดยวิธีใด
   - นักเรียนเคยปลูกผักสวนครัวทั้ง 3 ชนิด หรือไม่
3. นักเรียนซักถาม ครูอธิบายพร้อมกับให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัว

ขั้นให้ประสบการณ์

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน เลือกหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ประสานงานภายในกลุ่มและเลขานุการเพื่อจดบันทึกการประชุม
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง การปลูกผักในกระถาง และศึกษาเพิ่มเติมโดยค้นหาข้อมูลทางอินเตอร์เนตอภิปรายสรุปภายในกลุ่มโดยมีครูผู้สอนคอยแนะ

3. นักเรียนทุกกลุ่มระดมความคิด วางแผนปลูกผักสวนครัวในกระถาง โดยวิเคราะห์วางแผน ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดวิเคราะห์ว่าควรจะปลูกพืชผักสวนครัวชนิดใดจึงจะพอดีกับเวลาที่มีอยู่ พอดีกับแรงงานของสมาชิกในกลุ่ม และพอประมาณกับงบประมาณที่ตั้งไว้ และให้นักเรียนช่วยกันคิดเหตุผลในการตัดสินใจเลือกปลูกผักสวนครัว แต่ละชนิดว่าเหมาะสมต่อการลงทุนหรือไม่อย่างไร เช่น ตัดสินใจเลือกปลูกตะไคร้ เนื่องจากนำไปเป็นส่วนผสมของน้ำพริกแกง ใช้ประกอบอาหารรับประทาน ในครอบครัว ทำให้ประหยัดรายจ่ายของครอบครัว ได้รับประทานผักปลอดสารพิษ เมื่อเหลือจากนำไปประกอบอาหารรับประทานยังสามารถจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ให้ตนเองและครอบครัวอีกด้วย

ให้วิเคราะห์ถึงภูมิคุ้มกันที่ดีที่นักเรียนจะได้รับจากการปลูกผักสวนครัว เช่น การได้รับประทานผักปลอดสารพิษมีผลทำให้ในอนาคต มีสุขภาพ ร่างกายแข็งแรง และเมื่อนำผักไปจำหน่ายทำให้มีเงินออมเก็บไว้ใช้ในอนาคต และเรียนรู้ที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้เตรียมพร้อมในการรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

นักเรียนระดมความคิดว่าจะต้องใช้ความรู้เรื่องใดบ้างสำหรับปลูกผักสวนครัวในกระถาง เพื่อให้นักเรียนมีความรอบรู้เพียงพอในการทำงานนักเรียนช่วยกันพิจารณาว่าคุณธรรมข้อใดบ้างที่จะนำมาใช้ในการปลูกผักสวนครัว เช่น ความขยันอดทนในการรดน้ำผัก การใช้ปุ๋ยอย่างประหยัด เป็นต้น เมื่อนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เสร็จเรียบร้อยให้ช่วยกัน วางแผนการทำงานและบันทึกผลลงในแบบบันทึกการวางแผนการปลูกผักสวนครัวในกระถาง

4. ครูสาธิตขั้นตอนการปลูกผักสวนครัวในกระถางให้นักเรียนดู และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยมีครูคอยให้คำแนะนำ
5. นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถางตามใบงานที่ครูแจกให้

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถางหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปขั้นตอนการปลูกผักสวนครัวในกระถาง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. แบบบันทึกการวางแผนปลูกผักสวนครัวในกระถาง
3. ตัวอย่างผักสวนครัวที่ปลูกในกระถาง 3 ชนิด คือ ต้นกะเพรา ต้นตะไคร้ และต้นขิง
4. วัสดุอุปกรณ์การปลูกผักสวนครัว

การวัดผล ประเมินผล

1. วิธีวัดผลประเมินผล

1.1 ตรวจใบงาน

1.2 ตรวจผลงาน

1.3 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

2. เครื่องมือวัดผลประเมินผล

2.1 แบบประเมินใบงาน

2.2 แบบประเมินผลงาน

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3. เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

3.1	ตรวจใบงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 50
3.2	ตรวจผลงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 60
3.3	สังเกตพฤติกรรม	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ 60

กิจกรรมเสนอแนะ

จัดกิจกรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษาแปลงปลูกผักของเกษตรกรท้องถิ่น

ภาคผนวก

- ใบความรู้
- ใบงาน
- แบบบันทึกการวางแผน
- แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม
- แบบประเมินใบงาน
- แบบประเมินผลงาน

ใบความรู้
เรื่อง การปลูกผักสวนครัวในกระถาง

ในปัจจุบันมีผู้นิยมปลูกผักสวนครัวไว้สำหรับรับประทานเป็นประจำวัน เพราะมีคนเป็นจำนวนมาก ที่มีความจำกัดในเรื่องพื้นที่อยู่อาศัย ไม่มีพื้นที่เพียงพอที่จะทำแปลงเพาะปลูกได้ การปลูกพืชผักสวนครัวในกระถางทำให้สะดวกในการปฏิบัติดูแล และมีผักสดที่ปลอดภัยไว้บริโภค

ประโยชน์ของการปลูกพืชผักสวนครัวในกระถาง

1. ประหยัดพื้นที่ในการปลูก สามารถตั้งหรือแขวนไว้ในพื้นที่ที่จำกัดได้
2. สะดวกในการขนย้าย เนื่องจากบางแห่ง เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน มักจะเกิดน้ำท่วมจึงสามารถขนย้ายไม่ให้น้ำท่วมพืชผักที่ปลูกได้
3. ภาชนะปลูกสามารถดัดแปลงมาจากวัสดุเหลือใช้ได้ เช่น กระป๋องพลาสติกและขวดแก้วรูปทรงต่างๆ
4. ผักสวนครัวที่ปลูกในกระถางสะดวกในการขยายพันธุ์ ไม่เปลืองวัสดุปลูก และเวลา
5. ไม่แพร่กระจายโรคเร็วเหมือนปลูกในแปลงบนพื้นดิน หากมีอาการผิดปกติเนื่องจากโรคและแมลงสามารถแก้ไขได้ง่าย
6. คงสภาพและจัดรูปทรงของต้นไม้ได้ดี สามารถนำไปใช้ประดับตกแต่งได้ทุกที่ และสามารถเปลี่ยนแปลงความสวยงามได้ตามต้องการ
7. การดูแลบำรุงรักษาทำได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองเวลามาก

ชนิดของกระถาง

กระถางประกอบไปด้วยภาชนะชนิดต่างๆ เช่น กระถางดินเผา กระถางเคลือบ กระถางลายคราม กระถางพลาสติก กระถางเซรามิก รวมถึงภาชนะอื่นๆ ที่มีในท้องถิ่น

1. กระถางดินเผา มีข้อดีคือ หาง่าย ราคาไม่แพงมาก ลักษณะของกระถาง มีรูพรุนซึ่งช่วยระบายอากาศถ่ายเทความชื้นของดินและเครื่องปลูกได้ดี ทำให้รากพืชได้รับออกซิเจนเพียงพอ และเจริญเติบโตได้ดีทำให้อุณหภูมิของเครื่องปลูกไม่สูงเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูร้อน สามารถทำลายและกำจัดศัตรูพืชได้ง่ายโดยการต้ม อบไอน้ำ หรือรมด้วยสารเคมีโดยไม่เสียรูปทรง ข้อเสีย คือ มีน้ำหนักมากและราคาแพงเมื่อเทียบกับกระถางพลาสติก แตกง่ายเมื่อใช้ไปนานๆ แล้วจะมีตะไคร่น้ำขึ้นรอบกระถาง ทำให้ดูสกปรก และล้างทำความสะอาดยากกว่ากระถางพลาสติก

2. กระถางพลาสติก ข้อดีคือ ราคาถูก น้ำหนักเบา ทำความสะอาดง่าย ไม่มีปัญหาเรื่องตะไคร่น้ำ เก็บความชื้นได้ดีกว่ากระถางดินเผา ทำให้เครื่องปลูกแห้งช้า ไม่ต้องรดน้ำบ่อย ภาชนะอื่นๆ เช่น ภาชนะประเภทถังน้ำและกะละมังเก่าๆ หากไม่ใช้ประโยชน์ มักจะนำไปทิ้ง หรือนำไปขายให้แก่ผู้ค้าของเก่าในราคาถูก สามารถนำวัสดุเหล่านี้ มาเป็นภาชนะสำหรับปลูกผัก ซึ่งจะทำให้มีการใช้วัสดุเหลือใช้ให้มีประโยชน์อย่างเต็มที่และไม่ต้องลงทุนซื้ออีก

วิธีการปลูก

วิธีการที่จะปลูกพืชผักสวนครัวในภาชนะแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

1. เพาะเมล็ดด้วยการหว่าน หรือหยอดเป็นแถวในกระถาง แล้วถอนแยกปลูกในกระถางใบใหม่ หรือถอนแยกไปบริโภค ส่วนที่เหลือปล่อยให้โตในกระถางต่อไป ซึ่งพืชที่ปลูกโดยวิธีนี้ได้แก่ ผักบุ้งจีน คะน้า ผักกาดขาวกวางตุ้ง ผักกาดเขียวกวางตุ้ง ผักฮ่องเต้ ปวยเล้ง ผักกาดหอม ผักโขมจีน ผักชี คื่นฉ่าย โหระพา กระเทียม ผักกาดแดง กะเพรา แมงลัก ผักชีฝรั่ง หอมหัวใหญ่

2. ปักชำด้วยต้นและด้วยหัว พืชที่ปลูกโดยวิธีนี้ ได้แก่ หอมแบ่ง ผักชีฝรั่ง หอมแดง กระเทียมหัว บัวบก ตะไคร้ สะระแหน่ ชะพลู โหระพา กะเพรา แมงลัก

ข้อมูลการปลูกพืชผักสวนครัวในกระถางบางชนิด

ผักสวนครัวที่นิยมปลูกในกระถางสำหรับการบริโภคในครัวเรือนมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น กะเพรา โหระพา แมงลัก ขมิ้น ขมิ้นชัน ขิง ข่า ตะไคร้ ชะพลู ตำลึง และเตยหอม เป็นต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงข้อมูลเฉพาะของพืชผักสวนครัวในกระถางบางชนิด ในเรื่องลักษณะของพืช วิธีการปลูก และส่วนผสมของดินในกระถาง เพื่อเป็นตัวอย่างในการปลูกพืชผักสวนครัวในกระถางชนิดอื่นๆ ต่อไป

1. กะเพรา เป็นพืชที่ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ในดินเกือบทุกชนิดแต่ชอบดินร่วนซุย เป็นพืชที่ชอบแดด การปลูกเตรียมดินผสมใส่ลงในกระถางขนาด 10 - 15 เซนติเมตร โรยเมล็ด 3 - 4 เมล็ด ลงในกระถาง แล้วใช้ดินกลบ รดน้ำให้ชุ่มอย่างสม่ำเสมอทุกๆ วัน นอกจากจะปลูกด้วยเมล็ดแล้วกะเพรายังสามารถใช้กิ่งปักชำได้

ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดิน 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

2. ขมิ้นชัน เป็นพืชเขตร้อนและชอบดินที่มีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุยมีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง การปลูกใช้เหง้าแก่ตัดเป็นท่อน แต่ละท่อนมีตาประมาณ 1 - 2 ตา ฝังลงในดินลึกประมาณ 5 เซนติเมตร ในกระถางที่มีความลึก ใบให่ รดน้ำทุกวัน ตั้งทิ้งไว้ในที่มีแสงแดด

ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดิน 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน แกลบเผา 1 ส่วน

3. ขิง ชอบดินร่วนซุย หรือดินเหนียวปนทรายที่มีอินทรีย์วัตถุสูง มีการระบายน้ำได้ดี ขิงไม่ชอบน้ำขังแฉะ เป็นพืชที่ต้องการน้ำมาก ขึ้นได้ดีในที่ที่มีแสงแดดรำไร การปลูกใช้เหง้าแก่หั่นเป็นท่อนๆ ยาวท่อนละ 5 เซนติเมตร ซึ่งมีตาประมาณ 2 - 3 ตา ฝังลงในดินลึก 4 - 5 เซนติเมตร ในกระถางที่มีความลึก ขนาดใหญ่ รดน้ำให้ชุ่มตั้งทิ้งไว้ในร่มรำไร รดน้ำ ใส่ปุ๋ยทุก 2 เดือน และโกยดินกลบต้นในเดือนที่ 2 และ 3 ขิงจะเจริญเติบโตดีขึ้น

ส่วนผสมของดินปลูก ดินเหนียว 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

4. ชะพลู เป็นพืชที่ปลูกง่าย ชอบดินชื้นแฉะ ปลูกโดยใช้ลำต้นที่มีข้อ 2-5 ข้อ ปักชำหรือใช้ไหลหรือต้นที่มีรากติดอยู่ ปักชำในกระถางที่เตรียมดินไว้ รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ ชอบแสงแดดพอสมควร

ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดิน 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

5. ตะไคร้ เป็นพืชที่ปลูกง่าย ขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ยกเว้นดินเหนียว การปลูกใช้ต้นและเหง้า 2 - 3 ต้น ตัดใบทิ้งให้เหลือต้นยาวประมาณ 15 - 20 เซนติเมตร ปักชำลงในกระถางใบใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 25 - 30 เซนติเมตร ที่เตรียมดินไว้ ปักเอียงลงไปในดินลึก 5 เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่มอยู่เสมอ ตั้งไว้ในที่ที่ถูกแสงแดด ใส่ปุ๋ยคอกเป็นครั้งคราว ไม่นานก็แตกกอใหญ่

ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดิน 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

6. ตำลึง ตำลึงเป็นพืชที่ปลูกง่าย โตเร็ว ขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด แต่ชอบดินร่วนซุย ชอบแสงแดด แตกยอดได้ดีในฤดูฝน ขยายพันธุ์ใช้เมล็ดจากผลที่สุกและแก่เต็มที่เพาะเป็นต้นกล้า แต่นิยมปลูกโดยใช้เถาแก่ หรือเถาที่แตกยอดอ่อนใหม่ๆ มาปักชำในกระถางขนาดใหญ่ที่มีความลึกที่เตรียมดินไว้และต้องมีไม้ไผ่ซีก 3 - 4 อัน สูง 1 - 2 เมตร ปักไว้แล้วมัดปลายเข้าด้วยกันเพื่อให้ตำลึงเลื้อยพัน รดน้ำสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกเป็นครั้งคราว ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดิน 2 ส่วน ทราย 1 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

7. เตยหอม ขึ้นดีในดินที่ชื้นแฉะ ยิ่งน้ำขังแฉะจะยิ่งแตกกอสวยงาม การปลูกในกระถางควรใช้กระถางขนาดใหญ่ เพราะเมื่อแตกกอจะโตเป็นกอใหญ่ เป็นพืชที่ขึ้นง่าย ปลูกโดยใช้หน่อที่เจริญเติบโตจากต้นแม่ที่บริเวณคอดิน หรือหน่อที่ติดกับลำต้นปักชำลงในกระถางที่เตรียมดินไว้ รดน้ำให้ชุ่มชื้น

ส่วนผสมของดินปลูกคือ ดินเหนียว 2 ส่วน ปุ๋ยหมัก หรือ ปุ๋ยคอก 1 ส่วน

การปฏิบัติบำรุงรักษาผักสวนครัวในกระถาง

การปฏิบัติดูแลรักษา การปลูกพืชผักในกระถาง เป็นเรื่องง่าย ไม่ยุ่งยาก เนื่องจากพืชที่จะปลูกส่วนใหญ่เป็นพืชผักสวนครัวพื้นบ้านของไทย จึงปลูกและดูแลรักษาง่าย แข็งแรง ไม่ค่อยมีปัญหาโรคและแมลงรบกวน แต่เมื่อนำมาปลูกในกระถางจะทำให้พืชมีพื้นที่จำกัดในการดูดน้ำและธาตุอาหาร ทำให้ต้องมีการเตรียมดินที่ดีและมีการดูแลรักษา การให้น้ำ ให้ปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ

การให้ปุ๋ยบำรุงดิน ควรใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยคอก และการให้ปุ๋ยเคมีเสริมบ้าง และการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในการดูแลพืชที่ปลูก เช่น การนำน้ำล้างซาวข้าวหรือน้ำคาวปลารด จะทำให้พืชเจริญงอกงามดี ควรทำการดูแลรักษาด้วยความเอาใจใส่โดยการให้น้ำทุกวันในตอนเช้าและเย็น และรดน้ำแต่พอชุ่มไม่ให้โชกจนเกินไป การใส่ปุ๋ย ควรแบ่งการใส่ปุ๋ยเป็น 2 ระยะคือ

ระยะที่ 1 : ใส่รองพื้นเมื่อตอนเตรียมดิน โดยใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก คลุกในดินให้ทั่วก่อนปลูก เพื่อปรับโครงสร้างดินให้โปร่งร่วนซุย นอกจากนั้นยังช่วยในการอุ้มน้ำและรักษาความชื้นของดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืชอีกด้วย

ระยะที่ 2 : การใส่ปุ๋ยบำรุง อาจจะใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์บ้าง เช่น ปุ๋ยยูเรีย และปุ๋ยสูตร 15-15-15 โดยจะใส่จำนวนเล็กน้อย ให้ปุ๋ยหลังจากปลูกครั้งแรกทุกๆ 1 - 2 เดือน หรือสังเกตว่าพืชเริ่มไม่เจริญงอกงาม โดยโรยปุ๋ยรอบโคนต้นพืชและใช้ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

การกำจัดศัตรูพืช ใช้วิธีกำจัดด้วยมือ หรือใช้พืชสมุนไพร เช่น น้ำสกัดจากยาฉุน ฉีดพ่น

เอกสารอ้างอิง

เมฆ จันทร์ประยูร. ผักสวนครัว. กรุงเทพฯ : ไททรรศ, 2541.

http://www.doac.go.th/libray/html/detail/paddy/A10.htm

http://www.web.ku.ac.th/agri/vetgtt./6.thm

แบบบันทึกการวางแผนปลูกผักสวนครัวในกระถาง
เรื่อง การวางแผนปลูกผักสวนครัวในกระถาง

กลุ่มที่ .....
การวางแผนปลูกผัก.....

มีขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมงานด้านการศึกษาและสำรวจข้อมูลต่างๆ

.....
.....
.....

2. การเริ่มงาน

.....
.....
.....

3. การปฏิบัติงาน

.....
.....
.....
.....

4. ค่าใช้จ่าย

.....
.....

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....
.....
.....

6. ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

.....
.....

ใบงาน

เรื่อง การปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถาง

กลุ่มที่ ..... **ชั้น** .....

รายชื่อสมาชิก 1. ..... 2. .....

3. ..... 4. .....

5. .....

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถางได้ถูกต้องตามกระบวนการประหยัด ปลอดภัย ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

วัสดุอุปกรณ์

1. เมล็ดพันธุ์ผัก ท่อนพันธุ์
2. เสียม
3. ช้อนปลูก
4. ส้อมพรวนดิน
5. บัวรดน้ำ
6. บุ้งกี๋
7. ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก
8. ดินร่วน
9. ปุ๋ยน้ำชีวภาพ
10. กระถางปลูก

คำแนะนำ

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 - 6 คน โดยหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่กำกับดูแลสมาชิกให้ร่วมปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
2. หัวหน้ากลุ่มนำสมาชิกศึกษาใบความรู้ เรื่องการปลูกผักสวนครัวในกระถาง นำการอภิปรายเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน
3. นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถางตามที่ได้วางแผนมาแล้ว และบันทึกผลการปฏิบัติงานลงในแบบบันทึกผลการปฏิบัติงานข้างล่างนี้
4. ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการปฏิบัติงานหน้าชั้นเรียน

แบบบันทึกผลการปฏิบัติงานปลูกผักสวนครัวในกระถาง

1. ชื่อผัก.....

2. ชื่อผู้ดำเนินงาน

1. .....หัวหน้ากลุ่ม ชั้นม.2 /..... เลขที่ .....
2. .....เลขานุการ ชั้นม.2 /..... เลขที่ .....
3. .....สมาชิก ชั้นม.2 /..... เลขที่ .....
4. ..... สมาชิก ชั้นม.2 /..... เลขที่ .....

3. สถานที่ปฏิบัติงาน.....

4. วัสดุ อุปกรณ์

1. ..... 2. .....
3. ..... 4. .....
5. ..... 6. .....

5. ผลการปฏิบัติงาน

รายการปฏิบัติงาน	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ไข	ผลงานที่ได้รับ	หมายเหตุ

ลงชื่อ..... ผู้บันทึก

...../...../.....

แบบประเมินใบงาน

กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	ความถูกต้องของเนื้อหา	การใช้ภาษาถูกต้อง	ความเป็นระเบียบ	ความสะอาดเรียบร้อย	ส่งตรงตามกำหนดเวลา	รวมคะแนน
	4	4	4	4	4	20
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

ดีมาก ให้ระดับคะแนน 4

ดี ให้ระดับคะแนน 3

พอใช้ ให้ระดับคะแนน 2

ควรปรับปรุง ให้ระดับคะแนน 1

แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม

กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	การวางแผนปฏิบัติงาน	ความร่วมมือในการทำงาน	ความรับผิดชอบ	ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	การใช้และเก็บรักษาเครื่องมือ	รวมคะแนน
	4	4	4	4	4	20
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ผู้ประเมิน ☐ ครูผู้สอน ☐ ตนเอง ☐ กลุ่มเพื่อน

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

ดีมาก ให้ระดับคะแนน 4

ดี ให้ระดับคะแนน 3

พอใช้ ให้ระดับคะแนน 2

ควรปรับปรุง ให้ระดับคะแนน 1

แบบประเมินผลงาน

กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	คุณภาพผักที่ปลูก	ความประณีตสวยงาม	ความคิดสร้างสรรค์	การนำไปใช้ประโยชน์	เสร็จตามกำหนดเวลา	รวมคะแนน
	4	4	4	4	4	20
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ผู้ประเมิน ☐ ครูผู้สอน ☐ ตนเอง ☐ กลุ่มเพื่อน

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

ดีมาก ให้ระดับคะแนน 4

ดี ให้ระดับคะแนน 3

พอใช้ ให้ระดับคะแนน 2

ควรปรับปรุง ให้ระดับคะแนน 1

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

“ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
เรื่อง ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ชื่อหน่วยเรียนรู้ ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ส 3.1 (5) เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาแนวทางพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. แผนการจัดการเรียนรู้

โครงงานร่วมพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง โครงงานร่วมพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้ เข้าใจ และอธิบายปัญหาของชุมชน
2. รู้ เข้าใจ อธิบายวิธีการ ขั้นตอนการจัดทำโครงงาน
3. อธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้
4. มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำโครงงานแก้ปัญหาของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. สภาพปัญหาของชุมชนที่ควรพัฒนา ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
2. ขั้นตอนและวิธีการทำโครงงาน
3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- นักเรียนสามารถวางแผนการจัดทำโครงงานให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด เป็นการพอประมาณกับเวลา
- นักเรียนได้สำรวจสภาพจริงของชุมชน แบ่งงานและวางแผนการใช้จ่าย สำหรับการทำโครงงานประหยัดและมีประสิทธิภาพเป็นการพอประมาณกับสถานที่ กำลังแรงงาน กำลังทรัพย์ และตามความสามารถของนักเรียน
- ตรวจสอบความรู้ของตนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนที่จะสำรวจชุมชน เพื่อจัดทำโครงงาน

1.2 ความมีเหตุผล

- นักเรียนมีทักษะในการจัดทำโครงงาน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- นักเรียนเข้าใจสภาพปัญหาของชุมชน เห็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- เกิดความรัก และเข้าใจความผูกพันของคนในชุมชน ตลอดจนความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ
- ตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
- ความสามัคคีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- ความรับผิดชอบในการทำโครงงาน
- ความขยันอดทนในการทำงาน
- ประหยัดอดออมการใช้ทรัพยากร
- การแบ่งปันและการไม่เบียดเบียนผู้อื่นในสังคม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- วิธีการสำรวจปัญหา และรู้ปัญหาของชุมชน
- รู้วิธีการจัดทำโครงงานแก้ปัญหา
- รู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- รู้และเข้าใจประโยชน์ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- รู้แหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้
- นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนดูภาพชุมชนกำลังพัฒนาหรือแหล่งเสื่อมโทรม และชุมชนที่พัฒนาแล้ว นักเรียนแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบถึงข้อดี ข้อด้อยของชุมชนที่กำลังพัฒนา และพัฒนาแล้ว
2. นักเรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชุมชนของนักเรียนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ด้านละ 2 - 3 ปัญหา แล้วช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน เช่น ปัญหาน้ำท่วม ตัดไม้ทำลายป่า การไม่ใส่ใจในวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น โดยอาศัยพื้นฐานหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนา
3. นักเรียนจำแนกปัญหาออกเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม พร้อมบอกเหตุผลได้ว่าเพราะเหตุใดชุมชนกำลังพัฒนาหรือแหล่งเสื่อมโทรมจึงต้องได้รับการพัฒนา

4. แจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. แบ่งกลุ่มทบทวนใบความรู้ที่ 1 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันอภิปรายประเด็นสำคัญ และทำแบบทดสอบ
2. นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาขั้นตอนการทำโครงงานจากใบความรู้ที่ 2 เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงงานที่มีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย (ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินงาน ขั้นสรุปการดำเนินการ และประเมินผล) โดยครูให้คำปรึกษาในการจัดทำโครงการ
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจแนวทางพัฒนาชุมชนของนักเรียนหรือชุมชนอื่น กลุ่มละ 1 ชุมชน สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือบุคคลที่อยู่ในชุมชน เขียนแผนที่ชุมชนที่สำรวจ นำเสนอ ร่วมกันอภิปราย แนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในกลุ่ม
4. นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาแนวทางพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. เขียนรายงานโครงงานพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงานพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนและครูร่วมกันประเมินผลการทำงานของทุกกลุ่ม
3. มอบรางวัลให้กลุ่มที่ทำโครงงานถูกต้องสมบูรณ์ และจัดแสดงไว้ในที่สาธารณะ

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพชุมชนกำลังพัฒนาหรือแหล่งเสื่อมโทรม และชุมชนที่พัฒนาแล้ว
2. ใบความรู้ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ใบความรู้ เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงการ
4. ใบงาน เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. แบบสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน
6. แผนที่ชุมชนที่ออกสำรวจ
7. อินเตอร์เนต
8. ห้องสมุดโรงเรียน
9. แหล่งเรียนรู้ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาอาชีพชุมชน
10. ผู้นำชุมชน บุคคลที่อยู่ชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน

การวัดผลประเมินผล

1. ตอบคำถาม อภิปรายใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงงานใบงานที่ 1 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบทดสอบ
2. สังเกต การร่วมกิจกรรมตามแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน บุคคลในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน
3. ประเมินผลงานจากโครงงาน

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล การประเมินผลอภิปรายหน้าชั้นเรียน	1. แบบประเมินคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	26 - 30 คะแนน ดีมาก 20 - 25 คะแนน ดี 15 - 19 คะแนน พอใช้ ต่ำกว่า 1 - 15 คะแนน ปรับปรุง
2. ตรวจแบบทดสอบหลังเรียนการตรวจใบงานที่ 1	2. แบบทดสอบ ใบงานที่ 1 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3 - 5 คะแนน ผ่านเกณฑ์ ต่ำกว่า 2 คะแนน ปรับปรุง
3. การตรวจผลงาน	3. แบบตรวจผลงานจากโครงงาน สื่อมัลติมีเดีย	71 - 80 คะแนน ดีมาก 61 - 70 คะแนน ดี 50 - 60 คะแนน พอใช้ ต่ำกว่า 49 คะแนน ปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ

1. นักเรียนศึกษาหาข้อมูลของชุมชนที่พัฒนาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำเป็นสมุดภาพ และบันทึกข้อมูล

ภาคผนวก

1. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์)
2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงงาน
3. ใบงานที่ 1 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบุคคลในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน
5. แบบประเมินคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
6. แบบตรวจผลงานโครงงาน

ใบความรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา เศรษฐศาสตร์

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เพื่อนำความรู้ตอบคำถาม เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

■ **แนวคิดหลัก**

เป็นปรัชญาที่ชี้แนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

■ **เป้าหมาย**

มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

■ **หลักการ**

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

■ **เงื่อนไขพื้นฐาน**

- จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน
- การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

■ นิยามของความพอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

■ เงื่อนไขเพื่อให้เกิดความพอเพียง

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้พอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมพื้นฐาน

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ใบความรู้ที่ 2
เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงงาน

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่อง ขั้นตอนการทำโครงงานให้เข้าใจแล้วนำไปจัดทำโครงงานแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เวลา 30 นาที

ขั้นตอนการทำโครงงาน

โครงงานเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงงาน ซึ่งผู้เรียนต้องดำเนินการเองทั้งสิ้น โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำเสนอแนะอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในการทำโครงงาน มีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย ขั้นเตรียมการ ขั้นการดำเนินงาน และขั้นสรุปการดำเนินงานและประเมินผล ซึ่งแต่ละขั้นบทบาทของผู้สอนและเรียนที่จะช่วยส่งเสริมให้การทำโครงงานประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

1. การคิดและเลือกปัญหาที่จะศึกษา / หัวข้อเรื่อง

เป็นการคิดหาหัวข้อเรื่องที่จะทำโครงงาน โดยผู้เรียนต้องตั้งต้นคำถามที่ว่า จะศึกษาอะไร ทำไมต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว

การเลือกปัญหาที่จะศึกษาเพื่อทำโครงงานนั้น ผู้เรียนควรเป็นผู้คิดและเลือกปัญหาด้วยตนเอง อาจมาจากความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนเอง หรือได้แนวความคิดจากเรื่องที่เรียนจากหนังสือต่างๆ และจากการไปศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

หัวข้อเรื่องของโครงงาน ต้องเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจง และชัดเจนว่าโครงงานนี้ทำอะไร เมื่อเลือกปัญหาที่จะศึกษาได้แล้ว จำเป็นต้องตั้งชื่อเรื่องด้วย การตั้งชื่อเรื่องที่ดีนั้น จะต้องสื่อกับผู้อ่านได้ว่างานที่อยู่ในรายงานนั้นคืออะไร มีความชัดเจน กะทัดรัด ไม่คลุมเครือ และควรบอกรายละเอียดเกี่ยวกับงานที่จะทำให้มากที่สุด

2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้รวมไปถึงการขอคำปรึกษา หรือการหาข้อมูล หรือรายละเอียดอื่นๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการสำรวจวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดต่างๆ ของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้เห็นถึงขอบข่ายของภาระงานที่จะดำเนินการ

ผลที่ได้จากการดำเนินงานตามขั้นตอนนี้ จะช่วยทำให้ได้แนวคิดในการกำหนดขอบข่ายหรือเค้าโครงของเรื่องที่จะศึกษาชัดเจนว่า

- จะทำอะไร / ทำไมต้องทำ / ต้องการให้เกิดอะไร / ทำอย่างไร / ใช้ทรัพยากรอะไร / ทำกับใคร

3. การเขียนเค้าโครงของโครงงาน

โดยทั่วไปเค้าโครงของโครงงานจะประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

หัวข้อ / รายการ	รายละเอียดที่ต้องระบุ
1. ชื่อโครงงาน	ทำอะไรกับใคร เพื่ออะไร
2. ชื่อผู้ทำโครงงาน	ผู้รับผิดชอบโครงงาน อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
3. ชื่อที่ปรึกษาโครงงาน	ครู-อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีในท้องถิ่น ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ควบคุมการทำงานของผู้เรียน
4. หลักการและเหตุผล	สภาพปัจจุบันที่เป็นความต้องการ และความคาดหวังที่จะเกิดผล
5. จุดหมาย / วัตถุประสงค์	สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
6. สมมุติฐานของการศึกษา (ในกรณีที่เป็นโครงงานการทดลอง)	ข้อตกลง / ข้อกำหนด / เงื่อนไข เพื่อเป็นแนวทางในการพิสูจน์ให้เป็นไปตามที่กำหนด
7. ขั้นตอนการดำเนินงาน	กิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงานโครงงาน เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่
8. ระยะเวลาดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงานโครงงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	สภาพของผลที่ต้องการให้เกิด ทั้งที่เป็นผลผลิต กระบวนการและผลกระทบ
10. เอกสารอ้างอิง / บรรณานุกรม	ชื่อเอกสาร ข้อมูล ที่ได้จากแหล่งต่างๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินการ

แบบทดสอบ

เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อ..... ชั้น..... ม. ...../ ..... เลขที่.....

<u>คำชี้แจง</u> จงเติมคำลงในช่องว่างให้ได้ใจความที่สมบูรณ์

1. ความเข้าใจของนักเรียน คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง.....
.....

2. ทฤษฎีใหม่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ .....
.....

3. สิ่งที่แสดงว่าชุมชนของนักเรียนมีความพอเพียง ได้แก่.....
.....

4. นักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีความพอเพียงในด้าน
   1. .....
   2. .....
   3. .....
   4. .....

5. ถ้านักเรียนอยู่ในสังคมที่ขาดระเบียบ นักเรียนจะสร้างภูมิคุ้มกันตัวเองได้โดย
.....
.....

6. คำนิยามของเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1. ..... 2. ..... 3. .....

7. ครอบครัวนักเรียนนำหลัก .....ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

8. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ทำตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว คือ
   1. .....
   2. .....
   3. .....

9. ยกตัวอย่างบุคคลในสังคมที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เช่น.....
.....

10. นักเรียนคิดว่า หลักคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ .....
.....
.....

ใบงานที่ 1
เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อกลุ่ม.....

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนทุกกลุ่มค้นคว้าศึกษา ให้ได้คำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเตอร์เน็ต และโทรทัศน์ เกี่ยวกับชุมชนที่พัฒนาบนพื้นฐานหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

(1) ยกตัวอย่างชุมชนที่พัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนมา 1 ชุมชน
ชื่อชุมชน ..... หมู่บ้าน .....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

(2) สรุปวิธีการดำเนินงานของชุมชน
.....
.....

สรุปผลการดำเนินงานของชุมชน
.....
.....

(3) การทำงานของชุมชนเข้ากับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้
- ความพอประมาณ.....
.....
- ความมีเหตุผล.....
.....
- การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี.....
.....
- เงื่อนไขความรู้.....
.....
- เงื่อนไขคุณธรรม.....
.....

ชื่อสมาชิก

1. ชื่อ..... เลขที่..... 4. ชื่อ..... เลขที่.....
2. ชื่อ..... เลขที่..... 5. ชื่อ..... เลขที่.....
3. ชื่อ..... เลขที่.....

แบบประเมินกระบวนการกลุ่ม

รายวิชา ..... แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ..... เรื่อง .....

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน					รวม จำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์	สรุป	
		การร่วมกันวางแผนการทำงาน	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ทำงานถูกต้องสมบูรณ์	ส่งงานทันเวลา	ร่วมมือในการปรับปรุงผลงาน		ผ่าน	ไม่ผ่าน

ผู้ประเมิน 1. .....

2. .....

3. .....

แบบสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้
เรื่อง ชุมชนพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชา ส 33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /.....

ผู้สอน.....

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนนำแบบสัมภาษณ์ชุมชน ไปสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน บุคคลในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนนักเรียนหรือใกล้เคียง เพื่อนำปัญหามาวิเคราะห์ ประเภทของปัญหา และสำรวจความต้องการแก้ปัญหาของชุมชน แล้วจัดทำโครงงานแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้สัมภาษณ์	ผู้รับการสัมภาษณ์	ชุมชนที่มีปัญหาต้องแก้ไข	ชุมชนที่ต้องการพัฒนา	ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	สิ่งที่ชุมชนต้องการแก้ไขและพัฒนา

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....

แผนที่ชุมชนที่ออกสำรวจ

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนเขียนแผนที่ชุมชนที่นักเรียนออกไปสำรวจให้ชัดเจน

ชื่อ ชุมชน/หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อกลุ่ม.....

แบบตรวจผลงานจากโครงงาน

เรื่อง โครงงานแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิชา ส 33101 ชั้น ม.3 /.....

ที่	ชื่อกลุ่ม	รายการที่ประเมิน								หมายเหตุ
		การกำหนดปัญหา	ข้อมูลข้อเท็จจริงประกอบการทำโครงงาน	การบันทึกข้อมูล	การจัดทำข้อมูล	การแปลความหมายและสรุปผล	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	คุณภาพของงาน	การแสดงผลงานและการนำเสนอ	
		(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	

ผู้ประเมิน นักเรียน กลุ่มที่ .....

ครูผู้สอน .....

เกณฑ์การประเมิน 71 - 80 คะแนน ดีมาก

61 - 70 คะแนน ดี

50 - 60 คะแนน พอใช้

ต่ำกว่า 1 - 49 คะแนน ต้องปรับปรุง

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....

แบบประเมินคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
เรื่อง โครงงานแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิชา ส 33101
ชั้น ม.3/.....

ที่	ชื่อ - นามสกุล	รายการที่ประเมิน						หมายเหตุ
		ความซื่อสัตย์	สติปัญญา	ขยันอดทน	ความสามัคคี	ความรับผิดชอบ	การแบ่งปัน	
		(5)	(5)	(5)	(5)	(5)	(5)	

ผู้ประเมิน นักเรียน กลุ่มที่ .....
ครูผู้สอน .....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)
วันที่.....

เกณฑ์การประเมิน 26 - 30 คะแนน ดีมาก
20 - 25 คะแนน ดี
15 - 19 คะแนน พอใช้
ต่ำกว่า 1 - 15 คะแนน ต้องปรับปรุง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้	**ภาษาไทย "ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่"**
กลุ่มสาระการเรียนรู้	**การงานอาชีพและเทคโนโลยี**
	"การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร"

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชีวิตสดใส ในชุมชนน่าอยู่
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เพื่อส่งเสริมทักษะการศึกษาค้นคว้าและบันทึกข้อมูลอย่างมีระบบ
2. มีทักษะในการเขียนวิเคราะห์ สังเคราะห์
3. รู้จักใช้เพลงพื้นเมืองประกอบกิจกรรมในชุมชนให้เกิดความสุข

สาระการเรียนรู้

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง เพลงพื้นเมือง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- พอประมาณกับเวลาในการศึกษาค้นคว้านำไปอ้างอิง
- พอประมาณกับการนำข้อมูลไปอ้างอิงให้เกิดความถูกต้องและยอมรับเชื่อถือ
- พอประมาณกับความสามารถในการบันทึกข้อมูลของผู้เรียน
- พอประมาณกับสาระเนื้อหาประกอบการเขียนรายงานที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- พอประมาณในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและครอบคลุม
- พอประมาณในการช่วยเหลือผู้อื่น

1.2 ความมีเหตุผล

- อธิบายความสำคัญความจำเป็นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่หลากหลายทันสมัย และจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- ชี้แจงการนำเสนอข้อมูลโดยการบันทึกด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับความสามารถและทำความเข้าใจได้ง่าย
- อธิบาย / บรรยาย การกำหนดเนื้อหาสาระที่สอดคล้องและครอบคลุมกับการเขียนรายงานได้อย่างชัดเจน
- อธิบายแนวการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน

- แก้ไขปัญหาในปัจจุบัน ป้องกันการเกิดปัญหาในชุมชนในอนาคต
- พัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- มีมารยาท และจรรยาบรรณในการอ้างอิงข้อมูล
- มีความรับผิดชอบในการรายงานการปฏิบัติ
- รู้รักสามัคคี จิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคม
- มีความเพียร และอดทนในการทำโครงงานให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- แหล่งการศึกษาค้นคว้า วิธีการค้นคว้า การเลือกข้อมูลอ้างอิง การเขียนบรรณานุกรม
- รู้วิธีการจดบันทึก และการเขียนรายงานอย่างรอบคอบ
- รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะเศรษฐกิจ / สังคม / สิ่งแวดล้อม / วัฒนธรรม
- รอบรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ทบทวนความรู้การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลในชุมชน ทบทวนเรื่องการบันทึก การสังเกต การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูล และการนำเสนออย่างเป็นระบบน่าสนใจ

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาสภาพชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่โดยการสัมภาษณ์ สังเกตจดบันทึกข้อมูลและนำเสนอการจดบันทึก ตามรูปแบบที่นักเรียนเลือกอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมที่ 1
   - 1.1 สถานที่ตั้งของชุมชน
   - 1.2 สถานที่สำคัญใกล้เคียงชุมชน
   - 1.3 จำนวนสมาชิกในชุมชน
   - 1.4 อาชีพ
   - 1.5 เพศ
   - 1.6 ระดับอายุ
   - 1.7 ระดับการศึกษา

1.8 อิทธิพลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน

1.8.1 สภาพภูมิศาสตร์

1.8.2 วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การแต่งกาย ความเชื่อ

1.8.3 ค่านิยม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. นักเรียนแบ่งกลุ่มแข่งขันการนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจและบันทึกด้วยเทคนิคแผนผังมโนทัศน์ (mind-map) ตามกิจกรรมที่ 2
3. นักเรียนนำเสนอการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชนของนักเรียนและพูดแสดงความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขและพัฒนาจากเอกสารแผนผังมโนทัศน์
4. นักเรียนศึกษาเพลงพื้นเมืองของท้องถิ่นและเลือกฝึกซ้อมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติการพัฒนาในชุมชน โดยใช้เพลงพื้นเมืองในท้องถิ่นเป็นสื่อเชื่อมโยงความสมัครสมานสามัคคี จัดกิจกรรมนำเสนอในชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม

ขั้นสรุป

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปราย การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนเขียนบทความ เรื่อง ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่ ตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
3. นักเรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ตามโอกาสที่เหมาะสม

แหล่งเรียนรู้

สภาพชุมชนของผู้เรียน

การวัดผล ประเมินผล

เครื่องมือวัดผล

แบบสัมภาษณ์ / แบบสังเกต

แบบบันทึก

วิธีการวัด

ประเมินจากแบบสัมภาษณ์

ประเมินจากการแสดงบทบาทสมมติ ผังมโนทัศน์ บทความ

เกณฑ์การประเมิน

การสัมภาษณ์ระดับคุณภาพ

1 = ปรับปรุง 2 = พอใช้ 3 = ดี 4 = ดีมาก

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1

ให้นักเรียนเลือกศึกษาค้นคว้าและนำเสนอวิธีการค้นคว้า แหล่งค้นคว้า และการจัดระบบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่กำหนดให้

1. สถานที่ตั้งของชุมชนของนักเรียน
2. สภาพภูมิศาสตร์
3. การประกอบอาชีพ
4. ประเพณี วัฒนธรรม
5. สถานที่ท่องเที่ยว
6. ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงในชุมชน
7. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 2

ให้นักเรียนเลือกรูปแบบนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่กำหนดให้ 1 หัวข้อ

1. นำเสนอรูปแบบผังมโนทัศน์
2. นำเสนอแบบย่อความ
3. นำเสนอแบบอภิปราย
4. อื่นๆ

กิจกรรมที่ 3

ให้นักเรียนเขียนบทความ หัวข้อ “ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคนิคการบันทึกที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจ
2. ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนสำนึกในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเลือกเพลงพื้นเมืองมาใช้

เกณฑ์การประเมินความสามารถการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เกณฑ์การประเมิน / ผู้ประเมิน	เพื่อน	ตนเอง	ครู
1. ใช้คำถามได้อย่างเหมาะสม			
2. ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครบถ้วนตามหัวข้อที่กำหนด			
3. จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเรียบร้อย			

ระดับคุณภาพ

1 = ปรับปรุง 2 = พอใช้ 3 = ดี 4 = ดีมาก

1. ใช้คำถามได้เหมาะสม
   - 1 = ใช้คำถามไม่เหมาะสม
   - 2 = ใช้คำถามได้เหมาะสมตั้งแต่ 60%
   - 3 = ใช้คำถามได้เหมาะสมมากกว่า 70%
   - 4 = ใช้คำถามได้เหมาะสม

2. ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครบถ้วนตามหัวข้อที่กำหนด
   - 1 = ข้อมูลไม่ครบถ้วนยากต่อการทำงานอื่น ๆ
   - 2 = ข้อมูลไม่ครบถ้วนแต่สามารถทำงานอื่นได้พอสมควร
   - 3 = ขาดข้อมูลเล็กน้อย
   - 4 = ข้อมูลครบถ้วน

3. จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเรียบร้อย
   - 1 = ไม่มีข้อมูล
   - 2 = ขาดความสมบูรณ์ในข้อมูลและความเป็นระเบียบ
   - 3 = จัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบแต่ยังขาดความเรียบร้อย
   - 4 = จัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบง่ายต่อการศึกษา

เกณฑ์การประเมินบทความ

เกณฑ์การประเมิน / ผู้ประเมิน	เพื่อน	ตนเอง	ครู	ผู้ปกครอง
1. เนื้อหาของเรื่องครบถ้วนครอบคลุมสาระของเรื่อง				
2. การลำดับความ				
3. การใช้ภาษาในการเขียน				
4. ความสะอาดของงาน				

ระดับคุณภาพ

1 = ปรับปรุง 2 = พอใช้ 3 = ดี 4 = ดีมาก

1. เนื้อหา

4 ครอบคลุมสาระของเรื่อง มีความหลากหลาย น่าสนใจ
3 ครอบคลุมสาระของเรื่อง มีความหลากหลาย
2 เนื้อหาบกพร่องบางส่วน
1 เนื้อหาไม่สมบูรณ์

2. การลำดับความ

4 มีความเหมาะสมชัดเจน ต่อเนื่อง 3 มีความเหมาะสม ชัดเจน
2 การลำดับความบกพร่องบางส่วน 1 การลำดับความไม่สมบูรณ์

3. การใช้ภาษา

4 ถูกต้อง สื่อความชัดเจน สละสลวย 3 ถูกต้อง สื่อความชัดเจน
2 การใช้ภาษาบกพร่องบางส่วน 1 การใช้ภาษาไม่ถูกต้อง

4. ความสะอาด

4 มีความสะอาดเรียบร้อยสวยงาม 3 มีความสะอาดเรียบร้อย
2 มีบกพร่องบางส่วน 1 ขาดความสะอาดเรียบร้อย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร
กลุ่มสาระการเรียนรู้ : การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการทำแชมพูสมุนไพร สามารถปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพรตามกระบวนการประหยัด ปลอดภัย เป็นการเพิ่มรายได้ลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว ตามแนววิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด
   - การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์
   - ขั้นตอนการทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด
   - การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- พอประมาณกับเวลา (เวลาของการศึกษาข้อมูล และการทำแชมพูสมุนไพร)
- พอประมาณกับสถานที่ (ใช้พื้นที่ไม่มาก) และภูมิสังคม
- พอประมาณกับแรงงานที่มีอยู่ (ใช้จำนวนคนไม่มากและเหมาะกับงาน)
- พอประมาณกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่

1.2 ความมีเหตุผล

- ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ประหยัดรายจ่ายของครอบครัว และเปิดโอกาสการเพิ่มรายได้
- มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด ถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- สุขภาพดี และไม่ทำลายสุขภาพผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม
- เกิดการประหยัดและออม (ผลิตไว้ใช้เองและจำหน่าย)
- ครอบครัวอบอุ่น
- ช่วยรักษา และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เงื่อนไขคุณธรรม

- ความรับผิดชอบ
- ความขยัน อดทน
- ความสามัคคี
- ความประหยัดและออม
- การแบ่งปัน
- ความภูมิใจในภูมิปัญญาไทย
- จิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 เงื่อนไขความรู้

- ข้อมูลการทำแชมพูสมุนไพร
- วัสดุอุปกรณ์ในการทำแชมพูสมุนไพร
- ขั้นตอนการทำแชมพูสมุนไพร
- การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- วัตถุดิบ / สมุนไพร ที่สามารถหาได้ในชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. นำเข้าสู่บทเรียนโดยครูสนทนาซักถามร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริแล้วสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล ว่าได้ปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน
3. แบ่งนักเรียนให้เป็นกลุ่มๆ ละ 5 - 6 คน เลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่มทำหน้าที่ประสานงานและบันทึกการประชุมกลุ่ม
4. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาข้อมูลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทางอินเทอร์เนต อธิบายสรุปภายในกลุ่ม และช่วยกันวิเคราะห์นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง โดยวิเคราะห์สรุปลงในใบงานที่ 1
5. ครูสุ่มนักเรียน 1 - 2 คน มานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอีกครั้งเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. ให้นักเรียนชมวีดีทัศน์ เรื่อง การทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด แล้วร่วมกันอธิบายขั้นตอนการทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด โดยเน้นให้นักเรียนนำสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เน้นความประหยัด และการนำมาใช้ในครัวเรือนหรือจัดจำหน่ายได้

8. ครูสาธิตขั้นตอนการทำแชมพูสมุนไพรมะกรูดให้นักเรียนดู และฝึกปฏิบัติตาม เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยไม่เข้าใจ ครูให้คำแนะนำและอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มชัด
9. ให้นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพรมะกรูดตามขั้นตอนที่ได้ศึกษาหรือตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนได้เรียนรู้มา และบันทึกผลการปฏิบัติงานลงในใบงานที่ครูแจกให้
10. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอวิธีทำแชมพูสมุนไพรมะกรูดในรูปของโครงงาน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. วีดีทัศน์ เรื่อง การทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด
2. ใบงาน
3. อินเตอร์เนต
4. วัสดุอุปกรณ์ในการทำแชมพูสมุนไพรมะกรูด

- หัวเชื้อแชมพู	- เครื่องชั่ง
- ผงฟอง	- ถ้วยตวง
- ผงข้น	- หม้อ
- ผลมะกรูด	- มีด
- กะละมัง	- เขียง
- ไม้พาย	- ขวดแชมพู
- กรวยกรอง	- น้ำสะอาด

การวัดผลประเมินผล

วิธีวัดผล ประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. ตรวจผลงาน
3. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เครื่องมือวัดผลประเมินผล

1. แบบประเมินใบงาน
2. แบบประเมินผลงาน
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. ตรวจใบงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ	50
2. ตรวจผลงาน	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ	60
3. สังเกตพฤติกรรม	เกณฑ์การผ่าน	ร้อยละ	60

ใบงานที่ 1
เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อ ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาข้อมูลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากอินเตอร์เนตและช่วยกันวิเคราะห์นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยกตัวอย่างมา 1 ตัวอย่าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2
เรื่อง การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร

กลุ่มที่ ..... ชั้น .....

รายชื่อสมาชิก 1. ..... 2. .....
3. ..... 4. .....
5 .....

<u>คำชี้แจง</u> : ให้นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพรมะกรูดแล้วบันทึกผลลงในแบบฟอร์มข้างล่างนี้

แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน

วัสดุอุปกรณ์

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

ผลการปฏิบัติงาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

.....
.....
.....

แบบประเมินใบงาน

รายวิชา ง 32101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายการ / ชื่อ สกุล	ความถูกต้องของเนื้อหา	การใช้ภาษาถูกต้อง	ความเป็นระเบียบ	ความสะอาดเรียบร้อย	รวมคะแนน
	5	5	5	5	20
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

4 หมายถึง ดีมาก

3 หมายถึง ดี

2 หมายถึง พอใช้

1 หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน ดี

10 - 15 คะแนน พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ต้องปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม
รายวิชา ง 33101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	การวางแผนปฏิบัติงาน	ความร่วมมือในการทำงาน	ความรับผิดชอบ	ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	การใช้และเก็บรักษาเครื่องมือ	รวมคะแนน
	4	4	4	4	4	20
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ผู้ประเมิน ☐ ครูผู้สอน ☐ ตนเอง ☐ กลุ่มเพื่อน

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)
...../...../.....

ระดับคุณภาพ

4 หมายถึง ดีมาก
3 หมายถึง ดี
2 หมายถึง พอใช้
1 หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน ดี
10 - 15 คะแนน พอใช้
ต่ำกว่า 10 คะแนน ต้องปรับปรุง

แบบประเมินผลงาน

รายวิชา ง 33101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มที่ .....

รายการ / ชื่อ สกุล	ถูกต้องตามแบบ	ความประณีตสวยงาม	ความคิดสร้างสรรค์	การนำไปใช้ประโยชน์	เสร็จตามกำหนดเวลา	รวมคะแนน
	4	4	4	4	4	20
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

ผู้ประเมิน ☐ ครูผู้สอน ☐ ตนเอง ☐ กลุ่มเพื่อน

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ระดับคุณภาพ

4 หมายถึง ดีมาก

3 หมายถึง ดี

2 หมายถึง พอใช้

1 หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน ดี

12 - 15 คะแนน พอใช้

ต่ำกว่า 12 คะแนน ต้องปรับปรุง

รายชื่อผู้เข้าร่วมจัดทำ
ชุดหน่วยการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง
วันที่ 17-20 ตุลาคม 2549
ณ วิทยาลัยมหาดไทย อ.บางละมุง จ.ชลบุรี
ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
วิทยากรประจำกลุ่ม				
1	นายสุเทพ ชนะบวรกุล	นิติกร 7 ว	-	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
2	นายพีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร	ผู้อำนวยการ	โรงเรียนกาจนาภิเษกวิทยาลัย	โรงเรียนกาจนาภิเษกวิทยาลัย ตำบลน้ำชุน อำเภอหล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ 67110
สมาชิกกลุ่ม				
1	นางกุณฑีรา บุญเลี้ยง	ครูเชี่ยวชาญ	โรงเรียนราชวินิตมัธยม	โรงเรียนราชวินิตมัธยม เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
2	นางจารุณี มโนรัตน์	ครูชำนาการพิเศษ	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
3	นายจิระประภา ศรีสุธรรม	ครู คศ. 2	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 40160
4	นางทรงศิริ ชัยนา	ครู คศ. 2	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 40160
5	นางทัศนีย์ กองกูล	ครู อันดับ คศ. 2	โรงเรียนกัลยาณวัตร	โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
6	นายธัชกร ธนวรมงคล	ครู	โรงเรียนตันตรารักษ์	โรงเรียนตันตรารักษ์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 20150
7	นางธัชนก รุ่งสว่าง	ครู คศ. 2	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ่งสว่าง ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 40160
8	นางนภัสวรรณ อินทะโชติ	ครู คศ. 2	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
9	นางพนิดา ทุมสวัสดิ์	ครู	โรงเรียนสนามบิน	โรงเรียนสนามบิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
10	นางสาวพรจิตร เกษรมูล	ครู คศ. 2	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเพชรบูรณ์	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
11	นางละออ ผาน้อย	ครู	โรงเรียนสนามบิน	โรงเรียนสนามบิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
12	นางสาววิไลวรรณ สิมโฮง	ครู	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
13	นางสมจิตร หุตะเสวี	ครู	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000
14	นางสารภี สายหอม	ครูชำนาการพิเศษ	โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม	โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ 32170
15	นายสัชัย เสวตบุตร	ครู	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน)	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 85110
16	นายอนุรัตน์ โอชา	พนักงานราชการ	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน)	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 85110
17	นางอรุณี พลฉวี	ครู	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
18	นางอัมพร จริยพันธุ์	ครู อันดับ คศ. 2	โรงเรียนกัลยาณวัตร	โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
19	นางอุสาษ์ เขมาภิรักษ์	นายทะเบียน	โรงเรียนภาษานุสรณ์ธนบุรี	โรงเรียนภาษานุสรณ์ ธนบุรี อำเภอคลองสาน กรุงเทพฯ 10640

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ
ปรับร่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ระหว่างวันที่ 15 -17 พฤศจิกายน 2549
ณ โรงแรมดีลักษณ์เพลส ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
1	นายสุเทพ ชนะบวรกุล	นิติกร 7 ว	สำนักวิชาการและมาตรฐานการ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการศึกษา ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
2	นางกุณฑีรา บุญเลี้ยง	ครูเชี่ยวชาญ	โรงเรียนราชวินิตมัธยม	โรงเรียนราชวินิตมัธยม เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
3	นางจารุณี มโนรัตน์	ครูชำนาการพิเศษ	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
4	นายธัชกร ธนวรมงคล	ครู	โรงเรียนตันตรารักษ์	โรงเรียนตันตรารักษ์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 20150
5	นางทัศนีย์ กองกูล	ครู อันดับ คศ. 2	โรงเรียนกัลยาณวัตร	โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
6	นางละออ ผาน้อย	ครู	โรงเรียนสนามบิน	โรงเรียนสนามบิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
7	นางอัมพร จริยพันธุ์	ครู อันดับ คศ. 2	โรงเรียนกัลยาณวัตร	โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

รายชื่อคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ที่	ชื่อ -สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน	โทรศัพท์	คณะทำงาน
1	นางมัณฑนา ศังขะกฤษณ์	รองเลขิการ ฯ สพฐ.		ที่ปรึกษา
2	นางสาวปรียานุช พิบูลสราวุธ	หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สนง.ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	02-6873662	ประธาน
3	นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ผอ.สวก.สพฐ.	02-6285338	รองประธาน
4	นายอนันต์ ระงับทุกข์	ผอ.สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.		รองประธาน
5	นายสัจธร วัฒนมงคล	ผอ.สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สป.	02-6286396	รองประธาน
6	นางสาววิศนี ศีลตระกูล	ผอ.กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน	089-2038396	คณะทำงาน
7	นายเจี่ยง วงศ์สวัสดิ์สุริยะ	ผอ.สำนักวิจัยฯ สอศ.		คณะทำงาน
8		ผอ.สำนักประสานและส่งเสริม ฯ สกอ.		คณะทำงาน
9		ผอ.สำนักมาตรฐาน ฯ สกศ.		คณะทำงาน
10	นางระวิวรรณ ภาคพรต	สวก.สพฐ.	081-4414543	คณะทำงาน
11	นายสุเทพ ชนะบวรสกุล	สวก.สพฐ.	089-0994411	คณะทำงาน
12	นายปรีชา หมั่นคง	สวก.สพฐ.	085-9536079	คณะทำงาน
13	นางสาวนริสา พิชัยวรุตมะ	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	081-5525582	คณะทำงาน
14	นางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	02-2804085 ต่อ 2407	คณะทำงาน
15	นายเฉลิมชัย สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	089-7843535	คณะทำงาน
16	นางวรรณพร เพียรสาระ	ผอ.สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.	089-8966950	คณะทำงาน
17	นางรจนา สินที	สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาและกิจการพิเศษ สป.	089-9656546	เลขานุการฯ
18	นางสุรีรัตน์ ต.สุวรรณ	สำนักนโยบายและแผน สพฐ.	081-3329779	ผช.เลขานุการฯ
19	นางอรุณรักษ์ พ่วงผล	สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	081-6117203	ผช.เลขานุการฯ
20	นางสาวพิมชนก มงคลรัตน์	สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาและกิจการพิเศษ สป.	086-7816886	ผช.เลขานุการฯ
21	นางสาวธนินนาท เชี่ยวชาญพานิชย์	โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สนง.ทรัพย์สินฯ	085-1777921	ผช.เลขานุการฯ
22	นางสาวอาทิสุดา ณ นคร	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ		ผช.เลขานุการฯ
23	นายนรินทร์ ตันตราธิษฐาน	สำนักวิจัย ฯ สอศ.	081-5900269	ผช.เลขานุการฯ

เครือข่ายประสานงาน

ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 6286398-99 โทรสาร 02 - 6286399

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 2885742 โทรสาร 02 - 6285335

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
173 ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 6373662 โทรสาร 02 - 2828226
www.sufficiencyeconomy.org

ภาคผนวก ก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวพระราชดำริ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ[1]

โดย ดร.ปรียานุช พิบูลสราวุธ[2]

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

---

[1] สรุปจากปาฐกถาพิเศษในการสัมมนายุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2549 ณ หอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

[2] หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และประธานคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง **เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน** ของคนไทย สังคมไทย เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรับตัวและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้

ที่น่าสนใจคือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตน *การดำรงอยู่* แปลว่า เราอยู่อย่างนี้อยู่แล้ว มีผลงานวิจัยที่ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ทำเสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พูดถึงการวิจัยหมู่บ้านในประเทศไทย มีชุดหนังสือออกมา 20 กว่าเล่ม พบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังคงอยู่อย่างพอมีพอกิน มีการดำรงอยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้วในชนบท ชนบทของไทยที่ต้องพึ่งพิงระบบนิเวศวิทยา เขายังอยู่อย่างพอเพียง มีการพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิต แบ่งกันอยู่แบ่งกันกินปัจจุบันก็มีการแลกเปลี่ยนอย่างแพร่หลาย โดยวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยน คือ เพื่อความพอเพียงยิ่งขึ้น ไม่ใช่กำไร ชาวบ้านเรียกว่า "เปลี่ยนกันกิน" ตลาดในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ขับเคลื่อนโดยกฎแห่งระบบทุนนิยม กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม การดำรงอยู่ และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนไทย สังคมไทย

ความเป็นมาของคำนิยาม "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญญของแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้น คือท่าน ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต จึงได้ริเริ่มเชิญชวนผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาร่วมกันพิจารณากลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสต่างๆ และใช้เวลาประมาณ 6 เดือน สรุปออกมาเป็น**นิยามความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** และได้อัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณาเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 และต่อมา ในปี 2546 ก็ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน โดยยึดหลักคำนิยามนี้ในการขับเคลื่อน

หลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ท่านพระราชทานคำนี้เป็นครั้งแรกในปี 2540 นั้น แท้จริงแล้ว ได้มีพระราชกระแสรับสั่งและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องความพอเพียง พออยู่

พอกิน การพึ่งตนเอง การพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน การเสียสละแบ่งปันต่างๆ มาก่อนหน้านี้ ตั้งแต่ปี 2517 ทรงมีพระราชดำรัสว่า *"...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอดี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน..."* และทรงมีพระราชดำรัสมาอย่างต่อเนื่องอีกหลายครั้ง หลายหน กระทั่งในปี 2544 มีพระราชดำรัสว่า *"มีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข"* จึงอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ **ความคิดพอเพียง** เพราะฉะนั้น การขับเคลื่อนจึงเน้นที่การทำให้เกิดการปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ ที่อยู่บนหลักความพอเพียง

บางคนยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่อง*ปลูกพืชผัก หรือการทำเกษตรผสมผสาน* นี่คือความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก จากการทำการสำรวจความรู้ ความเข้าใจของสวนดุสิตโพลล์ ในปี 2548 พบว่ามีคนเข้าใจผิดในลักษณะนี้น้อยลง โดยคนไทยประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ รู้จักเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนมากเริ่มเข้าใจแล้วว่า ไม่ใช่เรื่องการแบ่งพื้นดิน 30 : 30 : 30 : 10 ไม่ใช่เรื่องการปลูกพืช ผักสวนครัว และไม่ใช่เรื่องที่ใช้ได้เฉพาะภาคเกษตรหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจรากหญ้าเท่านั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ส่วนการตีความและนำไปประยุกต์ใช้นั้น มีแนวคิดที่หลากหลาย

คิดและปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกว่าพอเพียง

แล้วอย่างไรถึงจะเรียกว่าพอเพียง มีพระราชดำรัสองค์หนึ่งกล่าวไว้ว่า **"พูดจาก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง"** คำนิยามบอกหลักการไว้ว่า **ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น**จากทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกกระทบเข้ามา ภายในก็เปลี่ยนแปลงด้วย จะพอเพียงได้ ต้องคำนึงถึง 3 หลักการ คือคิดและทำอะไรอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ถ้าครบ 3 หลักการนี้ ถึงจะบอกได้ว่า พอเพียง ถ้าไม่ครบก็ไม่พอเพียง และการจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นได้ ต้องใช้ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม

พอประมาณคือ การทำอะไรที่พอเหมาะ พอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อม พอประมาณของแต่ละคน ในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกัน อย่างเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอิ่ม แต่บางวันก็ไม่อิ่ม ต้อง 2 จานถึงจะอิ่ม แล้วแต่เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงขณะเวลานั้นๆ ความพอประมาณสามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ **ปัจจัยภายใน** พอเหมาะกับความชอบ ศักยภาพและความสามารถของแต่ละคนหรือไม่ และ**ปัจจัยภายนอก** คือพอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่ ในหลักสัปปุริสธรรม 7 สอนไว้ว่า จะสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นได้จะต้อง รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ความพอประมาณ จึงครอบคลุมความพอเหมาะ พอควรกับทุกๆ เรื่อง

แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าพอประมาณหรือไม่ ก็ต้องรอบรู้ในข้อมูล ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีสติ และคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อความจริง ต่อหน้าที่ ต่อผู้อื่น ต้องใช้หลักเหตุหลักผลในการตัดสินใจ และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่จะทำลายความพอดี ความพอเพียงด้วย จึงต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้เกิดขึ้น

ยกตัวอย่าง จะดูหนังสือสอบ หรือเตรียมการสอบอย่างพอเพียงได้อย่างไร เตรียม 1 ชั่วโมงก่อนสอบพอไหม อย่างเราเรียนมาทั้งเทอม สมุดโน๊ตมี 5 เล่ม ต้องใช้เวลาพอประมาณกับสิ่งที่มีถึงจะสมเหตุสมผล ถ้าใช้เวลาน้อยเกินไป หรือไม่มีความขยันอดทนในการดูหนังสือ ก็ไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อาจสอบตกได้ กล่าวคือ จะดูหนังสืออย่างพอประมาณก็ต้องพอดีกับศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ ประกอบกับเนื้อหาที่เรียนมา มีเหตุมีผล ดูหนังสือที่เป็นเรื่องหลักสอดคล้องกับวิชาที่เรียน การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีทำอย่างไร คือดูหนังสือให้สอบผ่านได้ด้วย สุขภาพก็ต้องไม่ทรุดโทรม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือเอาเปรียบเพื่อนฝูง ไม่คดโกงในการสอบ เพราะฉะนั้นต้องมีความขยันอดทน ต้องใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของความคิดและการกระทำตลอดเวลา

แล้วทำไมเราต้องใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หรือลองคิดในคำถามตรงกันข้ามว่า *ถ้าเราใช้ชีวิตอย่างไม่พอเพียง*แล้วจะเป็นอย่างไร เช่น ใช้จ่ายไม่พอเพียง ดูแลสุขภาพอย่างไม่พอเพียง บริโภคอย่างไม่พอเพียง ทำงานอย่างไม่พอเพียง มากไป น้อยไป หรือนักศึกษาดูหนังสืออย่างไม่พอเพียง การใช้ชีวิต การปฏิบัติตนอย่างไม่พอเพียง น้อยเกินไป มากเกินไป ไม่พอดี พอเหมาะ พอควรกับความสามารถของเรา กับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม มันส่งผลกระทบอะไรบ้างให้กับตัวเราเอง ส่งผลกระทบอะไรบ้างให้กับคนรอบข้าง กระทบกับสังคม กระทบกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลถึงอนาคตของตนเองและสังคม

ยกตัวอย่าง การทานข้าวแบบพอเพียงเป็นอย่างไร คือ ให้อิ่ม*พอประมาณ* เพราะเรารู้ว่าถ้าอิ่มมากเกินไป อึดอัด ถ้าอิ่มน้อยเกินไป ก็ยังหิวอยู่ แต่ว่าอิ่มอย่างเดียว เป็นเรื่องเพียงแค่ปริมาณยังไม่พอเพียง ไม่สมดุล ต้องสมดุลด้านคุณภาพด้วย บริโภคอย่างไม่พอเพียง เช่น รับประทานไขมันมากเกินไป หรือว่าอาจจะบริโภคสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับร่างกาย เช่น ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ต่างๆ เพราะฉะนั้นความพอเพียงในการบริโภค ไม่ใช่เฉพาะปริมาณเท่านั้น *คุณภาพ*ด้วย ถึงจะบอกได้ว่า เราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สมดุลจริงๆ

หรือยกตัวอย่าง สินค้าที่สุภาพสตรีในกรุงเทพมหานคร ต้องการอยากซื้อมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ ทีวีจอแบน เราจะลองเปรียบเทียบระหว่างผู้บริโภคที่ซื้อทีวีจอแบนแบบพอเพียงกับผู้บริโภคที่ซื้อทีวีจอแบนแบบไม่พอเพียง จะซื้อทีวีจอแบนแบบพอเพียงได้อย่างไร สมมุติว่าสุภาพสตรีท่านหนึ่ง คุณวิไล ที่บ้านคุณวิไลทีวีเครื่องเก่าเสีย จอเสื่อม ดูไม่ได้ หรือพอดูได้บ้างแต่จอเสื่อม ดูแล้วเสียสายตา คุณวิไลมีรายได้เพียงพอที่จะสามารถซื้อได้ ไม่ต้องผ่อน หรือผ่อนได้แต่ไม่ถึงกับเดือดร้อน กระเหม็ดกระแหม่ คุณวิไลมีความสามารถที่จะทำความเข้าใจรีโมทต่างๆ ของทีวีจอแบนได้ ซื้อมาเสร็จ ก็อาจจะยกทีวีเครื่องเก่าให้ญาติพี่น้องหรือก็อาจจะไปบริจาคที่วัดเป็นการกุศล คนเอาไปใช้ต่อได้ อย่างนี้พอเพียง เพราะไม่ได้เบียดเบียนตัวเอง ไม่ได้เบียดเบียน

ผู้อื่น ของที่เคยใช้อยู่ก็เอาไปบริจาค เกิดประโยชน์กับผู้อื่นได้ มีการแบ่งปันเพราะว่ามีเครื่องใหม่ เครื่องเดียวก็***พอ***แล้ว

แต่ถ้าเกิดสมมุติว่า เพื่อนคุณวิไลชื่อคุณพิไร คิดว่า เอ๊ะ! เพื่อนเรามีทีวีจอแบน เรายังไม่มี ทำอย่างไรดีล่ะ เงินเก็บ เงินออม ก็ไม่มี ทีวีที่บ้านก็ยังดีอยู่ แต่ไม่ได้ เดี๋ยวกลัวน้อยหน้า ก็เลยไปรูดเครดิตการ์ด แล้วก็ต้องมานั่งผ่อนส่ง 6 เดือน แล้วต้องกระเหม็ดกระแหม่ในการใช้เงินแต่ละเดือน เพราะว่าต้องไปผ่อนทีวี เพียงเพื่อให้มีทีวีจอแบน ให้คุยกับคุณวิไลได้ ส่วนทีวี ที่มีอยู่ก็ยังใช้ได้ ในบ้านเลยมีทีวี 2 เครื่อง เลยกลายเป็น เกินพอจนเกะกะ และถ้าเปิดทีวีพร้อมกัน 2 เครื่อง ก็ต้องเสียค่าไฟเพิ่มและไม่ประหยัดพลังงานด้วย

เพราะฉะนั้น จะวิเคราะห์ ความพอเพียงไม่พอเพียง รายจ่ายพอประมาณไหมกับรายได้ มีข้าวของเพียงพอไหมกับการใช้สอย การใช้จ่ายมีเหตุมีผลหรือเปล่า ซื้อเพราะอะไร เพราะจำเป็น หรือเพราะเอาอย่างผู้อื่น แล้วมีภูมิคุ้มกันไหม เงินทองก็ไม่มี ต้องไปผ่อนส่งอีก ซื้อมาเสร็จแล้ว ได้ใช้หรือไม่ ในระยะยาว คุ้มค่าหรือไม่ สามารถนำหลักพอเพียงไปใช้เบื้องต้นในการวิเคราะห์ พฤติกรรมต่างๆ ได้

เช่น การผลิตสินค้า OTOP แบบพอเพียง กับ OTOP แบบไม่พอเพียง ก็สามารถใช้หลัก 3 ห่วงในการวิเคราะห์ การพัฒนาสินค้า OTOP นั้น พอประมาณไหมกับศักยภาพของคนในชุมชน เป็นการต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่หรือเปล่า หรือว่าคนในชุมชนต้องมาเรียนรู้ใหม่หมดในการผลิต แล้วที่ผลิตนี้มีเหตุผลอะไร ผลิตเพราะว่า เจ้าหน้าที่ส่วนกลางบอกให้ผลิต หรือผลิตเพราะว่ามีของดีอยู่แล้วอยากต่อยอดออกมาพัฒนาให้เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันของการผลิตสินค้านั้น มีการวางแผนเรื่องวัตถุดิบอย่างรอบคอบหรือไม่ มีการวางแผนเรื่องตลาดอย่างดีไหม ไม่ใช่ว่าผลิตออกมา เสร็จแล้ว ขายก็ไม่ได้ ผลิตออกมาเสร็จแล้ว ขายได้ แต่ไม่มีวัตถุดิบ ไม่มีการวางแผนจัดการที่ดี ก็ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี เพราะฉะนั้น การผลิตสินค้า OTOP ก็มีทั้งแบบพอเพียงและ ไม่พอเพียง ใช้หลัก 3 ห่วง พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ในการวิเคราะห์ได้เช่นกัน

เงื่อนไขสร้างความพอเพียง

เงื่อนไขและปัจจัยที่จะทำให้การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการแต่ละอย่าง นำไปสู่ความพอเพียงหรือไม่พอเพียง ในคำนิยามซึ่งได้พระราชทานมาก็ระบุชัดเจนว่าต้องอาศัยความรู้ คู่กับคุณธรรม

เงื่อนไขความรู้ คือความรอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวัง ในการนำเอาหลักวิชาการมาใช้ กล่าวคือ จะเอาหลักวิชาการมาใช้ ต้องรู้จริง รอบรู้ ไม่เอามาทดลองใช้อย่างงูๆ ปลาๆ เพราะจะมีโอกาสพลาดสูง ถ้ารู้จริงแต่ไม่รอบคอบ ก็ไม่ได้อีก หลายครั้งที่เกิดไม่พอเพียง มาจากความไม่รอบคอบ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง OTOP การวางแผนการผลิต ถ้าไม่รอบคอบตั้งแต่ต้นทาง คือเรื่องวัตถุดิบจนกระทั่งถึงปลายทาง คือการทำการตลาด และจัดส่งสินค้า มีโอกาสที่จะนำไปสู่ความไม่พอเพียงได้อย่างมาก

แต่ความรู้อย่างเดียวไม่พอที่จะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นได้ ต้องมี**คุณธรรม**ด้วย คนที่คิดว่าตัวเองฉลาดแต่ไม่มีคุณธรรม ไม่ใช่คนที่ฉลาดจริง เพราะผลของการกระทำของเขาที่อาจจะเห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น คดโกง ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง เวลาทำการงานภารกิจ จิตแส่ส่ายไม่ตั้งมั่น ไม่มีสมาธิ ทำอะไรก็ไม่รอบคอบ ไม่ใช้ปัญญาคิดพิจารณาแยกแยะเหตุและผลต่างๆ ให้ถี่ถ้วน สุดท้ายก็ส่งผลทางลบกับตัวเขาเองในที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่มีสติปัญญาจริง จะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม รู้ผิดถูกชอบชั่วดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลทั้งทางกาย วาจา และทางความคิด และจิตต้องตั้งมั่นเป็นหนึ่งเป็นสมาธิจดจ่ออยู่กับภารกิจการงานที่ทำ งานจึงจะออกมามีคุณภาพ และนำไปสู่การสร้างความพอเพียงได้อย่างแท้จริง

คุณธรรมนี้ มี 2 ช่วง เริ่มจากการต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีคุณธรรม แต่ละบุคคลจะต้องมีสำนึกในคุณธรรม คิดละชั่ว ประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ *ซื่อสัตย์สุจริต*ไม่ใช่หมายความแต่เพียงไม่คอรัปชั่นเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น เวลาจะซื้อของ ถ้าซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ก็จะรู้ว่าจริงๆ แล้วจำเป็นหรือเปล่า มีรายได้เพียงพอไหม จะซื่อสัตย์ต่อตัวเองได้ ก็ต้องรู้จักตัวเองก่อน รู้ว่าเรามีรายได้แค่ไหน สถานะอย่างเราทำอะไรได้บ้าง อันนี้จำเป็นไหม แล้วก็มีความรอบรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ

อย่างที่สอง คือการมีคุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติและการดำเนินชีวิต คือต้องมีความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ คุณธรรมข้อนี้เป็นข้อยืนยันว่าเมื่อนำ*หลักพอเพียง*ไปใช้ จะไม่เป็นการย่ำอยู่กับที่ แต่กลับจะนำไปสู่ความก้าวหน้าพร้อมกับความสมดุลเป็นขั้นเป็นตอน เช่น ในการบริหารธุรกิจ ถ้ามีความขยันหมั่นเพียร อดทน พัฒนาองค์กร พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีความรอบคอบในการดำเนินการ ธุรกิจการงาน ชีวิตก็จะก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นตอน

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในคำนิยามคืออะไร พระปฐมบรมราชโองการ "เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" การจะทำอะไรก็ตาม**ประโยชน์ก็ต้องเกิด ความสุขก็ต้องมี** แต่เวลาพูดถึงการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น จะสร้างความสุขให้เกิดขึ้น กับครอบครัว กับชุมชน กับองค์กรกับประเทศชาติ บางครั้งคำนิยามก็อาจจะต่างกัน แล้วประโยชน์สุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะวัดได้จากที่ไหน ก็ต้องพิจารณาจาก**เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือมุ่งให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง**ในด้านต่างๆ กล่าวคือ ต้องก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน

ทำไมเราจำเป็นต้องมีพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง หรือมีภูมิคุ้มกัน หลักพุทธมองโลกว่า ทุกอย่างเป็นอนิจจัง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะรู้ได้อย่างไรว่า ถ้าเราออกจากห้องนี้เดินออกไปข้างนอกจะไม่ถูกรถชน ถ้าเราไม่มีเงินเก็บออมหรือการทำประกันสุขภาพเตรียมไว้ในยามจำเป็น ก็จะเกิดปัญหาจนถึงกับเกิดวิกฤตในชีวิตได้ ฉะนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ

ต้องพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อวางแผนรองรับ และรักษาสมดุลได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย **สมดุลแปลว่าสมดุลทั้งปัจจุบันและอนาคต** วันนี้พอเพียงยังไม่พอ พรุ่งนี้ต้องพอเพียงด้วย คือ **ต้องมีความเพียรอย่างต่อเนื่องที่**จะรักษาความสมดุลให้ได้อย่างสม่ำเสมอ ความเพียรในข้อปฏิบัติมรรค 8 นั้น หมายถึง ความเพียรที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง เพียรที่จะละความชั่วที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้น้อยลงจนหมดไป เพียรที่จะทำความดีที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้ดียิ่งๆ ขึ้น

สมดุลในด้านไหนบ้าง คำนิยาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่าต้องสมดุลทั้งทางด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม/ค่านิยม ประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง หรือ ความพอเพียงอย่างสมบูรณ์จริงๆ จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อเราสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน คือทางด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม/ค่านิยม/ความเชื่อ การก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลในแต่ละย่างก้าว จะทำให้เกิดความพอเพียงในที่สุด

แม้แต่หลักการในการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ บริษัทก็ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใสของการทำบัญชี ภาษาอังกฤษเรียกว่า Corporate Good Governance หรือ CG มีการตรวจสอบภายใน มีการดูแลผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน อันนี้เป็นเพียงแค่เรื่องเศรษฐกิจ หรือการมีความรับผิดชอบขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม หรือ CESR (Corporate Environmental and Social Responsibility) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกบริษัทควรมี แต่ CESR ก็ยังแคบกว่าพอเพียง เพราะถ้าเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ก็ต้องคำนึงถึงอีก 4 ด้านพร้อมๆ กันอย่างสมดุล คือ ด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

หลายองค์กรธุรกิจเอกชนได้ทำ CESR โดยบอกว่า กำไรก่อนแล้วจะคืนกำไรสู่สังคม แต่ถ้ามีการบริหารจัดการธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในระหว่างการจัดซื้อ การผลิต การทำงาน การหากำไร ต้องเป็นไปอย่างสมดุล คือไม่เบียดเบียนสังคม ไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อผู้อื่นในสังคม ถ้าแบ่งปัน ช่วยเหลือสังคมด้วยก็ยิ่งดี และที่สำคัญต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ทำอย่างไรจะแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น การผลิตสินค้า ตั้งราคาเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ สินค้าเป็นภัยต่อผู้บริโภคหรือไม่ เช่น มีข่าวออกมาแล้วว่า มีสารโลหะตกค้างในเครื่องสำอางค์ที่มีชื่อเสียง ที่พิสูจน์ได้แล้วประมาณ 5 ยี่ห้อ ระหว่างการผลิต ถ้าไม่มีความรอบคอบ ทิ้งสารตะกอนตกค้างเอาไว้ ก็ถือว่าไม่ดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียง เพราะไม่ก้าวหน้าไปอย่างสมดุล แต่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่มีความรอบคอบ ระหว่างการผลิต ทิ้งสารตะกอนตกค้างเอาไว้ ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ก็ถือว่า ไม่พอเพียง

สมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล ก็หมายถึงการดำรงชีวิตโดยรายได้สมดุลกับรายจ่าย เราจะใช้จ่ายอย่างพอเพียงได้อย่างไร รายจ่ายพอประมาณกับรายได้ไหม มีเหตุมีผลคือว่าใช้ของ เพราะจำเป็น หรือฟุ่มเฟือย การใช้เงินอย่างสมดุล ต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยคือออมบ้าง การซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการในบริษัทก็เป็นภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นสมดุลทางเศรษฐกิจ คือ ทำอย่างไรจะรักษาสมดุลรายรับรายจ่าย มีเงินออม มีประกันด้วย เพราะฉะนั้นอย่าง กทม. ธ.ก.ส. และองค์กรอื่นๆ อีกมากมายเขาสนับสนุนการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เขาบอกว่าเพื่อชีวิตที่พอเพียง อันนั้นเป็นเครื่องมือ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย คุณจะได้รู้ว่า แต่ละเดือนคุณใช้เงินอย่างไร พอเพียงไหม การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือเพื่อให้คุณใช้ชีวิตอย่างพอเพียงหรือว่าสมดุล

ยกตัวอย่าง การสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่าย ก็อาจจะต้องทำบันทึกรายรับรายจ่าย บัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ดูว่า การใช้จ่ายสมดุลไหม ใช้จ่ายมากเกินกว่ารายรับหรือไม่ และต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย หมายความว่าต้องมีเงินออม มีหลักประกันต่างๆ ในหลายโรงเรียน ครูฝึกให้เด็กเริ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพราะอยากให้เด็กได้รู้ว่า พ่อแม่มีรายได้มาจากไหน เวลาจะใช้เงินแต่ละบาท แต่ละสลึง จะได้ตระหนักถึงความเหนื่อยยากของพ่อแม่ในการหาเงินมา เรื่องนี้ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก

แต่ความสมดุลด้านเศรษฐกิจ ความพอเพียงในการใช้เงินทอง ไม่เพียงแต่ดูสมดุลของบัญชีรายรับ รายจ่ายเท่านั้น การใช้จ่ายอย่างพอเพียง คือต้องคุ้มค่า สร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้น บางท่านบอกว่าพอเพียงคือประหยัด แต่ประหยัดไม่ได้บอกว่า ตระหนี่ถี่เหนียว คำว่าทางสายกลาง หมายความว่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้เงินเกินตัว แต่ก็ไม่ใช่ว่าประหยัด จนไม่ใช้จ่ายเงินเลยก็ไม่ถูกต้องอีก การใช้จ่ายแบบทางสายกลางก็คือว่า การใช้เงินอย่างเหมาะสมกับอัตภาพของเรา ศักยภาพของเรา รายได้ของเรา และเหมาะสมกับสถานการณ์ ความจำเป็นรวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย

การพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทุกขณะ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ เราไม่รู้ว่าพรุ่งนี้ดอกเบี้ยจะขึ้นเท่าไร ราคาน้ำมันขึ้นลงตลอดเวลา รายได้ของเราก็อาจจะขึ้นลงด้วย เราอาจจะต้องออกจากงาน เศรษฐกิจพอเพียงบอกว่า ไม่ใช่สมดุลหรือคิดเฉพาะวันนี้เท่านั้น พรุ่งนี้ มะรืนนี้ เดือนข้างหน้า ปีข้างหน้า มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะฉะนั้นต้องพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ก็นำมาสู่เรื่องกลยุทธ์เรื่องการออม เรื่องการสร้างหลักประกันทางสังคมต่างๆ

สมดุลทางด้านสังคม ถ้าจะบอกได้ว่าเราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เราก็ต้องมีความสมดุลทางด้านสังคมด้วย เช่น ต้องไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้รักสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ในสังคมต้องไม่มีใครเอารัดเอาเปรียบกัน ทุกคนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ การใช้จ่ายเงินทองเมื่อสมดุลทางเศรษฐกิจก็ต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายเพื่อสร้างสมดุลทางสังคมให้เกิดขึ้นด้วย ถึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความสมดุลทางสังคมต้องเริ่มจากการให้ **คนที่พอแล้วจะรู้จักการให้** รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ แบ่งปัน คนที่ได้รับการแบ่งปันก็จะนึกถึงบุญคุณของผู้ให้ มีความรู้สึกเป็นมิตร หากขัดสน

จนคิดจะแย่งชิงจากผู้อื่นในสังคมก็จะระงับยับยั้งชั่งใจไว้ได้ ผู้ให้ก็จะมีความสุขจากการให้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ สร้างความสมดุล ให้เกิดขึ้นในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นได้ในสังคม ชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ ในชุมชนจึงต้องมีความสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ชุมชนต้องมีการแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกันเวลาตกทุกข์ได้ยาก

สมดุลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เช่น ไม่ตัดไม้ทำลายป่า เราจำเป็นต้องรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม เพราะทุกอย่างที่เราเป็น เราใช้ เรามี มาจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้าเราไม่รักษาไว้ให้ใช้ได้นานๆ เราจะอยู่อย่างไร เราต้องเห็นความจำเป็นของการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล ไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน องค์การสหประชาชาติรณรงค์ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายความว่าการพัฒนาต้องสามารถทำให้คนรุ่นต่อไปดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระดับเดียวกันกับคนรุ่นปัจจุบัน แต่ใน ความเป็นจริงเราทำได้ไหม ในปี พ.ศ.2504 ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาฯ เรามีป่าไม้ครอบคลุม ทั่วประเทศประมาณ 74 เปอร์เซ็นต์ ในการประเมินแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ตอนนั้นป่าไม้เหลือเพียง 23 เปอร์เซ็นต์ เขาทำลายป่าไปหมดแล้วประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

หลักเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้คำนึงถึงว่า ในการใช้จ่าย หรือดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของแต่ละคน แต่ละองค์กรนั้น ให้พยายามรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นในคราวเดียวกันด้วย จึงจะเรียกได้ว่า พอประมาณกับทรัพยากรที่มีอยู่ บนพื้นฐานของความรอบคอบตามหลักวิชาการ และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้วย ระหว่างการผลิต ถ้าทำลายสิ่งแวดล้อม ก็ถือว่าไม่มีการผลิตอย่างพอเพียง จะรอบอกว่ากำไรก่อน ค่อยคืนกำไรนั้นสู่การปลูกป่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ไหม ไม่ได้ ระหว่างการผลิตก็ต้องรักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

ยกตัวอย่างในระดับบุคคล ในชีวิตของเราจนกระทั่งเราเรียนจบหรือแม้แต่ออกไปทำงานแล้ว เราเคยคิดบ้างไหมว่า การใช้ชีวิตของเราใช้กระดาษจำนวนมาก กระดาษมาจากต้นไม้ เราใช้ต้นไม้ไปกี่ต้น และในทางกลับกัน เราเคยปลูกต้นไม้กี่ต้นในชีวิตของเรา หลายองค์กร หลายโรงเรียน มีกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อพ่อ เพื่อร่วมรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม แต่ที่สำคัญคือต้องสร้างจิตสำนึกให้รู้ก่อนว่าทำไมต้องปลูกต้นไม้ ต้องเข้าใจก่อนว่า ต้นไม้ให้อะไรกับมนุษย์บ้าง ออกซิเจนที่เราสูดอากาศ มาจากไหน เบื้องต้นก็มาจากต้นไม้ ทุกคนเคยเรียนจากวิชาชีววิทยาเบื้องต้น

มีโฆษณาของหน่วยงานหนึ่ง เริ่มจากเด็กไปเก็บขวดน้ำเปล่า รวบรวมแล้วเอาไปขาย แล้วก็ได้เงินมาไปซื้ออาหาร ไปให้คุณปู่คุณย่า แล้วบอกว่า เด็กใช้ชีวิตพอเพียง กิจกรรมต่างๆ นี้ เสริมสร้างสมดุล ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เริ่มจากให้รู้จักการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเริ่มจาก การจัดการขยะ แม้แต่ขวดน้ำ ถ้าเรามองเป็นขยะ เราก็โยนทิ้ง ถ้าเรามองเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เอามาล้าง เอาไปเก็บรวบรวม เอาไปขาย ก็เป็นการเสริมรายได้ เพิ่มเงินค่าขนมให้กับเด็ก ทุกสรรพสิ่งมีค่าหมด อยู่ที่การที่เรามองโลก

มีโรงเรียนหนึ่งเป็นเครือข่ายโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย อยู่ที่ระยอง เขาทำกิจกรรมเสริมสร้างให้เด็กรักสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นที่เด็กก่อน ฝึกให้ใช้สิ่งของอย่างให้เห็นคุณค่า สร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เกิดขึ้น มีการจัดการโดยให้เด็กนับชิ้นขยะที่ออกมาจากห้องเรียนทุกวัน แล้วมีตารางเปรียบเทียบของทุกห้องเรียน ทุกชั้นเรียนในโรงเรียน แล้วแยกประเภทด้วย เพราะฉะนั้น เด็กเขาก็จะเริ่มรู้ว่า เขาควรใช้กระดาษ 2 หน้าเสร็จแล้วเขาก็ฝึกเก็บกระดาษไปชั่งขาย มีกิจกรรมในการรีไซเคิลขยะต่างๆ การปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก และผู้ใหญ่ก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง

เรื่องสุดท้าย***สมดุลด้านวัฒนธรรม*** หากศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องวัฒนธรรมจะพบว่า พระองค์ทรงเน้นย้ำมาโดยตลอดให้ปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ที่สืบทอดต่อกันมา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีกระแสโลกาภิวัตน์ถาโถมเข้ามา การเสริมสร้างความพอเพียงทางวัฒนธรรม จะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม ที่จะทำให้เด็กไทย คนไทย มีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และพัฒนาตนเอง มีความแกร่งในความเป็นไทย เข้าใจในความเป็นสากลเพื่อให้อยู่รอดได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

การปลูกฝังให้เด็กเยาวชน โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ๆมีภูมิคุ้มกันที่ดี และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางด้านวัฒนธรรม ภายใต้โลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ มีความภูมิใจในความเป็นไทย เด็กควรจะต้องรู้จักรากเหง้า ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของตนเอง ของครอบครัว ของสังคมไทย และของชาติ ของประเทศ รู้ที่มาที่ไป เหตุผลของการมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนไทยให้มีความสามัคคี จะได้รักชาติ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในชาติตน คิดถึงบุคุณของผืนแผ่นดินไทย ตลอดจนรู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่นๆ ที่ไหลเข้ามาสู่ตนในยุคโลกาภิวัตน์ได้ว่าอะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ อะไรเหมาะสมพอประมาณกับการใช้ชีวิตของแต่ละคนในสังคมไทย อะไรควรทำตาม อะไรควรละเว้น

หลักคิดเรื่องวัฒนธรรมพอเพียงจะทำให้คนไทย ชาติไทย สามารถยืนอยู่ได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีสื่อข้อมูลต่างๆ ถาโถมเข้ามาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้น เราจะอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เราต้องมี***รากเหง้า*** ต้นไม้ที่จะสามารถต้านรับลมที่พัดมาแรงๆ ได้ โดยไม่ล้ม รากแก้วต้องหยั่งรากลึกลงไป ถ้าเป็นต้นหญ้าต้นอ้อลมพัดมาแรงทีเดียวก็ล้มเลยเพราะมีแค่รากฝอย ประเทศชาติจะอยู่ได้ เราต้องมีราก รากเหง้า รากแก้ว รากฝังลึกลงไป ซึ่งสิ่งนี้ก็คือความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย

เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสังคม เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยส่วนมากแล้วมักจะเหมือนกันทั่วโลก แต่เรื่องวัฒนธรรม เอกลักษณ์ไทยของเรา ไม่มีใครแย่งชิงไปจากเราได้ เราจะเป็นคนไทยที่มีศักดิ์ศรีได้ เราต้องรู้ถึง ที่มาที่ไปของความเป็นชาติไทย รู้จักประวัติศาสตร์ชาติไทย รู้จักของที่มีค่า

ของชาติไทย อันได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่คำสอนฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างกลมกลืน และพระธรรมเป็นคำสอนที่มีค่าที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้คนไทยสามารถอยู่อย่างพอเพียงมาโดยตลอด และอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนา ต่างชาติพันธุ์ ต่างวัฒนธรรม ได้อย่างสันติสุข

โดยสรุปแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ได้ทุกเรื่อง OTOP แบบพอเพียงก็มี แบบไม่พอเพียงก็มี กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ก็เช่นเดียวกัน แบบพอเพียงก็มี แบบไม่พอเพียงก็มี เราต้องวิเคราะห์ว่าการดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความพอเพียงหรือเปล่า **วัดที่เหตุ** ใช้ความรู้กับคุณธรรมในการตัดสินใจ และการดำเนินการหรือเปล่า ใช้ความรู้ทางหลักวิชาอย่างรอบรู้ รอบคอบหรือไม่ ความคิดและการกระทำอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ไม่เบียดเบียนกัน มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันหรือไม่ **วัดที่วิธีปฏิบัติคือความพอเพียงโดยตรง** ทำแบบพอประมาณ กับทรัพยากร ทุน ศักยภาพ ภูมิสังคม หรือไม่ มีเหตุมีผลไหม มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงไหม และสุดท้ายวัดที่ผลว่ามีการจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่างสมดุล และความสามารถที่จะพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านไหม

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น

ทฤษฎีใหม่มี 3 ขั้น ส่วนมากเวลาคนพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง มักจะนึกถึงทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยเฉพาะด้านเกษตรเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้ว ทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นตัวอย่างภาคปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เทียบได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เป็นการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อแต่ละคนจะได้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เวลาพูดเรื่อง ทฤษฎีใหม่ ส่วนมากมักจะคิดถึงตัวอย่าง*เกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1* ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ทฤษฎีใหม่ในภาคเกษตร ในชนบท เพราะเกษตรกรมีพื้นดิน เขามีน้ำ ทั้งน้ำฝน ทั้งน้ำบาดาล ทั้งน้ำบ่อ เขามีพืชพันธุ์ที่เขาปลูกในผืนดินของเขา เขามีสัตว์เลี้ยงต่างๆ จึงเป็นตัวอย่างในการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างยั่งยืน เพราะเป็นการจัดการอย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และนำความสุขมาให้ด้วย

ในกรณีคนอาศัยอยู่ในเมือง ก็มีงานวิจัยโดยคณะอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ เรื่องการใช้ชีวิตพอเพียงของคนในเมือง โดยมีตัวอย่างวินมอเตอร์ไซด์ แม่ค้าขายผักในตลาด คนต่างๆ เหล่านี้สามารถใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้ ยกตัวอย่างเช่น แม่ค้าขายผักในตลาดในเมือง ก็สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงได้ โดยแม่ค้าแต่ละคนรักษาความสมดุลทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาว่า ซื้อมาเท่าไรมีต้นทุนเท่าใด การตั้งราคาสินค้าก็ไม่ให้ต่างกันมากนักกับรายอื่นๆ ในตลาดเดียวกัน ไม่สูงเกินไปและไม่ต่ำเกินไป ให้พอมีกำไรและเงินออมบ้างพอประมาณ บางส่วนเก็บไว้สำหรับซื้อผักพรุ่งนี้ บางส่วนเก็บไว้ใช้เกื้อกูลแบ่งปันสังคม ด้านสังคม แม่ค้าขายผักส่วนมาก ไม่ใช่ขายเฉพาะตัวเอง คนเดียวก็มีเพื่อนขายผักด้วยกัน ไม่เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบแม่ค้าคนอื่น บางทีก็ปรึกษา

หารือกัน บางคนไปซื้อผักจากที่หนึ่งมาถูก ซื้อมาแล้วก็แบ่งปันกันขาย เพราะว่าบางคนอาจจะไปได้ต้นหอมอีกที่หนึ่งมาถูกก็ได้ เขาก็มีกลุ่มของเขา

การรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ก็โดยทำการค้าขายโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เลือกซื้อขายสินค้าที่สะอาด ปราศจากสารเคมีตกค้าง หมั่นรักษาความสะอาดของสินค้า ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสถานที่ตั้งขาย ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ไม่ใช่ว่าผักเสียแล้วก็เด็ดทิ้งโยนลงไปเลยบนถนนหนทาง มีการจัดการอย่างดี เก็บขยะอย่างดี เก็บไว้เพื่อเอาไปทำปุ๋ย ส่งให้กับเจ้าของสวนผักต่างๆ ในการรักษาสมดุลทางวัฒนธรรม แม่ค้าอาจรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม และรักษาสาธารณสมบัติในพื้นที่ที่ตนอยู่อาศัยมานานเอาไว้ อย่างนี้ จึงกล่าวได้ว่า แม่ค้าขายผักก็พึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สมดุล 4 ด้านได้ด้วย เป็นการดำเนินชีวิตตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 2 เทียบได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เป็นการร่วมมือรวมกลุ่มกันของคนที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้แล้วในระดับต่างๆ เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ต่างๆ ธนาคารโคกระบือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มผลิตแม่บ้านต่างๆ เป็นต้น ยกตัวอย่าง แม่ค้าในตลาดอาจจะหารือกับแม่ค้าคนอื่นๆ หาแหล่งสินค้าร่วมกัน รักษาความสะอาดของสถานที่ร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างกันมากขึ้น

การรวมกลุ่มกันต่างๆ จะทำให้เกิดความสามัคคีขึ้น ในระดับท้องที่ที่ไม่ใช่เฉพาะชนบทเท่านั้น ในตลาดก็สามัคคีกัน เวลารวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ก็เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะต้องอดทนต่อการกระทบกระทั่งกัน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน เมื่อเราเรียนรู้ว่า ใครเก่งอะไร ใครไม่เก่งอะไร ก็จะเกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปันประสบการณ์ ปันสิ่งที่เราสามารถทำได้ดี แบ่งปันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ ให้กำลังใจก็เป็นการแบ่งปัน ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้น นี่เป็นการสร้างชุมชน สร้างองค์กร สร้างกลุ่ม ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน ในสังคม

ยกตัวอย่าง กองทุนสัจจะออมทรัพย์ที่ดีในแต่ละชุมชน ต้องมีกองทุนสวัสดิการ แล้วไม่ใช่สวัสดิการ เฉพาะสมาชิกของกองทุนเท่านั้น ต้องแบ่งส่วนหนึ่งช่วยเหลือคนในชุมชนที่ยังยากจนขาดแคลน ที่ยังไม่พอเพียง ยังพร่องอยู่ คนในแต่ละชุมชนจะรู้เองว่าใครเป็นคนจนในชุมชนของเขา ภาครัฐจากข้างนอกเข้าไปบอกไม่ได้ว่าต้องแบบนี้ถึงจะจน แต่ละภูมิประเทศ แต่ละภูมิสังคม สภาพความยากจนจะแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นชุมชนที่พอเพียง ก็วัดที่การมีกองทุนสวัสดิการที่แบ่งส่วนหนึ่งมาดูแลคนยากคนจน คนด้อยโอกาส ในสังคมนั้นด้วย ถึงจะบอกได้ว่าชุมชนนั้นได้สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 เป็นความร่วมมือกันในระดับเครือข่าย หรือเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือออกไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เครือข่ายสันติอโศก หรืออย่างการสร้างเครือข่ายข้าว สำนึกรักบ้านเกิดของดีแทค เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อย่างที่จังหวัด

บุรีรัมย์ผลิตข้าวปลอดสารพิษ นำมาแลกเปลี่ยนสินค้ากับเครือข่ายยมนาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือชุมชนอาจจะมีการแลกเปลี่ยน ทำงานร่วมมือกันกับองค์กรธุรกิจเอกชน บริษัทน้ำมัน บริษัทต่างๆ มูลนิธิ ภาครัฐ เป็นความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม องค์กรต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าหรือ ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3

ยกตัวอย่าง เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เพราะเขื่อนป่าสักฯ ทำให้น้ำไม่ท่วม กทม. นั่นคือ ด้านผล น้ำไม่ท่วม กทม. อุตสาหกรรมก็ใช้น้ำได้ ภาคเกษตรก็ใช้น้ำได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย เกิดความสมดุลหลายๆ ภาคส่วน ด้านเหตุ คือ กระบวนการสร้างเขื่อนก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียง กว่าจะสร้างเขื่อนนี้เสร็จ ก็ผ่านหลายรัฐบาล และใช้งบในการสร้างถูกมากเปรียบเทียบกับเขื่อนอื่นๆ เมื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหน่วยลูกบาศก์เมตรแล้ว และก็เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ผู้คนในพื้นที่ๆ ถูกโยกย้ายไปก็ไม่กลับมาประท้วง มีหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือในการหาที่ดินใหม่ให้กับเขาอย่างยุติธรรม รัฐบาลรับช่วงต่อการก่อสร้างกันมาอย่างสามัคคีไม่ยกเลิกโครงการกลางคัน นักวิชาการด้านต่างๆ ก็มาช่วยกันให้เกิดความรอบคอบในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านป่าไม้ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างๆ **เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จึงถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า**

ทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น จึงเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทั้งหมดต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาคนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง

หลักพอเพียงเป็นหลักการพัฒนาคน

หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการพัฒนาคน เป็นเรื่องการพัฒนามนุษย์ ซึ่งในวโรกาสที่ท่านโคฟี่ อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมกราบบังคมทูลถวายรางวัลเกียรติยศ **"รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์"** เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 เป็นครั้งแรกที่ องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้มีรางวัลนี้ขึ้นมา แล้วก็เป็นครั้งแรกที่ได้มีการมอบให้กับบุคคลในโลก ก็คือ ถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีการกล่าวถึงเหตุผลทำไมถึงมอบรางวัลนี้ คำกล่าวนี้ ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Citation ซึ่งมีอยู่ 3 ท่อน โดยท่อนกลางกล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า

"ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจศีล อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกจึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา"

*"ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ทรงแบ่งแยก สถานะ ศาสนา ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎร และพระราชทานแนวทางการดำรงชีพ เพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถ**พึ่งพาตนเองได้**อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน"*

เลขาธิการโคฟี่ อันนัน ได้ถอดความหมาย ของพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า "เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ออกมาว่า ทำให้คนไทย ทุกคนหรือส่วนมากสามารถดำรงชีวิตได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาคน เพราะเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อเรื่องความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่งคั่ง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการใช้คุณธรรมนำความรู้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการพัฒนาคน ไม่ใช่เรื่องการสร้างตึก ไม่ใช่เรื่องการพัฒนาถนน เพราะคนที่เป็นผู้ที่สร้างสิ่งแวดล้อมของเขาให้เกิดความพอเพียงได้ ด้วยการรักษาความสมดุลในชีวิตของแต่ละบุคคล แต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเรื่องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ และสำคัญที่สุดมีการอนุเคราะห์แบ่งปันผู้อื่น มีศีลธรรม ไม่ก่อความเดือดร้อน เบียดเบียน เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และมีการฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้มีจิตเป็นสมาธิ ตั้งมั่นเป็นหนึ่ง เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และใช้สติปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อแต่ละคนมีคุณภาพที่ดี ก็เป็นการพัฒนาชุมชน สังคมให้ดีไปด้วยเช่นกัน

การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติและใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอยู่อย่างพออยู่พอกิน อุ้มชูตัวเองและครอบครัวได้โดยไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมพอเพียง และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณารับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุล

ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ ครูต้องโดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาฯไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ นั้น อาจจะใช้วิธี **"เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา"** ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวคิดที่สามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน การสำรวจทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ

ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ดูว่า ในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหา ที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคีกันในกระบวนการหารือ

หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณาดูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่างๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ

(ให้เด็กรู้หน้าที่ของตน ในระดับบุคคล)/ ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนับขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่นๆ ในโรงเรียน) / ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกรอบๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย

กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญคือต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อน จนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่นๆ ในสังคมได้ต่อไป

การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม พัฒนาคนให้เขารู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการ แต่กิจกรรมก็ยังดำเนินอยู่ อย่างนี้เรียกว่า มีภูมิคุ้มกัน

การค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรม ในการสร้างความเข้าใจภายในวงการศึกษาว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่างๆ บูรณาการเข้ากับทุกสาระเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนการคำนวณที่มีความหมายในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หรือบูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ เทคโนโลยีต่างๆ ได้หมด นอกเหนือจากการสอนในสาระหลัก คือในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เท่านั้น

สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้**ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ได้** แต่ถ้ามาตรฐานเรียนรู้ของทุกช่วงชั้นเหมือนกันหมดก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้น และแต่ละชั้นปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว เช่น ประถม 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานชาม เก็บขยะไปทิ้ง กวาดบ้าน จัดหนังสือไปเรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน กินอาหารให้หมดจาน ประถม 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว จะมีเป็นตารางกรอกค่าใช้จ่ายต่างๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อแม่หาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสีฟันหลอดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามาบีบเล่น จะต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมีรายได้และรายจ่ายเท่าไร เด็กจะได้ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง มีหลายโรงเรียนทำแล้ว ประถม 3 สอนให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวอย่างพอเพียง และรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น มีส่วนร่วมสร้างครอบครัวพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์ วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียน และชุมชนใกล้ตัว โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้ตัว เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการจัดการชุมชน และในที่สุดแล้วสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร แตกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น

ขณะนี้คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและเยาวชน ทำงานร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ และอีกหลายหน่วยงาน **วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน** คือ **สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์** เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักฯ และให้บุคลากรด้านการศึกษาสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักฯ ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข

ส่งท้าย

ถ้าคนไทยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ความพอเพียงมากขึ้นเท่าใด สังคมไทยก็จะมีความพอเพียงมากยิ่งขึ้น เพราะคนไทยแต่ละคน จะสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ยั่งยืนแปลว่ามีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ยั่งยืนแปลว่าทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมสามารถหลงเหลือไปถึงคนรุ่นหลังได้ ยั่งยืนคือสังคมไทยมีความเข้มแข็งและสามัคคี ยั่งยืนคือเศรษฐกิจไม่ต้องเกิดวิกฤตซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า ยั่งยืนคือมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ที่เราสามารถภาคภูมิใจได้

ถาม & ตอบ

1. เราจะจัดการการเรียนรู้ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

<u>คำตอบ</u> ใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อน เน้นให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างพอเพียง จะจัดการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้ ต้องเริ่มจากการสอนให้เด็ก คิดเป็นอย่างพอเพียง ต้องกระตุ้นให้เด็กคิดเป็น เช่น ในการสอนสาระการงานประกอบอาชีพ มาถึงครูก็สอนให้เด็กทำไข่เค็มเลย อย่างนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง ครูควรสอนให้เด็กคิดก่อนว่า ในบรรดาอาหารต่างๆ เธอคิดว่าชุมชนของเรามีผลผลิตอะไรบ้างที่สามารถนำมาทำอาหารเก็บไว้กินได้นานๆ ต้องเริ่มจากการสอนให้เด็กคิดเป็นอย่างพอเพียงก่อน โดยเริ่มจากต้องให้รู้จักตัวเองและรู้จักชุมชน เช่น "หมู่บ้านเราเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เยอะ เราน่าจะทำไข่เค็ม" กระบวนการนี้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เด็กจะต้องฝึกการเรียนรู้ว่า ชุมชน หมู่บ้านมีการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เยอะ มีไข่เหลือขายไม่หมด **เมื่อรู้ตน รู้ชุมชน ก็จะรู้จักการตัดสินใจที่พอประมาณ** แต่ถ้าเด็กบอกว่ามีผักเยอะครูก็ต้องปรับตัวให้ทัน อาจต้องเปลี่ยนเป็นการสอนทำผักดองแทน

ในการสอนส่วนมาก เรามักจะลืมสอนข้อเบื้องต้นว่า ทำอย่างไรจะให้เด็กรู้จักตัวเองก่อน แล้วก็รู้จักชุมชนของตนเองด้วย จึงจะพอประมาณได้ ต้องพอประมาณทั้งปัจจัยภายใน (พอประมาณกับตัวเองกับครอบครัว) และปัจจัยภายนอก (พอประมาณกับสิ่งแวดล้อม พอประมาณกับชุมชน) หลังจากนั้น ก็ต้องสอนให้เก็บข้อมูลเป็น วิเคราะห์เป็น เพื่อตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีภูมิคุ้มกันสอนให้เด็กคิดว่าแล้วจะส่งผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมระหว่างกระบวนการการผลิตหรือเปล่า ในกระบวนการนี้เด็กก็จะคิดเป็นและทำเป็นอย่างพอเพียง ตลอดจนสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติไปปรับใช้เป็นและพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ ฉะนั้น การสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ครูต้องใจเย็น มีความเพียรอดทน มีจิตวิญญาณครูที่จะสอนคนให้เป็นคนที่มีคุณค่า

หรือแม้แต่ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ครูสอนฝึกงานอาชีพ เช่น การทำเข็มกลัด สอนให้ทำเข็มกลัด แต่ไม่ได้สอนให้ผู้เรียนคิดก่อนว่าเขาชอบทำเข็มกลัดไหม ทำเสร็จแล้วจะเอาไปขายที่ไหน จะขายราคาเท่าไร รู้วิธีคำนวณต้นทุนหรือไม่ การทำงานต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะให้ทำจริง วางแผนว่าสินค้าแต่ละอย่างผลิตเสร็จแล้วจะไปขายที่ไหน กศน. ต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักการทำบัญชี การคิดค่าแรง ค่าเสื่อมราคาต่างๆ ด้วย จะได้สร้างสมดุลทางด้านเศรษฐกิจได้ สรุปคือต้องปลูกฝังให้ รู้จักตนเอง คือพอประมาณ และรู้จักสภาวะแวดล้อม เช่นจะต้องรู้จักว่าจะไปขายได้ที่ไหน และสามารถวิเคราะห์หลักการทำบัญชีทำอย่างไร ตั้งราคาที่เหมาะสม ต้องคำนวณอย่างไร จะทำอย่างไรให้เด็กที่เรียนเศรษฐกิจพอเพียงแล้วออกจากห้องเรียนจะต้องมีความสามารถพึ่งตนเองทางด้านความคิด ทักษะ ความรู้ มีเพื่อนร่วมทาง (เครือข่ายเรียนรู้) เมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้รักษ์สิ่งแวดล้อม ให้เขาทำตัวเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ด้วย อย่างนี้ถึงจะครบถ้วนกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง

2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้นำสถาบันศาสนามาเข้าร่วมขับเคลื่อนด้วยหรือไม่

<u>คำตอบ</u> จริงๆ แล้ววัดเขาอยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้ว ศาสนาพุทธสอนให้คนอยู่อย่างพอเพียงที่สุด การปฏิบัติตนตามแนวทางศีล สมาธิ ปัญญา ตามเส้นทางของอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความพอเพียงอย่างแท้จริง พระอรหันต์ผู้ปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ทั้งปวงแล้ว เป็นผู้ที่พอที่สุด และเข้าใจความพอเพียงมากที่สุด ท่านจึงเป็นผู้ให้ ผู้อนุเคราะห์ผู้เกื้อกูลโลก

สังคมไทยโดยทั่วไป โดยเฉพาะในชนบท อยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้ว คือโลกภายนอกปัจจัยภายนอกเข้าไปทำลาย เช่น กองทุนหมู่บ้านเข้าไปทำลายความพอเพียงหรือเปล่า จนเกิดเรื่องหนี้ ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นให้เกิดความอยากใช้จ่ายกระตุ้นให้คนกู้เงินมาแล้วก็ใช้จ่ายอย่างไม่พอเพียง องค์กรศาสนาทุกศาสนาสอนเรื่องการบริโภคอย่างพอประมาณ การใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ รักษาสมดุลในสังคม สมดุลทางด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทางค่านิยมและคุณธรรมที่เกิดขึ้นก็เพราะขาดความพอเพียง ทำอะไรก็ไม่พอประมาณ ไม่ตั้งอยู่บนหลักเหตุหลักผลและไม่คิดถึงเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นเรื่องของอนาคต เป็นเรื่องความเสี่ยง

3. อาจารย์สอนเด็กเรื่องความพอเพียง แต่ในขณะเดียวกัน โรงเรียนก็นำน้ำอัดลมมาขาย แล้วจะพอเพียงได้อย่างไร

<u>คำตอบ</u> หลักการทรงงานของพระองค์**ท่านเน้นการแก้ปัญหาจากจุดเล็ก หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักพัฒนามนุษย์ เริ่มจากการพัฒนาที่จิตใจ** ถ้ามีน้ำอัดลมมาขาย แต่เด็กมีความรู้ว่ามีประโยชน์หรือเปล่า เงินที่ไปขอพ่อ แม่ หามายากลำบากแค่ไหน เด็กก็อาจไม่ซื้อน้ำอัดลมก็ได้ เหมือนตัวเรามีของขายทั่วไปเราไม่ซื้อก็ได้ ไม่ได้อยู่ที่ว่ามีของขายเยอะเกินไป **เป็นเรื่องหลักคิด หลักปฏิบัติ** ให้คิดเป็น ทำเป็น ให้ใช้เงินเป็น โรงเรียนถึงจะขายโค้ก แต่ถ้าเขา

รู้ว่าเงิน 8 บาทกว่าพ่อแม่จะหามาได้ 8 บาท เขาสามารถซื้อนม หรือเก็บให้น้อง เก็บไว้ใช้ในสิ่งที่เกิดประโยชน์ ถ้าเราสามารถปลูกฝังเขาได้ ถึงของขายจะเยอะก็ไม่เกี่ยว **ต้องฝึกสอนให้เด็กรู้จักตัวเองรู้ว่าสถานะครอบครัว** จากผลงานประกวดความเรียง "ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก" คนที่ได้รางวัล เขาบอกว่าเขาใช้หนังสือเรียน กับเสื้อของพี่สาวมาทุกปี เขาไม่อาย เขาภูมิใจว่าเขาได้ใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เราต้องปลูกฝังให้คนคิดแบบนี้ เขาก็จะมีภูมิคุ้มกันและใช้ชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุข ต้องไปปลูกฝังให้เด็กคิดอย่างพอเพียงก่อน ถ้าเขารู้จักตัวเองเห็นคุณค่าของเงินของเขาก็จะใช้เงินเป็นมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน **หลักเศรษฐกิจพอเพียงคือหลักคิด หลักปฏิบัติเป็นเรื่องของคน แก้ปัญหาจากจุดเล็ก คือแก้ที่ใจคนก่อนที่จะไปคิดแก้ระบบใหญ่**สั่งให้รัฐบาลเลิกผลิตโค้กได้ไหม พระองค์ท่านทรงชี้แนะให้แก้ปัญหาที่จุดเล็ก แล้วเราจะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้นได้

4. มีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้สถานศึกษาสร้างการขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนอย่างยั่งยืนได้

<u>คำตอบ</u> ระเบิดจากข้างใน ต้องเริ่มที่ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวเด็กนักเรียนเอง แต่กรุณาอย่าสั่ง มิฉะนั้นจะกลับกลายเป็นการทำลายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเมื่อใดที่สั่ง เขาก็จะไม่ได้ทำด้วยใจ ควรจะเปิดโอกาสให้มีการระเบิดจากข้างในมีความสนใจอยากที่จะค้นหาความรู้ ลองทำ มีเพื่อนร่วมทาง เรียนรู้ร่วมกัน ขยายเครือข่ายทำเป็นขั้นเป็นตอน พระองค์ท่าน ตรัสเองว่า ครึ่งหนึ่งก็พอ เศษหนึ่งส่วนสี่ก็ได้ การขับเคลื่อนจึงควรทำจากใจ ไม่ใช่ทำเพราะว่าเป็นคำสั่ง เพราะอาจจะไม่นำไปสู่ความยั่งยืน สังคมไทยมีคนที่พอเพียง ครูที่มีอุดมการณ์ ผู้ปกครองที่อยากให้การสนับสนุน ถ้าเราจะปลูกฝังเด็กให้ใช้ชีวิตพอเพียงหรือโรงเรียนไหนอยากนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เพราะท่านเห็นคุณค่า มีความศรัทธาก็สามารถทำได้เลย โดยไม่ต้องรอคำสั่ง หรือนโยบาย

ภาคผนวก ข

แนวทางการประยุกต์ใช้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

โดย โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง
ตุลาคม ๒๕๔๙

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลพอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนตนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือ มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน

ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร

ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว ได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อม ก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีการรวมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียง จะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจไม่ให้มีความบกพร่อง และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุล ในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้างรวมถึงสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริง ระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับๆ ต่อไป